

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การดำเนินการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในหัวข้อ ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดและหลักเกณฑ์ที่สำคัญในการเขียนบทความ
2. การเขียนบทความทางพระพุทธศาสนาภาษาอังกฤษ
3. แนวคิดเกี่ยวกับพุทธวิธีในการสอน
4. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับวิธีการสอนภาษาอังกฤษ
5. แนวคิดทฤษฎีและวิวัฒนาการการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
7. กรอบแนวคิดในการวิจัย

2.1 แนวคิดและหลักเกณฑ์ที่สำคัญในการเขียนบทความ

2.1.1 ความหมายในการเขียนบทความ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้ให้ความหมายของ การเขียน หมายถึง การสื่อสาร การแสดงความคิด ความรู้ที่ออกมาอย่างมีความหมายผ่านการเขียน ดังนั้น การสอนทักษะการเขียน จึงเป็นสิ่งสำคัญในการสอนผู้เรียนให้รู้จักการเขียนที่ดีและมีความหมาย¹

สุภัทรา อักษรานุเคราะห์ ได้ให้ความหมายของการเขียนว่า การเขียนเป็น กระบวนการที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับความคิด ผู้เขียนจะต้องรวบรวมข้อมูล เลือกสรรสิ่งที่ตน ต้องการถ่ายทอดความคิดนำมาเรียบเรียงเป็นตัวอักษรโดยใช้ข้อมูลทางด้านกลไก ของการเขียน เช่น การเขียนลายมือ การสะกดคำ เครื่องหมายวรรคตอน และการใช้ กฎเกณฑ์ทางไวยากรณ์

¹ คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงาน, สำนักนายกรัฐมนตรี, พระราชกฤษฎีกา จัดตั้ง สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน), (กรุงเทพมหานคร : 2543), หน้า 15.

เป็นต้น นอกจากนี้การเขียนช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ โครงสร้าง ไวยากรณ์ สำนวน และศัพท์ที่ได้เรียนไปแล้วให้เข้าใจและใช้ถูกต้องยิ่งขึ้น¹

Hartfield (1985) ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการเขียนเช่นกัน โดยกล่าวว่าในกรณีที่ผู้ส่งสารกับผู้รับสาร ไม่สามารถสนทนาโต้ตอบกันได้โดยตรง การเขียนจะมีบทบาทในการสื่อความให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น²

Heaton (1988) ได้ให้ความหมาย การเขียน หมายถึง การแสดงออกทางความคิดอย่างหนึ่ง ตลอดจนช่วยให้เกิดความต่อเนื่องในการเชื่อมโยงความคิด จนก่อให้เกิดความคิดใหม่ ๆ รวมถึงทำให้สามารถจัดระบบความคิดและสร้างมโนทัศน์ได้ชัดเจน โดยเขียนความคิดเห็นลงไป และสามารถจัดเรียงความคิดเหล่านี้ให้อยู่ในรูปแบบการเชื่อมโยงประโยคตามความหมาย นอกจากนี้การเขียนช่วยให้รู้จักจดจำและจัดกระบวนการข้อมูลความรู้ เมื่อได้เขียนเกี่ยวกับหัวข้อเรื่องใด ผู้เขียนเรียนรู้เรื่องนั้นดีขึ้นมากกว่าจะเป็นผู้รับข้อมูลเพียงอย่างเดียว³

กล่าวโดยสรุปก็คือ ในการเขียนบทความทางพระพุทธศาสนาเป็นภาษาอังกฤษ หมายถึง ความสามารถในการเขียน บทความทางพระพุทธศาสนาเป็นภาษาอังกฤษ บรรยายความคิดที่ได้จากการรวบรวม เรียบเรียงข้อมูลของผู้เขียนอย่างรอบคอบ เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจได้ โดยใช้ความสามารถของการเขียน เช่น ด้านเนื้อหา การเรียบเรียงความคิด การใช้คำศัพท์ การใช้ไวยากรณ์ การใช้ตัวสะกดและเครื่องหมายวรรคตอน เป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดความคิดหรือข้อมูลนั้นได้อย่างถูกต้องตามหลักภาษา

2.1.2 องค์ประกอบในการเขียนบทความ

การกำหนดองค์ประกอบของการเขียน เป็นการแบ่งที่พิจารณาในลักษณะแยกย่อยและค่อนข้างละเอียด และให้ความสำคัญในเรื่องของการใช้ภาษาเป็นส่วนใหญ่ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการใช้ถ้อยคำให้เกิดความไพเราะ ประณีต อีกทั้งในบางองค์ประกอบสามารถที่จะรวมให้อยู่ด้วยกันได้ เมื่อเป็นเช่นนี้ จะทำให้เหลือเพียงองค์ประกอบใหญ่ ๆ เท่านั้น

¹ สุภัทรา อักษรานุเคราะห์, การสอนทักษะทางภาษาและวัฒนธรรม, (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532), หน้า 27.

² Hartfield, V. Faye, et al., English Composition program, (Mass : Newbery House Publisher, 1985), p. 3.

³ วิไลพร ธนสุวรรณ, เทคนิคการสอนการเขียนภาษาอังกฤษ ในระดับมัธยมศึกษา: เอกสารคำสอนกระบวนวิชา 058457, (เชียงใหม่ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2536), หน้า 4.

Heaton ได้แบ่งองค์ประกอบของการเขียนไว้ 5 อย่างด้วยกัน คือ

1. ความสามารถในการใช้ภาษา (Language use) เป็นความสามารถในการเขียนประโยคได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม
2. ทักษะกลไกในการเขียน (Mechanical skills) ความสามารถในการนำลักษณะเฉพาะของภาษาเขียน เช่น เครื่องหมายวรรคตอน การสะกดคำ มาใช้ได้อย่างเหมาะสม
3. ความสำคัญของเนื้อหา (Treatment of content) เป็นความสามารถในการคิดอย่างสร้างสรรค์และมีการพัฒนาความคิด เลือกลงมือใช้ข้อความที่ไม่เกี่ยวข้องได้
4. ทักษะลีลาในการเขียน (Stylistic skills) ความสามารถในการเชื่อมโยงประโยคในแต่ละย่อหน้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ
5. ทักษะในการเลือกข้อความที่เหมาะสม (Judgment skills) เป็นความสามารถในการเขียนข้อความได้เหมาะสมกับผู้อ่านและตรงตามจุดประสงค์ในการเขียนโดยทำการลำดับและจัดเรียงข้อความให้มีความสัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่อง¹

Jacobs et al. (1981) ในการสื่อความหมายของผู้เขียนนั้นเป็นความสามารถที่มีองค์ประกอบ ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้จะประสานเข้าด้วยกันทั้งหมดเพื่อให้เป็นเรียงความที่สามารถสื่อความหมายได้อย่างชัดเจนและมีประสิทธิภาพ ซึ่งองค์ประกอบของความหมายได้ อย่างชัดเจนและมีประสิทธิภาพ ซึ่งองค์ประกอบของความสามารถในการเขียนมีดังต่อไปนี้

1. เนื้อหา สามารถเขียนขยายความเนื้อหาได้อย่างต่อเนื่อง สมเหตุสมผล และเกี่ยวข้องกับเรื่องที่เขียน
2. การเรียบเรียงความคิด สามารถเขียนเรียงความได้อย่างสละสลวย แสดงความคิดเห็นได้อย่างชัดเจน มีเหตุผลสนับสนุน ตรงประเด็น และมีการเชื่อมโยงความคิดอย่างต่อเนื่อง
3. การใช้ศัพท์ สามารถเลือกใช้ศัพท์ที่มีความหมายลึกซึ้ง เหมาะสม รวมทั้งการใช้สำนวนการเขียนที่เหมาะสมอีกด้วย
4. การใช้ไวยากรณ์ สามารถใช้รูปแบบประโยคแบบซับซ้อนได้ดี มีความสอดคล้องระหว่างประธานกับกริยา และยังสามารถใช้กาล รูปนามเอกพจน์ พหูพจน์ คำนำหน้านาม คำสรรพนาม และคำบุรพบท ตลอดจนสามารถเรียงลำดับคำในประโยคได้อย่างถูกต้องอีกด้วย

¹ Heaton, J.B., *Writing English language test*, (London : Long Man Group Ltd., 1975), p. 135.

5. การใช้กลไกทางภาษา สามารถใช้เครื่องหมายวรรคตอน ตัวสะกด อักษรนำ และการขึ้นย่อหน้าได้¹

Harris ได้เสนอองค์ประกอบต่าง ๆ ของงานเขียน ดังนี้

1. เนื้อหา ได้แก่ สารหรือเนื้อหาที่ผู้เขียนเขียนแสดงออกมา
2. รูปแบบ ได้แก่ การเรียบเรียงเนื้อหาให้มีความต่อเนื่อง
3. ไวยากรณ์ ได้แก่ ความสามารถในการเขียนประโยคให้ถูกต้อง
4. ลีลาในการเขียน ได้แก่ การเลือกใช้ถ้อยคำ สำนวน เพื่อก่อให้เกิดเอกลักษณ์ของผู้เขียน

5. กลไกในการเขียน ได้แก่ การใช้เครื่องหมายวรรคตอน การสะกดคำ การเขียนที่ขึ้นต้นด้วยตัวอักษรตัวใหญ่ เป็นต้น²

สรุปได้ว่า องค์ประกอบในการเขียน บทความความเป็นทักษะทางภาษาที่สำคัญทักษะหนึ่ง เพราะเป็นการถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดของผู้เรียน การสื่อสารกันด้วยภาษาเขียน ช่วยให้ผู้รับและผู้ส่งสารสามารถติดต่อสื่อสารกันได้อย่างละเอียด เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องด้วยกันทั้งสองฝ่าย ทั้งนี้ผู้ส่งสารสามารถคิดเพื่อให้อีกคนหนึ่งได้รับรู้ เป็นการถ่ายทอดมรดกทางสติปัญญา และเกิดวัฒนธรรมประเพณีอันดีงาม

2.1.3 ลักษณะของการเขียนที่ดี

การเขียนที่ดี คือ การเขียนที่สร้างงานเขียนให้มีคุณภาพ มีคุณค่า มีลักษณะสำคัญ ที่จะทำให้งานเขียนเป็นงานเขียนที่ดีอยู่ 6 ประการ คือ

1. มีความเป็นเอกภาพ หมายถึง ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของเนื้อความนั้น ในการเขียนเรื่องใดเรื่องหนึ่ง จะต้องมีความสำคัญและจุดมุ่งหมายสำคัญเพียงอย่างเดียว ผู้เขียนจะต้องเขียนให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้ หากจะมีการอธิบายขยายความใด ๆ ก็จะต้องเป็นไปเพื่อขยายใจความสำคัญอย่างเดียวนั้นให้กระจ่างขึ้น ไม่อธิบายให้ออกนอกกลุ่มออกไป เนื้อเรื่องที่เขียนสับสนปนเป เรียกว่า ขาดเอกภาพ

¹ Jacobs, H.L., Zinkgraf, S.A., Wormuth, D.R., Hartfield, V.F. , and Hughey, J.B., Testing ESL Composition : A Practical Approach, (Massachusetts : Newbury House Publishers, 1981), pp. 28-30.

² บัญชา อึ้งสกุล, การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ หลักการและการปฏิบัติ , (วารสารวิชาการ, 5 (7), 2545), หน้า 52-70.

2. มีสารัตถภาพ คือ การเขียนที่มีเนื้อหาเต็มบริบูรณ์ การเขียนใด ๆ ต้องคงเส้นคงวามีสาระหนักแน่น เต็ม มีใจความสำคัญ ไม่กล่าววกไปวนมา หากประสงค์จะเน้นใจความสำคัญหรือสาระสำคัญตรงไหน ต้องเขียนให้มุ่งตรงไปที่จุดนั้นไม่อ้อมค้อม กล่าวคือ การใช้ภาษาต่าง ๆ ที่จะอธิบายขยายความใด ๆ ต้องทำเพียงเท่าที่จำเป็น ไม่ต้องอ้อมค้อมและมีข้อความประกอบยืดเยื้อเกินไปนัก เช่น เราต้องการเขียนเรื่องเกี่ยวกับความสำคัญของพระพุทธศาสนา ก็ให้เขียนที่ประเด็นสำคัญนั้นเลยที่เดียวว่า ศาสนาพุทธมีความสำคัญอย่างไร มีรายละเอียด และมีเหตุผล ที่จะกล่าวสนับสนุนอย่างไร ให้เขียนอย่างตรงไปตรงมา

3. มีสัมพันธภาพ คือ การเขียนที่ดีต้องเขียนให้มีข้อความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่อง เป็นเรื่องเดียวกัน ไม่ว่าจะเขียนนั้นจะเขียนกี่ย่อหน้า แต่ละย่อหน้าต้องมีความเกี่ยวโยง สงทอดถึงกัน ข้อความและเนื้อเรื่องแต่ละตอนต้องคล้องกันไปเหมือนลูกโซ่ตามลำดับเหตุการณ์ ที่เกิดขึ้นไม่ใช่ขาดตอน เช่น จะเขียนพระราชประวัติของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดช ก็จะต้องเขียนเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแก่พระองค์ ตั้งแต่บรรพบุรุษของพระองค์ พระประสูติกาล ปฐมวัย มัชฌิมวัย และปัจฉิมวัย และหากจะกล่าวถึงการศึกษาของพระองค์ ก็จะต้องกล่าวตั้งแต่ทรงเริ่มต้น การศึกษาเป็นลำดับไปจนถึงทรงสำเร็จการศึกษาชั้นสูงสุด และกล่าวถึงพระราชกรณียกิจที่สำคัญของพระองค์ตามลำดับ ไม่สับสน

4. มีความกระจ่างแจ้ง คือ การเขียนที่ต้องใช้ความกระจ่างชัดเจนไม่คลุมเครือ ก่อความสงสัยให้แก่ผู้อ่าน หากมีข้อความใดที่จะให้ผู้อ่านอาจเกิดข้อสงสัยต้องอธิบายขยายความให้ชัดเจน หากมีคำจำกัดความก็ต้องจำกัดความให้กระชับรัดกุม และมีความหมายตรงประเด็นมากที่สุด ควรคำนึงถึงอยู่เสมอว่าการเขียนนั้นเพื่อส่งสารไปยังผู้อื่น ต้องคำนึงถึงผู้อ่านที่มีความรู้ระดับกลางให้มากที่สุด อย่าคิดว่าผู้อ่านทุกคนจะมีความรู้สูง หรือมุ่งจะเขียนให้ผู้อ่านมีความรู้เท่านั้น การเขียนที่ดีต้องเป็นที่เข้าใจของผู้อ่านโดยทั่วไป

5. มีแง่มุมที่คงที่ คือ การแสดงแง่คิดในการเขียนซึ่งผู้แต่งจะเสนอแนวคิดสำคัญ ของตนไว้ในงานเขียน พึงรักษาแง่มุมให้คงที่ไม่เปลี่ยนแปลงแนวคิดแปลกใหม่ในงานเขียนขึ้นเดียว เช่น การเขียนเพื่อเสนอปัญหา เรื่องที่จะเขียนนั้นจะต้องกำหนดให้แน่นอนว่า เราจะมอง ในจุดแนวคิดหรือแง่มุม ในย่อหน้าต่อไปก็ต้องกล่าวไว้อย่างชัดเจน กล่าวคือ เขียนถึงมุมเดิม จนกระทั่งหมดข้อสงสัยแล้ว จึงจะเปลี่ยนไปมองมุมอื่น

6. มีความน่าสนใจติดตาม คือ การเขียนไม่ว่าจะเป็นร้อยแก้วหรือร้อยกรอง หากขาดความน่าสนใจเสียแล้ว ก็จะทำให้ผู้อ่านเบื่อหน่ายไม่อยากจะติดตามข้อเขียนอีกต่อไป การเขียนที่ชวนสนใจติดตามนั้น ต้องมีกลวิธีเร้าใจผู้อ่านให้ติดตามตั้งแต่ต้น และเมื่ออ่านจบแล้วก็ชวนให้

ผู้อ่านคิดวิพากษ์วิจารณ์งานเขียนของตน และใครจะได้อ่านงานเขียนของผู้แต่ง คนเดียวกันนี้อีกในงานเขียนชิ้นอื่น ๆ หรือเรื่องอื่น ๆ ¹

วิจิตร แสงพลสิทธิ์ และคณะ ได้กล่าวลักษณะของงานเขียนที่ดีว่า งานชิ้นใด จะได้รับการยอมรับจากผู้อ่านว่าเป็นงานที่ดีได้นั้น ย่อมต้องเข้าเกณฑ์ที่สำคัญ 7 ประการ คือ

- 1) ภาษาดี หมายถึง การใช้ภาษาอย่างประณีต มีประสิทธิภาพ
- 2) มีแง่มุม หมายถึง งานเขียนชิ้นนั้น ควรมีจุดเด่นในด้านใดด้านหนึ่ง ที่สร้างความรู้สึกของผู้อ่านให้ติดตามอ่าน
- 3) ความเที่ยงธรรม หมายถึง งานเขียนที่ปราศจากอคติใด ๆ โดยมุ่งเอาคุณธรรมและความถูกต้องเป็นที่ตั้ง
- 4) มุ่งสำคัญ หมายถึง งานเขียนนั้นจะต้องมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญอย่างใดอย่างหนึ่ง มิใช่เขียนไปโดยปราศจากเป้าหมายที่เด่นชัด
- 5) สรรค์จำเป็น หมายถึง งานเขียนที่ผู้อ่านเกิดความรู้สึกว่าตนเองจำเป็นที่จะต้องอ่าน เพราะผู้เขียนเลือกนำเอาสิ่งจำเป็นมาเสนอ หากไม่อ่านแล้วจะเกิดความรู้สึกว่าขาดไป อย่างน่าเสียดาย
- 6) เด่นเนื้อหา หมายถึง ประโยชน์ที่ผู้อ่านจะได้รับจากงานเขียนชิ้นนั้น ๆ ในทางใดทางหนึ่ง หรือหลาย ๆ ทาง คู่กับที่หามาอ่าน
- 7) สูงค่านิยม หมายถึง งานเขียนที่แสดงให้เห็นถึงความมีจิตใจสูง มีแง่มุมที่คงที่ ไม่กลับไปกลับมา มีรสนิยมและค่านิยม ที่ถูกต้องสอดคล้องตามทำนองคลองธรรม ²

วรรณ แก้วแพรง กล่าวถึง ลักษณะของการเขียนที่ดี ³ มีดังนี้

1. มีรูปแบบดี
2. มีโครงเรื่องดี
3. มีถ้อยคำภาษาดี
4. มีเนื้อหาดี

¹ สมพร มั่นตะสูตร แห่งพิพัฒน์, การเขียนเพื่อการสื่อสาร, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ โอเดียนสโตร์, 2540), หน้า 11.

² วิจิตร แสงพลสิทธิ์ และคณะ, การใช้ภาษา (ไทย101), (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ โอเดียนสโตร์, 2522), หน้า 271.

³ วรรณ แก้วแพรง, คู่มือการสอนเขียนชั้นประถมศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, 2526), หน้า 221.

5. มีความคิดดี

สรุปได้ว่า การเขียนที่ดี ใน ต้องเน้นการเขียนที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่อยู่รอบ ๆ ตัวผู้เรียน หรือในสิ่งที่ผู้เรียนมีโอกาสพบเห็นในชีวิตประจำวัน ทั้งนี้ในการพัฒนาการเขียนของผู้เรียนมีความกล้าในการถ่ายทอดความคิด โดยไม่รู้สึกลัวที่จะเขียนผิดพลาด ในด้านการสะกดคำและไวยากรณ์

2.1.4 ประเภทการเขียน/รูปแบบการเขียน

การเขียนใด ๆ สิ่งจำเป็นเบื้องต้นที่ผู้เขียนจะต้องกำหนดก่อนอื่นใด คือ รูปแบบการเขียนที่จะเลือกใช้สำหรับการกำหนดรูปแบบการเขียนขึ้นอยู่กับประเภทของงานเขียน เช่น การเขียนบทความทางวิชาการ รูปแบบการเขียนก็จะแตกต่างกันไป

ประสิทธิ์ กาศย์กลอน ได้จำแนกรูปแบบการเขียนออกเป็น 2 รูปแบบ¹ คือ

ก) การเขียนที่เป็นแบบแผน

การเขียนที่ต้องมีข้อกำหนด มีระเบียบกฎเกณฑ์ การใช้ภาษาต้องใช้ภาษามาตรฐาน ได้แก่

(1) เขียนเรียงความ เป็นความเรียงชนิดหนึ่งที่ประกอบด้วยทั้งศาสตร์และศิลป์ คือ เป็นงานเขียนที่มีรูปแบบอย่างมีแบบแผน และผู้เขียนจะต้องมีความเฉพาะตัวในการเขียน ที่จะทำให้ผู้อ่านมีความสนใจอ่านและติดตามเรื่องจนกระทั่งจบ

(2) การเขียนบทความ บทความเป็นความเรียงชนิดหนึ่ง ที่เขียนขึ้นโดยมีหลักฐานข้อเท็จจริง บทความมีลักษณะบางอย่างที่คล้ายกัน และแตกต่างกันกับเรียงความ ลักษณะที่คล้ายกันกับเรียงความ คือ มีคำนำ เนื้อเรื่อง และสรุป ส่วนลักษณะที่แตกต่างกับเรียงความ ตรงที่เรียงความนั้นมุ่งเขียนแสดงความรู้ ความคิด เกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ เพียงอย่างเดียว แต่บทความนั้นเขียนขึ้นเพื่อเสนอข้อคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เรื่องที่จะเขียนเป็นบทความจึงต้องเป็นเรื่องที่คนกำลังสนใจ ทันท่อเหตุการณ์ มีสาระแทรกทรรศนะที่ชวนคิดชวนอ่าน

(3) การเขียนรายงานทางวิชาการ / การทำบันทึกทางวิชาการ คือ การเขียนเสนอผลงานอันได้มาจากการศึกษาค้นคว้าพิเศษนอกเหนือไปจากเรื่องที่ได้ศึกษาในชั้นเรียน ทั้งนี้เพื่อเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง

¹ ประสิทธิ์ กาศย์กลอน, **การเขียนภาคปฏิบัติ**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช , 2518), หน้า 178.

(4) การทำรายงานการประชุม คือ การบันทึกความคิดเห็นของผู้มาประชุม ผู้เข้าร่วมประชุมและมติของที่ประชุมไว้เป็นหลักฐาน

(5) การเขียนจดหมาย การเขียนจดหมายเพื่อติดต่อสื่อสารกันมีอยู่ 3 ประเภท คือ จดหมายส่วนตัว จดหมายธุรกิจ และจดหมายราชการ¹

(6) การเขียนย่อความ คือ การเก็บความในบทความหรือเรียงความมาเรียบเรียงใหม่ให้กะทัดรัดได้เนื้อหาทั้งหมด แต่ความหมายของเรื่องไม่ผิดจากเดิม โดยก่อนที่จะย่อความ จะต้องอ่านเรื่องที่จะย่อให้ละเอียด และจับประเด็นของเรื่องให้ได้เสียก่อน²

ข) การเขียนที่ไม่เป็นแบบแผน

การเขียนที่ไม่จำกัดข้อความหรือระเบียบกฎเกณฑ์แน่นอน การใช้ภาษาที่เขียนอาจใช้ภาษามาตรฐาน ภาษาถิ่นมาตรฐานหรือภาษาพูดได้ การเขียนที่ไม่เป็นแบบแผน ได้แก่

(1) การแนะนำหนังสือ บางทีก็เรียกว่าการพินิจหนังสือ มีลักษณะเป็นการวิจารณ์หนังสืออย่างง่าย ๆ ระดับหนึ่งที่ไม่ค่อยมีความซับซ้อนทางหลักวิชาการมากนัก การวิจารณ์ระดับนี้เป็นการรายงานต่อผู้อ่านว่า หนังสือเล่มนี้มีเนื้อเรื่องว่าอย่างไร มีประโยชน์แก่ผู้อ่าน อย่างไร ผู้แนะนำมีความคิดเห็นอย่างไร ชอบหรือไม่ด้วยเหตุผลอย่างไร

(2) การวิเคราะห์วรรณกรรม เป็นการอธิบายลักษณะการเขียน และการวินิจฉัยคุณค่าของงานเขียน ให้คำตัดสินสิ่งที่เป็นศิลปกรรมหรือวรรณกรรม โดยผู้มีความรู้ควรเชื่อถือ ได้ว่ามีค่าความงาม ความไพเราะดีอย่างไร หรือมีข้อขาดตกบกพร่องอย่างไรบ้าง ตีชม มักใช้ เต็มคำว่า วิพากษ์วิจารณ์

(3) การเขียนเรื่องสั้น เป็นรูปแบบของงานเขียนบันเทิงคดีประเภทเรื่องเล่าที่ใช้คำน้อย แต่ดำเนินเรื่องรวดเร็ว มีจุดมุ่งหมายหลักหรือแก่นเรื่องเพียงอย่างเดียว นิยมให้มีตัวละครน้อย ใช้ฉากและเวลาจำกัด

(4) การเขียนบทละครพูด ที่จริงแล้วลักษณะเนื้อเรื่องของบทละครก็เหมือนกับเรื่องสั้น หรือนวนิยาย ต่างกันที่รูปแบบของการเขียนเท่านั้น บทละครอาจมีลักษณะเป็นองค์เดียวหรือเป็นเรื่องยาวองค์หลายฉากก็ได้ สุดแต่แต่ผู้เขียนจะให้เรื่องดำเนินไปสั้นหรือยาวแค่ไหน

¹ สนิท ตั้งทวี, การใช้ภาษาเชิงปฏิบัติ, พิมพ์ครั้งที่ 2, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2538), หน้า 130 - 206.

² เอกฉัต จารุเมธีชน, การใช้ภาษาไทย, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2528), หน้า 124.

(5) การเขียนสารคดี สารคดีกับบทความมีลักษณะเหมือนกันมาก แต่มีลักษณะแตกต่างกันอยู่บ้างที่ว่า สารคดีนั้นนอกจากจะอาศัยความรู้เป็นหลักแล้ว ยังต้องให้ความเพลิดเพลิน แก่ผู้อ่านไปพร้อม ๆ กัน¹

(6) การจดคำบรรยาย เป็นการจดบันทึกข้อความที่ได้ยินได้ฟังมา การจดคำบรรยายที่ใช้ในการเรียนการสอนที่สำคัญ คือ การจดคำบรรยายของครู อาจารย์ บันทึกในสมุดเพื่อนำมา ทบทวนไว้สำหรับสอบ²

2.1.5 แหล่งข้อมูลในการเขียน

แหล่งข้อมูลการเขียน เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการเขียนทุกรูปแบบ ซึ่งต้องอาศัยข้อมูลประกอบการเขียนเพื่อให้งานเขียนมีความสมบูรณ์ มีหลักฐานน่าเชื่อถือ มีความแปลก ความใหม่ ไม่จำเจ น่าติดตาม แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการเขียนนั้นย่อมขึ้นอยู่กับรูปแบบของการเขียน ถ้าเป็นการเขียนตำราหรือบทความทางวิชาการแล้ว แหล่งข้อมูลจะมาจากการศึกษาค้นคว้าด้วยการอ่านจากตำราเอกสารที่เกี่ยวข้อง แต่ถ้าเป็นการเขียน นวนิยาย หรือบันเทิงคดี อาจนำข้อมูลมาจากจินตนาการ แนวคิดหรือประสบการณ์ การสังเกต เป็นต้น ฮาร์มอนและดิกคินสัน กล่าวไว้ว่า การได้มาซึ่งความรู้ที่แปลกใหม่ ได้มาจากแหล่งต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. การอ่าน เป็นวิธีหนึ่งที่จะให้ได้มาซึ่งข้อมูลในการเขียน แหล่งข้อมูลนี้นับว่าเป็นแหล่งข้อมูลที่ได้สะดวก รวดเร็ว ประหยัด และได้ผลคุ้มค่ากว่าแหล่งข้อมูลอื่น ทั้งนี้เพราะ การอ่านนั้นเป็นแหล่งข้อมูลที่ได้รวบรวมไว้เป็นหมวดหมู่อยู่แล้ว ผู้เขียนเพียงแต่ค้นหาการศึกษาเปรียบเทียบเลือกเฟ้นเอาเฉพาะข้อมูลที่ต้องการ จึงอาจจะรวบรวมข้อมูลการเขียนจากตำรา และเอกสารที่เกี่ยวข้องหลาย ๆ แหล่งในเวลาเดียวกันหรือเวลาใกล้เคียงกันได้เท่าที่ต้องการ ซึ่งถ้าจะใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลการเขียนด้วยวิธีการอื่น เช่น การสังเกต การฟัง และการถาม มิอาจจะทำได้ อีกประการหนึ่งแหล่งข้อมูลจากการอ่านอาจเป็นผลมาจากการสะสมความรู้ ความคิด จากการอ่านมาสม่ำเสมอ เป็นระยะเวลาอันยาวนาน ผู้ที่อ่านมากย่อมมีความรู้สะสมไว้มาก การสะสมความรู้จากการอ่าน อาจจะได้มาจากการอ่านด้วยจุดมุ่งหมายที่แตกต่างกัน เช่น การอ่านเพื่อการค้นคว้าหาความรู้ ความเข้าใจ ความเพลิดเพลินบันเทิงใจ

2. การสังเกต การเขียนบางลักษณะได้มาจากการสังเกต นักเขียนบางคน ชอบการท่องเที่ยวไปในที่ต่าง ๆ เมื่อกลับมาก็มีผลงานการเขียนออกสู่สายตาผู้อ่านเป็นอันมาก ข้อมูลที่ได้จากการเขียนเหล่านี้เป็นผลงานจากการรับประสบการณ์ด้วยการสังเกตสิ่งที่ได้พบเห็น ทั้งนี้เพราะ

¹ อ่างแล้ว, สนิท ตั้งทวี, การใช้ภาษาเชิงปฏิบัติ, หน้า 207 - 250.

² อ่างแล้ว, เอกฉัต จารุเมธีชน, การใช้ภาษาไทย, หน้า 153.

การสังเกตเป็นสิ่งที่ช่วยให้ผู้เขียนมีความคิดแตกฉาน มีสิ่งใหม่ ๆ มาเสนอผู้อ่าน ผู้เขียนจะต้องเป็นคนช่างสังเกต มีสายตาแหลมคม มีความละเอียดลึกซึ้งในการสังเกตสิ่งต่าง ๆ ก็จะได้ข้อมูลไปใช้ในการเขียน

3. การฟัง เป็นแหล่งข้อมูลการเขียนที่ต้องการเก็บสะสมความรู้ ความเข้าใจจากการฟังแล้วนำมาบันทึกเป็นเรื่องราว ข้อเขียน ให้ผู้อ่านซึ่งไม่ได้เป็นผู้ฟังด้วยได้ทราบ การเขียนจากการฟังนั้นจะเป็นข้อเขียนที่ดี ถ้าผู้เขียนฟังมาจากหลายแหล่งที่เชื่อถือได้ ทั้งนี้เพราะการฟังจากผู้พูดนั้นบางคนอาจพูดอย่างเลื่อนลอยขาดหลักฐานยืนยัน การฟังควรฟังในสิ่งที่เป็นสาระฟังเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เชื่อถือได้

4. การถาม เป็นลักษณะการเก็บรวบรวมข้อมูลตามเป้าหมาย โดยที่ผู้เขียนจะต้องกำหนดเป้าหมายเอาไว้ล่วงหน้าว่าต้องการจะทราบเรื่องอะไร ในแง่ไหน ก็จะต้องตั้งประเด็นคำถามตามที่ต้องการ การตั้งคำถามอาจใช้สำหรับการเก็บข้อมูลที่เป็นข้อสงสัย เพื่อเป็นการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล และเพื่อเป็นการขยายรายละเอียดของข้อมูลอีกด้วย¹

2.1.6 การวางโครงเรื่อง

การวางโครงเรื่องเป็นสิ่งจำเป็นอย่างหนึ่ง ที่จะขาดเสียมิได้ในการเขียนผลิตรายการเขียน เพราะโครงเรื่องจะช่วยให้การเรียบเรียงเรื่องราวดำเนินไปตามลำดับ ทำให้การเขียนบรรลุผล สมความมุ่งหมาย คือ ได้กล่าวถึงปัญหาและเรื่องราวต่าง ๆ อย่างครอบคลุมและครบถ้วน ตามที่ควรจะเป็น การวางโครงเรื่องมีความสำคัญ คือ

1. เป็นตัวกำหนดทิศทางในการเขียนทำให้งานเขียนมีเป้าหมายและขอบข่ายสมบูรณ์ชัดเจน ไม่ตกประเด็นสำคัญ และไม่ออกนอกประเด็นที่กำหนด

2. ช่วยให้งานเขียนมีเอกภาพ สัมพันธภาพ และสารัตถภาพ อันจะช่วยส่งผลให้ โครงเรื่องมีสัดส่วนที่สวยงามและเหมาะสม

3. ช่วยให้ผู้เขียนพิจารณาให้รายละเอียดของเนื้อหา และสามารถกำหนดกลวิธี ในการนำเสนอเนื้อหาในแต่ละประเด็นได้อย่างเหมาะสม²

โครงเรื่องจึงเปรียบเสมือนแบบแปลนสำหรับผู้ก่อสร้าง ซึ่งจะใช้เป็นบรรทัดฐาน ในการก่อสร้างงานแต่ละชิ้นแต่ละอย่างขึ้นมา ต้องแก้ไขพิจารณาตั้งแต่ยังไม่เริ่มก่อสร้าง ส่วนใดจะ

¹ สมพร มั่นตะสูตร แพ่งพิพัฒน์, การเขียนเพื่อการสื่อสาร, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2540), หน้า 6.

² ปรีชา ทิชนพงศ์, การเขียนผลงานทางวิชาการ, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2535), หน้า 27.

ตัด เติม เสริมแต่ง ก็ดูจากแบบแปลนที่ยังไม่ได้ลงมือก่อสร้าง การที่นายช่างขาดแปลนแล้วเกิดความขัดข้องในการก่อสร้างฉันใด ผู้เขียนจะเกิดความขัดข้องในการเขียนฉันนั้น¹

นอกจากโครงเรื่องจะมีประโยชน์ในด้านการเขียน คือ ช่วยให้เขียนง่าย มีระบบระเบียบครอบคลุม และเนื้อหาครบถ้วนแล้ว ยังมีประโยชน์ในด้านการอ่านด้วย ทั้งนี้ “เพราะว่า การเขียนคือภาษาที่แสดงออกให้ผู้อ่านเข้าใจ ถ้าผู้เขียนใช้โครงเรื่องจัดระเบียบความคิด แยกแยะเนื้อเรื่องที่เขียนได้ชัดเจน ผู้อ่านก็สามารถวิเคราะห์แยกแยะหัวข้อได้กระจ่างและเข้าใจความสำคัญได้ถูกต้อง”²

การวางโครงเรื่องมีหลักเกณฑ์สำคัญ ๆ ดังนี้

1) การเกริ่นนำ

คำนำเป็นส่วนที่เรียกให้ผู้อ่านทราบว่า เขากำลังจะอ่านอะไร คำนำที่ดีจะทำให้ผู้อ่านต้องการอ่านเนื้อเรื่องต่อไป แต่ถ้าคำนำไม่ดีผู้อ่านอาจหมดกำลังใจในการที่จะอ่าน คำนำจึงเป็นจุดสำคัญเริ่มแรกที่จะทำให้งานเขียนประสบความสำเร็จ การเขียนคำนำอาจจัดในรูปแบบต่าง ๆ แล้วแต่เรื่องที่จะเขียน แต่สิ่งที่สำคัญจะต้องจูงใจผู้อ่าน มีลักษณะดังนี้

(ก) บอกประเด็นสำคัญของเรื่อง

(ข) น่าสนใจ ดึงดูดให้ผู้อ่านอยากทราบถึงเนื้อหาสาระโดยละเอียด การขึ้นบทนำแบบแปลกใหม่จะน่าสนใจกว่าการขึ้นบทนำแบบพื้น ๆ ที่อ่านแค่ประโยคแรกก็เดาได้แล้วว่า ต่อไปจะเขียนอย่างไร เช่น การขึ้นบทนำโดยใช้วิธีอธิบายชื่อเรื่อง

(ค) ทำให้ผู้อ่านเกิดความศรัทธาในความรู้ และความสามารถของผู้เขียน ดังนั้นบทนำจึงต้องแสดงความตั้งใจเขียน และประสบการณ์อันกว้างขวางลึกซึ้งในเรื่องนั้นของผู้เขียน ดังนั้น รูปแบบการขึ้นต้นที่ดีสามารถเลือกใช้ได้ตามลักษณะของเนื้อเรื่อง ซึ่งพอสรุปได้ ดังนี้

1. นำด้วยเหตุการณ์สำคัญที่มีความสอดคล้องกับเนื้อเรื่อง ซึ่งเหตุการณ์ที่ว่านี้ต้องเกิดขึ้นจริง และกำลังเป็นที่น่าสนใจของคนทั่วไป การนำแบบนี้จะทำให้ผู้อ่านเกิดความศรัทธา เพราะเป็นการแสดงให้เห็นว่า ผู้เขียนมีความตื่นตัวต่อสิ่งต่าง ๆ ตลอดเวลา

2. นำด้วยวาทะ คำคม หรือข้อเขียนของบุคคลสำคัญ ที่อาจสอดคล้องหรือขัดแย้งกับเนื้อเรื่องก็ได้

¹ ฉัตรชัย ศุภระภาญจน์, การใช้ภาษาไทย การเขียนเรียงความ, (นครศรีธรรมราช : วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช, 2517), หน้า 69. (อัดสำเนา)

² อ่างแล้ว, ประสิทธิ์ กาพย์กลอน, การเขียนภาคปฏิบัติ, หน้า 116.

3. นำด้วยคำถาม เพื่อยั่วยุให้ผู้อ่านคิดหาคำตอบ ทดสอบความสามารถของตนเอง การนำแบบนี้จะทำให้ผู้อ่านสนใจอยากรู้ว่า คำตอบในเรื่องนั้นตรงกับความคิดของตนหรือไม่

4. นำด้วยการให้คำจำกัดความ คือ การอธิบายให้เข้าใจความหมายของชื่อเรื่องเสียก่อน แต่การนำแบบนี้เป็นวิธีที่นิยมใช้กันมาก จึงไม่มีความแปลกใหม่ น่าสนใจ ดังนั้น จึงควรใช้ต่อเมื่อมีเหตุจำเป็น 4 ประการ คือ

1) ชื่อเรื่องนั้นกินความกว้างมาก จำเป็นต้องกำหนดแนวทางใหม่ โดยนิยามความหมายให้แคบลงเพียงเฉพาะด้าน

2) ชื่อเรื่องมีถ้อยคำหรือศัพท์ที่คนส่วนมากยังไม่เข้าใจ จึงต้องให้คำจำกัดความเพื่อให้คนเข้าใจตรงกัน

3) ชื่อเรื่องมีความหมายได้หลายทางมีผู้เข้าใจแตกต่างกันอยู่ จึงต้องจำกัดความให้ชัดเจน

4) ผู้เขียนมีเจตนาจะให้คำจำกัดความแปลกใหม่ เพื่อประโยชน์ในการจูงใจผู้อ่านให้รู้สึกขัดแย้งไม่คุ้นเคยและเกิดความสนใจ

5. นำด้วยการบอกเจตนา หรือวัตถุประสงค์ในการเขียน วิธีนี้ใช้ได้กับวัตถุประสงค์ที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านโดยตรง

6. นำด้วยข้อมูล สถิติ ข้อเท็จจริง สิ่งเหล่านี้จะกระตุ้นให้ผู้อ่านตื่นตัว เห็นความสำคัญของเรื่องนั้นได้เป็นอย่างดี

7. นำด้วยการกล่าวถึงบุคคลที่ต้องเขียนถึง โดยการดึงเอาลักษณะเด่นหรือสิ่งที่สร้างชื่อเสียงกับคนผู้นั้นมาบอกกล่าวก่อน เพื่อให้ผู้อ่านเกิดความสนใจ

8. นำด้วยการมุ่งตรงสู่เรื่อง เริ่มด้วยข้อความที่กล่าวแบบกว้าง ๆ แล้วค่อยเชื่อมโยงไปสู่ประเด็นที่เราต้องการเขียน วิธีนี้เหมาะกับเรื่อง que ผู้อ่านมีความคุ้นเคยอยู่แล้วพอสมควร

9. นำด้วยการเล่าเรื่อง หรือเล่าถึงความเป็นมาพื้นฐานของเรื่อง เพื่อให้ผู้อ่านเกิดความคุ้นเคยกับเรื่องมากขึ้น และยังสามารถชักชวนให้ผู้อ่านติดตามเรื่องต่อไปได้อย่างดีอีกด้วย ถ้าความเป็นมานั้นไม่ธรรมดา

ข้อควรจำ อย่าเขียนบทนำที่ไม่สอดคล้องไม่สัมพันธ์กับเนื้อเรื่องและบทสรุป เพราะจะทำให้ผู้อ่านจับสาระสำคัญไม่ได้ และเกิดความสับสน นอกจากนี้การเขียนบทนำยาวเกินไป หรือใช้ข้อความที่ซ้ำซากก็อาจทำให้ผู้อ่านรู้สึกเบื่อตั้งแต่บทนำจนไม่อ่านเนื้อเรื่องเลยก็ได้¹

แนวคิดเกี่ยวกับการเกริ่นนำหรือรูปแบบการขึ้นต้นที่ดี จะได้นำมาพิจารณาถึงการเขียนเกริ่นนำบทความทางพระพุทธศาสนา เพื่อเป็นประโยชน์ต่อพระนิสิตชั้นปีที่ 4 คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยวิธีการเขียนบทความ จะได้นำแนวคิดเหล่านั้น มาใช้เป็นแบบอย่างในการเขียนบทความทางพระพุทธศาสนาภาษาอังกฤษ ตามรูปแบบที่ตนเห็นว่าเหมาะสมกับการเขียนในเรื่องนั้น ๆ ต่อไป

2) การดำเนินเรื่อง

เนื้อเรื่องเป็นส่วนที่สำคัญที่สุด ในการเขียนทุกครั้งจะต้องกำหนดว่าเนื้อเรื่อง ที่จะเขียนนั้นจะให้อะไรกับผู้อ่านบ้าง มีความรู้ดีพอที่จะเขียนหรือยัง ผู้อ่านควรได้ผลคุ้มค่า กับการอ่าน สิ่งที่สำคัญที่ผู้เขียนจะต้องเขียนให้สมเหตุสมผล มีข้อเท็จจริง การเขียนเนื้อเรื่อง จะจัดให้มีก็ย่อหน้าก็ได้ตามความเหมาะสม ข้อสำคัญจะต้องให้เนื้อเรื่องเกี่ยวเนื่องกันเป็นลูกโซ่เพื่อเชื่อมโยงความ ให้ผู้อ่านติดตามเรื่องโดยตลอดเนื้อเรื่อง หรือเนื้อหา ควรมีลักษณะ ดังนี้

1. สิ่งที่ยื่นไปในั้นตรงตามวัตถุประสงค์หรือไม่
2. มีสาระสำคัญครบถ้วนหรือไม่ อย่าละข้อมูลที่สำคัญทิ้งไปเพราะคิดว่าผู้อ่านรู้แล้ว
3. รายละเอียดที่นำมาเสริมหัวข้อประเด็นสำคัญเหมาะสม มีสอดคล้องกันหรือเปล่ามากเกินความจำเป็นไปหรือเปล่า

4. เนื้อเรื่องมีความสัมพันธ์ต่อเนื่อง สมเหตุสมผลหรือไม่
5. ความยาวของย่อหน้าเหมาะสมหรือไม่
6. ขั้นตอนการนำเสนอ น่าสนใจหรือไม่
7. ข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริง ตัวเลขถูกต้องหรือเปล่า
8. ข้อมูลนั้นมีความทันสมัยหรือไม่²

3) การสรุปเรื่อง

สรุปเป็นการช่วยกระชับงานเขียนทั้งหมดว่าต้องการกล่าวถึงอะไร อาจฝากข้อคิดหรือ

¹ ยูดา รักไทย, เบญจมาศ อ้าพันธุ์, **คนฉลาดเขียน**, พิมพ์ครั้งที่ 2, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท เอ็กสเปอร์เน็ท จำกัด, 2542), หน้า 30.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 53.

สร้างความประทับใจให้กับผู้อ่าน การสรุปต้องให้กลมกลืนกับคำนำและเนื้อเรื่องทั้งหมด จึงจะเป็น การสรุปที่ดี บทสรุปไม่ใช่เรื่องย่อ แต่เป็นส่วนหนึ่งของการเขียนเพื่อปิดเรื่อง เพื่อช่วยย้ำ ให้ผู้อ่าน ทราบว่า งานเขียนที่อ่านมาแล้ว มีวัตถุประสงค์อะไร มีข้อคิดหรือความรู้อะไรบ้าง บทสรุปที่ดี ควร มีลักษณะดังนี้

1. ช่วยย้ำเจตนาของผู้เขียนให้ชัดเจนขึ้น
2. สอดคล้องกับเนื้อเรื่องและประเด็นหลักของเรื่อง
3. ช่วยให้อ่านทราบถึงสาระสำคัญที่แฝงอยู่ในเนื้อเรื่องซึ่งผู้อ่านอาจจะจับใจความ ไม่ได้ เพราะสำนวนการเขียนมีความซับซ้อน
4. ใช้ถ้อยคำที่รวบรัด ชัดเจน และน่าประทับใจ เพื่อให้ผู้อ่านจดจำหรือนำไปคิด และนำไปปฏิบัติต่อ

ข้อควรจำสำหรับวิธีการเขียนบทสรุปต่าง ๆ มีดังนี้

1. สรุปด้วยภาพิตหรือคำคม จะช่วยทำให้อ่านจำได้ง่ายและจำได้นาน แต่ถ้า นำ เรื่องด้วยภาพิตหรือคำคมแล้ว ก็ไม่ควรสรุปในแบบเดียวกันอีก เพราะมันจะเป็นการซ้ำซากจำเจ และข้อความที่ยกมานั้นก็ควรพอเหมาะกับเนื้อเรื่อง
2. สรุปด้วยความคิดเห็นของผู้เขียน ซึ่งอาจจะเห็นด้วย ชัดแย้ง เสนอแนะ ชักชวน หรืออะไรก็ได้ทั้งนั้น
3. สรุปด้วยคำถาม ที่ชวนให้อ่านคิดหาคำตอบต่อไป
4. สรุปด้วยการให้กำลังใจแก่ผู้อ่าน
5. สรุปด้วยการทิ้งท้าย ใช้คำคมหรือประโยคที่มีความหมายลึกซึ้ง แฝงไว้ด้วยแง่คิด¹

ศิลปะในการสรุปเรื่องตอนจบ เป็นกลวิธีเขียนที่สามารถสร้างความประทับใจ ให้แก่ ผู้อ่านได้เป็นอย่างดี เพราะถ้าจบดีก็เท่ากับเป็นการทิ้งท้ายไว้ให้คิดกันนาน นักเขียนหลายท่าน นิยมสรุปเรื่องไว้ตอนจบ โดยเฉพาะในการเขียนบทความ เป็นการรวบรวมความคิดที่กระจัด กระจายของคนอ่านให้เข้าที่อีกครั้งหนึ่ง เพราะบางครั้งเรื่องที่เขียนมาตั้งแต่ต้นคนอ่านมักจะลืม ใจความสำคัญไปเสียแล้วก็มี การขมวดสรุปเรื่องตอนจบจึงเป็นการดึงความสนใจของผู้อ่านมา รวมกันไว้อีกครั้งหนึ่ง และบางครั้งนักเขียนอาจจะเพียงแต่ทิ้งค้างไว้ให้ผู้อ่านเดา หรือคิดฝันเอาเอง โดยทิ้งจุดสุดยอดไว้ในใจผู้อ่าน

การจบเรื่องแบบสรุปตอนจบนี้มีกลวิธีที่ดีอยู่หลายประการ ส่วนมากมักจะเป็น การ แสดงทรรศนะส่วนตัวของผู้เขียน อาจจะจบด้วยสำนวนโวหารเพราะ ๆ สุภาพิต คำพังเพย ข้อคิด

¹ อ่างแล้ว, ยุดา รักไทย, เบญจมาศ อ่ำพันธุ์, คนฉลาดเขียน, หน้า 45.

จากผู้ที่มีชื่อเสียง จบด้วยการคลี่คลายปมของเรื่อง ด้วยคติเตือนใจ หรือเสนอแนะแนวทางที่พึงปฏิบัติที่คาดว่าจะจะเป็นผลดีในการดำเนินชีวิต¹

Wenden (1985) ได้กล่าวถึงการสรุปเรื่อง ผู้เรียนต้องรู้จักวางแผนว่าจะควบคุมตรวจสอบในด้านเนื้อหาที่จะเขียน รวมทั้งไวยากรณ์การใช้ภาษา จึงต้องมีรูปแบบที่เหมาะสมกับการฝึก เช่นรูปแบบของซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. การวางแผนการเขียน คือการกำหนดขั้นตอนการเขียนเพื่อที่จะตัดสินใจว่าผู้เรียนต้องการที่จะเขียนอะไร และจะเขียนได้อย่างมีประสิทธิภาพด้วยวิธีใด ตลอดจนการวางแผนการใช้ภาษาในการเขียน นอกจากนี้ ผู้เรียนจำเป็นต้องตั้งวัตถุประสงค์และมาตรฐานที่สามารถใช้วัดผลสัมฤทธิ์ในการเขียนด้วย

2. การตรวจสอบการใช้ภาษา คือการตรวจสอบงานเขียนเพื่อให้ผู้เรียนได้ทราบว่าตนมีข้อผิดพลาดในการใช้ภาษา และปรับปรุงแก้ไข ซึ่งผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้จากข้อผิดพลาดของตนเอง

3. การประเมินผลการเขียน คือการที่ผู้เรียนให้ความสนใจกับคุณภาพงานเขียนในภาพรวม มีการประเมินผลการเขียนตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในขั้นการวางแผนการเรียนรู้

Brown & Day (1983) ได้เสนอแนวทางในการเขียนสรุปความซึ่งพัฒนามาจากกฎการเขียน สรุปเรื่องของ Kintsch & Van Dijk ดังนี้

1. มองข้ามข้อมูลที่ไม่สำคัญ
2. มองข้ามข้อมูลที่ซ้ำ
3. จัดรายละเอียดต่าง ๆ ไว้ใต้หัวข้อเดียวกัน
4. เลือกระโยคใจความสำคัญ
5. แต่งประโยคใจความสำคัญขึ้นมา
6. เขียนประโยคใจความสำคัญสัก 3-5 ประโยคในรูปย่อ
7. เขียนรายละเอียดสำคัญอื่น ๆ²

2.1.7 การสร้างประโยค

คำ เป็นหน่วยเล็กที่สุด นักประพันธ์เอาคำมาลำดับกันเข้าเป็นข้อความ เรียกในไวยากรณ์ว่า ประโยค แล้วก็เรียงประโยคต่าง ๆ ให้มีข้อความติดต่อกันเป็นลำดับ รวมเรียกว่า

¹ อ้างแล้ว, สมพร มั่นตะสูตร แห่งพิพัฒน์, การเขียนเพื่อการสื่อสาร, หน้า 16 - 32.

² Brown, A. L. & Day, J. D., The development of plans for summarizing texts, (Child Development, 54, 1983), pp. 968 - 979.

เนื้อความ หรือข้อความตอนหนึ่ง เนื้อความหลาย ๆ ตอนรวมกันเป็นเรื่องหนึ่งบทรพรรณกรรมต่าง ๆ จะผันไปจากคำ ประโยค เนื้อความ ไปไม่ได้เลย สิ่งทั้งสามประการนี้ ดูเผิน ๆ ก็เป็นธรรมดาสามัญ แต่ก็เปรียบเทียบไม่ไบ่เดียว นักภาษาศาสตร์อาจให้ความรู้ ที่เป็นประโยชน์แก่เราได้มีไม่น้อย

หลักแห่งการนำถ้อยคำมารวมลำดับกันเป็นข้อความ ซึ่งเรียกว่า ประโยค ลักษณะของประโยค คือ คำหลายคำรวมกันแสดงข้อความจบลงเพียงข้อความเดียว ถ้านำเอาประโยคต่าง ๆ มาพิจารณา จะเห็นลักษณะต่อไปนี้

ประโยคสามัญที่สุด ซึ่งเรียกในภาษาไวยากรณ์ว่า เอกัตถประโยค ประโยคชนิดนี้ย่อมมีประธาน กริยา หรือประธาน กริยา กรรม หรือประธาน กริยา คำประกอบกริยา

ฉะนั้น เราสามารถขยายประโยคออกไป ซึ่งทำได้ 2 วิธี คือ หากนำมาขยาย กับหาข้อความมาขยาย คำที่นำมาขยายนั้นได้แก่คำวิเศษณ์ หรือที่เคยเรียกกันว่า คำคุณศัพท์ และกริยาวิเศษณ์ ส่วนข้อความที่ขยายได้แก่ประโยคอื่น ๆ ซึ่งมีเนื้อความเกี่ยวเนื่องกัน และการที่ความจะเกี่ยวเนื่องกันได้ก็ต้องอาศัยคำต่อ ซึ่งเรียกในไวยากรณ์ว่า คำบุพบท สันธาน ประพันธสรรพนาม และประพันธวิเศษณ์¹

โครงสร้างของประโยค (Structure of Sentences) เกี่ยวกับโครงสร้างของประโยคมีส่วนสำคัญที่ควรกล่าวถึง² คือ

1) การลำดับที่ของวลีและอนุประโยค คือ กฎแห่งความใกล้ชิด (Proximity) ได้แก่ สิ่งที่เกี่ยวข้องกันพาดพิงถึงกัน ต้องอยู่ใกล้ชิดกัน และกฎแห่งความก่อนหลัง (Priority) คือ การเน้นประโยคโดยเน้นที่ลำดับความก่อนหลัง ที่สำคัญที่สุดคือจะเน้นตอนปลาย เพื่อความหนักแน่น

2) ประโยคกระชับและประโยคหลวม (Periodic and Loose) เปลื้อง ณ นคร ได้ให้ความหมายของประโยคทั้งสองชนิดนี้ สรุปได้ว่า³

(ก) ประโยคกระชับ คือ งานเขียนที่เอาข้อความสำคัญไปไว้ประโยคหลังสุดให้ประโยคต้นเป็นประโยคที่ชักนำความสนใจและก่อให้เกิดความสงสัย ผู้อ่านจะต้องอ่านไปจนจบ มิฉะนั้นจะไม่เข้าใจเรื่องประโยค ลักษณะนี้เป็นประโยคที่ดีเพราะสามารถยึดความสนใจของผู้อ่านไว้ได้

¹ เปลื้อง ณ นคร, คำบรรยายวิชาการประพันธ์และหนังสือพิมพ์, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2514), หน้า 21.

² ทวีศักดิ์ ญาณประทีป, การเขียนสารคดี, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์อักษรไทย, 2525), หน้า 31 - 44.

³ อ่างแล้ว, เปลื้อง ณ นคร, คำบรรยายวิชาการประพันธ์และหนังสือพิมพ์, หน้า 182.

(ข) ประโยคหลวม คือประโยคที่พูดใจความสำคัญจบเสียก่อน แล้วต่อไป จึงกล่าวพลความ ประโยคเช่นนี้จะไม่น่าฟัง

3) เอกภาพของประโยค (Unity) ประโยคหนึ่ง ๆ จะต้องมีความคิดสำคัญเพียงความคิดเดียว ถ้ามีอนุประโยคหลายอนุประโยคประกอบอยู่ อนุประโยคเหล่านั้น จะต้องมีความเกี่ยวข้องกับใจความสำคัญ

ประโยคไม่มีเอกภาพ หมายถึง ประโยคที่มีใจความสำคัญอย่างหนึ่ง และในข้อความนั้นมีอนุประโยคที่ไม่เกี่ยวข้องเนื่องกันเข้ามาแทรกอยู่

ข้อความตอนหนึ่ง ๆ คือ ประโยค จะเป็นประโยคเดียวหรือหลายประโยคก็ได้ แสดงความอย่างใดอย่างหนึ่งแต่เพียงอย่างเดียว ขอให้สังเกตว่า บทความคือตัวเรื่อง ๆ หนึ่งข้อความคือเนื้อเรื่องตอนหนึ่ง ๆ ใจความคือจุดสำคัญของเรื่องในตอนหนึ่ง ๆ เมื่อผู้เขียน มีใจความอย่างหนึ่งอย่างใดที่จะเขียน ผู้เขียนจะต้องหาทางทำให้ผู้อ่านเข้าใจ ซึ่งทำได้ดังนี้

1. อธิบายความหมายของเรื่องที่จะเขียน
2. ยกตัวอย่างให้เห็น
3. แสดงเหตุผลแห่งความคิดของผู้เขียน
4. อธิบายแจกแจงเรื่องให้ละเอียดออกไป
5. อ้างหลักฐานสนับสนุนความคิดของผู้เขียน

การสร้างประโยคของการเขียนควรเป็นไปตามวัตถุประสงค์ วางไว้อย่างชัดเจนและมีระเบียบแบบแผน

1. มีลักษณะการใช้รูปแบบไวยากรณ์ที่ถูกต้อง
2. มีแวดวงคำศัพท์ที่กว้างขวาง
3. ใช้เครื่องหมายวรรคตอนอย่างมีความหมาย
4. สะกดคำได้ถูกต้อง
5. ใช้โครงสร้างประโยคได้หลากหลาย
6. มีการเชื่อมโยงความคิดและประเด็นระหว่างประโยคเพื่อสร้างเอกภาพของเรื่อง
7. ดำเนินความและเรียบเรียงเนื้อหาสาระได้ชัดเจนและน่าเชื่อถือ

สรุปว่าในข้อความตอนหนึ่ง ๆ ต้องมีประโยคสำคัญแสดงใจความที่ผู้เขียนต้องการเขียน ประโยคนี้ผู้เขียนจะไว้วางไว้ตอนต้น ตอนกลาง หรือตอนปลายก็ได้ แต่ที่ดีที่สุดคืออยู่ตอนต้นของข้อความ เพราะดึงดูดความสนใจได้ดี¹

2.1.8 การใช้คำ/ภาษา

การสื่อสารจะเกิดขึ้นได้นั้น ก็ต่อเมื่อผู้สื่อสารถอดความคิดออกมาส่งผ่านสัญลักษณ์ในรูปแบบที่ผู้รับสารจะเข้าใจได้

เราทราบแล้วว่าความคิดหนึ่ง ๆ สามารถแสดงออกได้ด้วยถ้อยคำหลายอย่างต่าง ๆ กัน แม้ในภาษาเดียวกัน การใช้คำที่แตกต่างกันทำให้เกิดความประทับใจในระดับที่ต่างต่างกันไป ผู้รับสาร เราอาจกล่าวได้ว่า การโน้มน้าวใจนั้นขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้สื่อสาร ในการที่จะสร้างนัยตรงที่ชัดเจนสำหรับคำ ๆ หนึ่ง หรือเปลี่ยนความหมายของคำ ๆ หนึ่งให้ได้ และยิ่งคำ ๆ นั้นมีความสัมพันธ์กับวัตถุจริง ๆ มากขึ้นเท่าใด ผู้สื่อสารก็ต้องใช้ความพยายาม ในการที่จะเปลี่ยนแปลงมากขึ้นเท่านั้น²

สรุปได้ว่า สื่อแห่งความเข้าใจ คือสมบัติของผู้เขียน นักเขียนรู้คำมากเท่าใด ผู้เขียนต้องพิจารณาคำนั้นให้รู้ความหมายอันแท้จริง แม้ว่าคำบางคำจะมีความหมายเหมือนกันก็จริง แต่ทุกคำมีความหมายโดยของตัวเองอยู่แล้ว ในการใช้คำ ให้พิจารณาคำที่เราต้องการใช้ให้ถ่องแท้ว่า ใช้คำอะไรในที่อย่างไร คำนั้นมีความหมาย และเมื่อเราเขียนคำนั้น ๆ ออกมา จะทำให้ผู้อ่านนึกเห็นภาพ เราเรียกว่า ภาพพจน์ (Image Making Words)

2.1.9 การสร้างสารเพื่อการโน้มน้าวใจ

การเขียนโน้มน้าวใจโดยทั่วไปจะมีเป็นทำนองที่คล้องจองกัน มีทั้งที่เป็นคำเชิญชวน คำขอร้อง และคล้ายคำสั่ง ซึ่งมีหลักการเป็นองค์ประกอบสำคัญ ๆ ดังนี้

(ก) หลักการใช้ภาษาในการเขียนโน้มน้าวใจ

การเขียนโน้มน้าวใจเป็นการเขียนที่ต้องการผลตอบสนองอย่างดี การใช้ถ้อยคำ ต้องมีทั้งพลังอำนาจของคำและความอ่อนน้อมอ่อนโยน จึงควรระมัดระวังในการใช้ภาษา ในการเขียนโน้มน้าวใจ ดังนี้

1. เลือกสรรคำให้เหมาะสมกับความ

¹ อ่างแล้ว, เปลื้อง ณ นคร, คำบรรยายวิชาการประพันธ์และหนังสือพิมพ์, หน้า 31.

² อรรถกรณ ปิลันธน์โอวาท, การสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ, พิมพ์ครั้งที่ 3, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546), หน้า 167.

2. ใช้ภาษาทางการหรือภาษาแบบแผน
3. ใช้ถ้อยคำตรงไปตรงมา ไม่เล่นโวหารจนเกินงาม
4. ใช้รูปประโยคง่าย ไม่ซับซ้อน
5. ใช้ภาษาสุภาพแสดงความอ่อนโยน จริงใจ
6. คำนึงถึงจิตวิทยาระหว่างบุคคลมากกว่าผลในการเขียน
7. ใช้ถ้อยคำสั้น ๆ กระชับ

ข้อความที่ใช้โน้มน้าวใจนั้นไม่จำเป็นต้องยืดยาวเสมอไป ถ้อยคำสั้น ๆ เพียงไม่กี่คำ แต่หากมีความกระชับ สั้น ชัดเจน ก็จะมีอำนาจในการเข้าใจมนุษย์ได้ดีพอ และต้องใช้ภาษาที่มีน้ำเสียงไปในเชิงเสนอแนะ ขอร้อง วิงวอน หรือยั่วเย้า ซึ่งในการเลือกใช้คำเพื่อให้เกิดน้ำเสียงดังกล่าว จะต้องเลือกใช้คำให้สื่อความหมายตามที่ต้องการ โดยคำนึงถึงจังหวะและความนุ่มนวลในน้ำเสียงของคำด้วย น้ำเสียงของการใช้ภาษาโน้มน้าวใจนั้น ผู้ใช้ภาษาต้องพยายามสร้างความรู้สึกให้ผู้รับสารเกิดความรู้สึกคล้อยตาม ไม่กล่าวเชิงตำหนิหรือเป็นคำสั่ง แต่ใช้ภาษาที่มีลักษณะจูงใจให้ผู้รับสารใช้ดุลยพินิจพิจารณา เพื่อจะได้ประจักษ์ชัดด้วยตนเอง¹

(ข) หลักการเขียนเพื่อจูงใจหรือโน้มน้าวใจ

การเขียนเพื่อจูงใจหรือโน้มน้าวใจ มีวัตถุประสงค์ให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจ และรู้สึกตามที่ผู้เขียนต้องการ ซึ่งมีใช้เป็นเพียงการถ่ายทอดข้อเท็จจริง การเล่าประสบการณ์หรือแสดงความคิดเห็นธรรมดา แต่ต้องสามารถทำให้ผู้อ่านเกิดความประทับใจ มีความเห็นคล้อยตาม และมีทัศนคติที่ดีต่อเรื่องเขียนนั้น การเขียนจึงมีเป้าหมายในการจูงใจ เพื่อให้คล้อยตาม เพื่อเปลี่ยนทัศนคติ กระตุ้นและเร้าความรู้สึก และเพื่อให้เกิดการกระทำ ซึ่งมีวิธีการเขียนเพื่อจูงใจ 4 วิธี คือ

1. การให้เหตุผล มีวิธีการเริ่มจากการให้ข้อเท็จจริง ซึ่งอาจเป็นเรื่องที่รู้จักกันดีอยู่แล้ว หรือเป็นข้อโต้แย้งใหม่ ๆ จากนั้นจึงให้เหตุผลสนับสนุนและสรุปเพื่อให้เห็นจริง ข้อสำคัญเหตุผลที่ยกมาสนับสนุนนั้น จะต้องสัมพันธ์สอดคล้องกับข้อเสนอที่ต้องการพิสูจน์
2. การเร้าอารมณ์ อารมณ์เป็นแรงผลักดันที่สำคัญของมนุษย์ หากผู้อ่านมีทัศนคติที่ดีต่อเรื่องที่เขียนอยู่ก่อนแล้ว ย่อมจะใช้การเร้าอารมณ์เพื่อชักจูงได้โดยง่ายโดยเฉพาะการชักจูงกลุ่มบุคคลที่มีคุณสมบัติบางประการคล้ายคลึงกัน เช่น กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มนักเรียน กลุ่มกรรมกร เป็นต้น ภาษาเป็นเครื่องมืออย่างดียิ่งในการเร้าอารมณ์ เพราะศัพท์ในภาษาไทยนั้นในความหมายหนึ่ง ๆ มีอยู่หลายระดับและหลายศัพท์ด้วยกัน

¹ อ่างแล้ว, สมพร มั่นตะสูตร แพ่งพิพัฒน์, การเขียนเพื่อการสื่อสาร, หน้า 215.

3. การใช้บุคลิกหรือชื่อเสียงตัวเป็นเครื่องจูงใจ อาจเป็นชื่อเสียงบุคลิกของผู้เขียนเอง หรือบุคคลที่ผู้เขียนอ้างอิงก็ได้ ซึ่งเป็นวิธีการที่มักได้ผล เพราะคนทั่วไปให้ความเชื่อถือชื่อเสียง บุคลิกดังกล่าวอยู่ก่อนแล้ว ผู้เขียนจึงสามารถนำมาอ้างอิงเพื่อเป็นเครื่องยืนยันได้อีกครั้งหนึ่ง เป็นวิธีการที่ใช้มากในวงการโฆษณาในปัจจุบัน

4. การเสนอแนะ เป็นวิธีการจูงใจหลักเล็งความคิดเห็นโต้แย้ง เป็นการจูงใจทางอ้อม เพราะคนเรามักไม่ชอบให้คนอื่นบอกกล่าวตรง ๆ และมักกระทำตามกันหากไม่ทันอุกคิต การเสนอแนะจึงเป็นการจูงใจที่ยึดหลักการทำตามกัน โดยไม่ทันไตร่ตรองและไม่ให้รู้สึกตัว เป็นสำคัญ¹

ในการเขียนบทความทางพระพุทธศาสนาภาษาอังกฤษเพื่อใช้ในการศึกษาและการเผยแผ่นั้น ถ้าหากได้นำหลักการเขียนเพื่อจูงใจมาประยุกต์ใช้ ก็จะทำให้ผู้อ่านสนใจ ติดตามอ่าน ผลงานการเขียนอย่างต่อเนื่อง และที่สำคัญการเขียนเพื่อจูงใจนั้น ยังเป็นการเปลี่ยนแปลงความเชื่อ ทศนคติ และค่านิยมของผู้อ่านอีกด้วย

2.1.9 การสอนทักษะการเขียน

Heald-Taylor (1989) ได้เสนอมุมมองเกี่ยวกับการสอนทักษะการเขียนไว้ที่น่าสนใจ ดังนี้

1. การเขียน ควรเน้นที่ความหมายมากกว่ารูปแบบ ซึ่งหมายถึง กิจกรรมการเรียนการสอนเขียน ต้องเน้นที่การสื่อสารและความหมายมากกว่ารูปแบบของภาษานั้น ๆ
2. การเขียน ควรเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ภาษาโดยรวม กิจกรรมการสอนทักษะการเขียนควรให้เป็นส่วนหนึ่งของประสบการณ์การเรียนรู้ภาษา ซึ่งผู้เรียนสามารถมีส่วนร่วมด้วย เนื่องจากผู้เรียนสามารถนำเอาสิ่งที่เพิ่งได้ฟัง พูด หรืออ่าน มาเขียนเรียบเรียงได้อย่างมีความหมาย
3. การเขียน เป็นส่วนหนึ่งของการประเมินการเรียนรู้ภาษาที่ผู้เรียนสามารถเขียนถึงประสบการณ์ส่วนตัวหรือเกี่ยวกับหัวข้อที่ได้เรียน²

Smith (1973) เสนอหลักการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์ ดังนี้

¹ อวยพร พานิช และคณะ, ภาษาและหลักการเขียนเพื่อการสื่อสาร, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543), หน้า 181.

² Heald-Taylor, G., Whole language strategies for ESL students, (San Diego,CA: Dormac, Inc, 1989), p. 34.

1. จะต้องมีสิ่งใหม่ ๆ แตกต่างกันไปหรือมีลักษณะเฉพาะตัว (Unique Result) โดยสิ่งแรกที่ต้องคำนึงถึงคือ ผลผลิตและกระบวนการที่ใช้มันต้องใหม่เช่น การสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์เรื่อง โคลงกลอน ผู้เรียนจะต้องผลิตหรือคิดรูปแบบโคลงกลอนใหม่ ๆ ได้
2. จะต้องเน้นกระบวนการทางความคิดแบบอบเนกนัย (Divergent Thinking) ซึ่งเป็นความสามารถในการคิดตอบสนองได้หลายประเภท หลายทิศทาง ไม่เน้นคำตอบที่ถูกต้องสมบูรณ์เพียงคำตอบเดียว
3. การสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์ต้องการแรงจูงใจอย่างมากที่จะก่อให้เกิดกระบวนการคิด เช่น ต้องอาศัยบรรยากาศที่ไม่เคร่งเครียด การชมเชย และผู้สอนจะต้องใช้กลวิธีที่จะกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความคิด พัฒนาความคิด และมีอิสระที่จะแสดงความคิดของตนได้อย่างเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดไปได้หลาย ๆ แนว ครูควรยอมรับความคิดเห็นของทุกคน โดยไม่ตำหนิ หรือเน้นความถูกต้อง สมบูรณ์
4. บทบาทของผู้สอนในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ควรเป็นเพียงผู้ช่วยเหลือและชี้แนะผู้เรียนให้เกิดแนวความคิด
5. กระบวนการในการทำงานมีความสำคัญเท่ากับผลงาน กระบวนการนี้เริ่มตั้งแต่วางเวลาเตรียมตัวเมื่อผู้เขียนได้รับปัญหา ช่วงเวลาที่ผู้เขียนขบคิดปัญหา ช่วงเวลาที่มองเห็นปัญหากระจ่างชัด ช่วงเวลาที่เกิดแนวความคิด และช่วงเวลาที่ผลสำเร็จและประเมินผล
6. ควรกระตุ้นให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง รู้จักนำความคิดมาสัมพันธ์กับประสบการณ์เดิมและความคิดใหม่ ๆ
7. จะต้องจัดสถานการณ์เพื่อกระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ทั้งสถานการณ์ทางกายเช่น ห้องเรียนที่สะดวกสบาย ที่นั่งเหมาะสม อุปกรณ์ครบครัน และจัดสถานการณ์ทางจิตใจด้วยการสร้างบรรยากาศให้เกิดความเชื่อมั่น และความมีอิสระในการคิด หรือเขียน
8. การให้อ่านเรื่องการเขียนเชิงสร้างสรรค์หลาย ๆ แบบ จะช่วยให้ผู้เรียนรู้จักแนวทางในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ดียิ่งขึ้น
9. ในการพิจารณางานเขียนเชิงสร้างสรรค์ ผู้สอนจะต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ควรเน้นและชมเชยในเรื่องของความแปลกใหม่ ลักษณะเฉพาะตัว ความคิดริเริ่ม และความเป็นตัวของตัวเองในแต่ละคน
10. การสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์จะช่วยพัฒนาทักษะการเขียนการวิจารณ์และการประเมินผลตนเองได้ โดยการแสดงผลงานแต่ละคนในชั้นเรียน เพื่อให้เพื่อน ๆ ได้ช่วยกันวิจารณ์ จะทำให้ผู้เรียนเกิดความคิดมากขึ้น รู้ศัพท์มากขึ้น และมีพัฒนาการทางการเขียนดียิ่งขึ้น

11. จะต้องอาศัยกระบวนการแบบประชาธิปไตย เช่น การเปลี่ยนบทบาทระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน และการจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนโดยยึดหลักประชาธิปไตย การสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์เป็นการปลูกฝังความรู้สึกที่ดีโดยการอ่านให้ฟังหรืออภิปรายถึงเรื่องที่น่าสนใจ เพื่อก่อให้เกิดความคิดในการเรียน ซึ่งผู้เรียนจะต้องผลิตหรือคิดรูปแบบโคลงกลอนใหม่ ๆ ได้ เน้นการคิดแบบนอกกรอบนอกจากนี้ผู้สอนควรเป็นเพียงผู้ชี้แนะช่วยเหลือแนะนำให้เกิดความคิดเท่านั้น การสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์จะช่วยพัฒนาทักษะการเขียน การวิจารณ์ โดยการแสดงผลงานแต่ละคนในชั้นเรียนเพื่อให้เพื่อน ๆ ได้ช่วยวิจารณ์จะทำให้มีการพัฒนาการเขียนมากขึ้น¹

2.1.10 การวัดและประเมินผลการเขียนภาษาอังกฤษ

การวัดผลและประเมินผลในการเขียนเป็นสิ่งที่ยาก เนื่องจากข้อเขียนมีลักษณะเป็นอัตนัยที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกนึกคิดส่วนบุคคล ดังนั้นจึงต้องมีผู้ตรวจสอบงานเขียนหลายคน และมีเกณฑ์ในการประเมินที่แน่นอน การวัดผลและประเมินผลสามารถใช้เกณฑ์การให้คะแนนแบบภาพรวม (Holistic) หรือเกณฑ์การให้คะแนนเชิงวิเคราะห์ (Analytic) โดยใช้การกำหนดมาตรฐานการให้คะแนนโดยใช้ Rubric ที่ผู้วิจัยพัฒนาจากแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการทดสอบการเขียนการตรวจและการให้คะแนนการเขียนประกอบด้วยขั้นตอน ดังนี้

1. ใช้วิธีการตรวจแบบมองภาพรวมและแบบวิเคราะห์ซึ่งขึ้นอยู่กับลักษณะงานที่ได้รับมอบหมาย
2. เน้นองค์ประกอบที่สำคัญของการเขียน
3. กำหนดมาตรฐานการตัดสินคุณภาพของการเขียน
4. เลือกผู้ตรวจมากกว่า 1 คนที่มีภูมิหลังใกล้เคียงกัน
5. ทำความเข้าใจกับผู้ตรวจทุกคนร่วมกันในด้านเกณฑ์การให้คะแนน
6. อ่านงานเขียนแต่ละชิ้นอย่างน้อย 2 ครั้ง
7. ตรวจสอบมาตรฐานของผู้ตรวจอย่างสม่ำเสมอ²

Heaton (1988) ได้กล่าวว่า การประเมินการเขียน สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 รูปแบบ คือ การให้คะแนนตามความประทับใจ และการให้คะแนนโดยการวิเคราะห์ ซึ่งการให้คะแนนแบบแรกนั้น ไม่มีเกณฑ์ใด ๆ ทั้งสิ้น คะแนนที่ผู้เรียนได้รับจะเป็นคะแนนเดียวเท่านั้น และการตรวจ

¹ Smith, James A., *Creative Teaching of the Language Art in the Elementary School*, (Boston : Allyn and Bacon, 1973), pp. 9 -10.

² Hedge, Tricia., *กิจกรรมการสอนเขียน*, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท สำนักพิมพ์หน้าต่างสู่โลกกว้าง จำกัด, 2546), หน้า 22-23.

ผลงาน ผู้สอนจะอ่านและให้คะแนน โดยพิจารณาจากความประทับใจในงานเขียนนั้นเป็นสำคัญ ซึ่งการตรวจแบบนี้ไม่ยุติธรรมกับผู้เรียนเพราะผู้อ่านคนหนึ่งอาจจะชอบงานเขียนแบบนี้ ในขณะที่ผู้อ่านคนอื่นอาจจะไม่ชอบ การตรวจลักษณะนี้ จึงมีอคติและไม่มีความเที่ยงตรงเพียงพอ ในส่วนของการตรวจแบบวิเคราะห์ จะเป็นการแยกแยะส่วนประกอบของเรียงความและให้คะแนนเป็นส่วน ๆ ไป เช่น คะแนนไวยากรณ์ คำศัพท์การเชื่อมโยง ความคล่องในการใช้ภาษา เป็นต้น ซึ่งการให้คะแนนเป็นส่วน ๆ โดยการวิเคราะห์เช่นนี้ จะเป็นการตรวจที่เที่ยงธรรมมากกว่าแบบแรก¹

สรุปได้ว่า ในการประเมินการเขียนโดยอาศัยองค์ประกอบที่กล่าวมาข้างต้นนั้น ต่างคำนึงถึงเนื้อหาที่ผู้เรียนเขียนแสดงความคิด การเรียบเรียงความคิดจากข้อมูลหลักเชื่อมโยงไปถึงข้อมูลย่อย รวมทั้งการเขียนด้วยคำศัพท์ โครงสร้างไวยากรณ์ และเครื่องหมายวรรคตอนต่าง ๆ ที่เหมาะสม

2.2 การเขียนบทความทางพระพุทธศาสนาภาษาอังกฤษ

2.2.1 ความหมายการเขียนบทความทางพระพุทธศาสนา

พระธรรมปิฎก กล่าวว่า ภาษาเกิดมาจากการเห็นการจำได้ เรียกว่า สัญญา แล้วเก็บเอาไว้ภายใน แล้วก็สื่อสะท้อนภาพนั้น เช่น เราเห็น “คน” ทุกคนก็จำได้ หมายถึงสมมติร่วมกันว่าคน พอพูดทีหลังก็นึกได้ว่า อ้อ! คนนั่นเอง จึงเกิดภาษา ถ้อยคำขึ้น²

ภาษาเขียน คือ เขียนด้วยอักษร ภาษาสัญลักษณ์ คือภาษาที่บอกด้วยเครื่องหมายทางอ้อม ภาษาใจ คือ ภาษาที่สื่อสารกันด้วยความรู้สึกนึกคิด อารมณ์และภาษาธรรมที่สื่อกันด้วยความจริง ด้วยการเข้าใจ เข้าถึงธรรม ภาษาที่มนุษย์ใช้สื่อสารกันส่วนมากคือ ภาษาพูดและภาษาเขียนนอกจากเราใช้ภาษาในการสื่อสารแล้ว เรายังใช้ภาษาในการบันทึก จารึกเรื่องราวต่าง ๆ เป็นหลักฐานภาษาในการถ่ายทอดจากรุ่นไปสู่รุ่นได้ เช่น ภาษาทางศาสนา ภาษาทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี เรื่องราวต่าง ๆ ที่ถ่ายทอดล้วนแต่อาศัยภาษาเป็นสื่อในการถ่ายทอดทั้งสิ้น กำชัย ทองหล่อ กล่าวว่า ภาษาเขียนเกิดมาจากการคิดในรูปจินตนาการภายใน (Concept) แล้วย่อรูปออกมาเป็นส่วนที่เล็กลง เช่น เราเห็นสิ่งต่าง ๆ เป็นภาพ ๆ แล้วจำได้เราเห็นดวงจันทร์

¹ วิไลพร ธนสุวรรณ, **เทคนิคการสอนการเขียนภาษาอังกฤษ ในระดับมัธยมศึกษา : เอกสารคำสอนกระบวนวิชา 058457**, (เชียงใหม่ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2536), หน้า 4.

² พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตฺโต), **การสื่อสารเพื่อเข้าถึงสังคม**, (กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภา, 2539), หน้า 2.

ดวงอาทิตย์ แม่น้ำ ภูเขา เดิมเราก็จำได้ แล้วเขียนเป็นภาพนั้น ๆ ภายหลังเราก็อาศัยการเขียนภาพนั้น เป็นสื่อแทนด้วยอักษร¹

การเขียน บทความทางพระพุทธศาสนาภาษาอังกฤษ ให้ผู้เรียนเขียนอย่างกะทัดรัด ได้ใจความ และตรงประเด็นนอกจากนั้น Carr & Ogle (1987) ได้กล่าวว่าการเขียนสรุปความยังทำให้ผู้เรียนมีโอกาสอ่านบทอ่านนั้นซ้ำหลายครั้งได้ มีโอกาสคิดทบทวนหลายครั้งก่อนที่จะนำมาเขียนสรุป และอีกประการหนึ่งการจัดกิจกรรมการเขียนหลังการอ่านอย่างเหมาะสม มีส่วนช่วยในการพัฒนาการเรียนรู้ และส่งเสริมความเข้าใจในการอ่านของผู้เรียนด้วย² หากแต่ว่าการจัดการเรียนการสอนเขียนนั้นยังขาดการให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนในด้านการวางแผนการเขียน และการใช้ภาษาได้อย่างถูกต้อง Harris and Sipay (1990) กล่าวว่ากระบวนการคิดของผู้เขียน ที่รู้ตัวว่ากำลังเขียนอะไร และทำไมต้องเรียนรู้สิ่งที่จะเขียนนั้น ตลอดจนการตระหนัก และการควบคุมกระบวนการคิด การตระหนักเป็นความสามารถที่จะทำและสามารถเจาะจงยุทธวิธีที่จะทำได้ นอกจากนี้การตระหนักถึงกระบวนการคิดของผู้เรียนอย่างรู้ตัวจะเป็นพื้นฐานในการวางแผนกิจกรรมที่จะทำต่อไป เช่น การตั้งจุดประสงค์การเขียน การเลือกยุทธวิธีการเขียน เป็นต้น ซึ่งหากแผนกิจกรรมเหล่านี้ถูกนำไปใช้ ผู้เขียนจะเกิดความเข้าใจและเมื่อเสร็จสิ้นการเขียนแล้ว ผู้เขียนก็จะสามารถประเมินความเข้าใจในการเขียนของตนเองได้ ส่วนการควบคุมหมายถึงการใช้ยุทธวิธีที่ถูกต้องและเหมาะสม เมื่อมีความเข้าใจเกิดขึ้นในขณะที่เขียน³

จากความสำคัญที่มีต่อการเขียน บทความทางพระพุทธศาสนาภาษาอังกฤษ ในการเขียนหมายถึง การตระหนักของผู้เขียนที่มีต่อจุดมุ่งหมายของการเขียน วิธีการที่ใช้ในขณะที่เขียน และการตรวจสอบความเข้าใจของตนเอง

Brown et al. (1983)⁴ กล่าวว่าในการเขียนประกอบด้วยความรู้เกี่ยวกับตัวแปรหลัก 4 ประการคือเนื้อหา งาน กลวิธี และลักษณะของนักศึกษา รวมทั้ง เกี่ยวข้องกับการปฏิสัมพันธ์ของการเขียนเพื่อความเข้าใจหรือผลของการเรียนรู้ตัวแปรหลัก การเขียนสรุปความในการวางแผน

¹ เกรียงศักดิ์ พลอยแสง, เอกสารประกอบการสอนวิชา พัฒนาการภาษาไทย, (กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2544), หน้า 1.

² Carr, E. & Ogle, D., K-W-L plus: A strategy for comprehension and summarization, *Journal of Reading*, 1987, pp. 626-631.

³ Harris, A. J. & Sipay, E. R., *How to increase reading ability*, (New York: Longman, 1990), p. 23.

⁴ Brown, A. L. & Day, J. D., The development of plans for summarizing texts, pp. 968 - 979.

ก่อนการเขียน เป็นการฝึกให้ผู้เรียนตระหนักถึงสิ่งที่ตนจะเขียน ตรวจสอบเนื้อหาที่ถูกต้อง รวมทั้งไวยากรณ์การใช้ภาษา ในการเขียนสรุปความนั้นผู้อ่านจะต้องตระหนักถึงความเข้าใจตลอดจนสามารถเลือกเอาข้อมูลหลักและข้อมูลที่สำคัญมาเขียนสรุปโดยตัดข้อมูลที่ไม่สำคัญออก อันแสดงถึงการตัดสินใจในกระบวนการอ่านของผู้เรียนจึงนับได้ว่าเป็นความสามารถทางปัญญา การเขียนสรุปความจากเรื่องที่อ่านนั้นจัดว่าเป็นกิจกรรมที่สามารถตรวจสอบความเข้าใจในการอ่านของผู้เรียนอย่างแท้จริงเพราะในขณะที่เขียนสรุปความนั้นผู้เรียนจะต้องใช้ความคิดของตนเองเพื่อเขียนสรุปในเรื่องที่อ่านและเข้าใจโดยใช้คำพูดเป็นของตนเอง ในการเขียนสรุปความ คือผู้เรียนต้องรู้จักวางแผนว่าจะควบคุมตรวจสอบในด้านเนื้อหาที่จะเขียน รวมทั้งไวยากรณ์การใช้ภาษา จึงต้องมีรูปแบบที่เหมาะสมกับการฝึก เช่นรูปแบบของ Wenden (1985)¹ ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. การวางแผนการเขียน คือการกำหนดขั้นตอนการเขียนเพื่อที่จะตัดสินใจว่าต้องการที่จะเขียนอะไร และจะเขียนได้อย่างไรมีประสิทธิภาพด้วยวิธีใด ตลอดจนการวางแผนการใช้ภาษาในการเขียน นอกจากนี้ ผู้เรียนจำเป็นต้องตั้งวัตถุประสงค์และมาตรฐานในการเขียนด้วย

2. การตรวจสอบการใช้ภาษา คือการตรวจสอบงานเขียนเพื่อให้ผู้เรียนได้ทราบว่าตนมีข้อผิดพลาดในการใช้ภาษา และปรับปรุงแก้ไข ซึ่งผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้จากข้อผิดพลาดของตนเอง

3. การประเมินผลการเขียน คือการที่ผู้เรียนให้ความสนใจกับคุณภาพงานเขียนในภาพรวม มีการประเมินผลการเขียนตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในขั้นการวางแผนการเรียนรู้

การเขียน บทความทางพระพุทธศาสนาภาษาอังกฤษ ต้องจัดเนื้อหาและการใช้ภาษาก่อนการเขียน พร้อมทั้งช่วยดึงความรู้เดิมของผู้เรียนให้เชื่อมต่อกับความรู้ที่ได้จากเรื่องที่อ่าน เป็นการฝึกให้ผู้เรียนตระหนักถึงกระบวนการการเขียนสรุปความด้วยตนเองโดยจะต้องวางแผน ตรวจสอบและประเมินตนเอง ทำให้ผู้เรียนสามารถควบคุมตนเองและตระหนักถึงกระบวนการเรียนรู้ของตนเองให้มากขึ้น

2.2.2 ภาษาที่พระพุทธเจ้าใช้สื่อสาร

พระพุทธเจ้ามิได้เจาะจงว่า จะใช้ภาษาใดในการเผยแผ่ธรรมะ ส่วนการใช้ภาษามคธสันสกฤตและภาษาบาลีนั้น ก็เป็นส่วนหนึ่งในแคว้นบางแคว้นที่ใช้เป็นภาษาพูดกันพระพุทธเจ้าเป็นที่รู้จักกันกว้างไกล การที่พระองค์เสด็จไปที่ใด พระองค์ทรงใช้ภาษาพื้นเมืองเหล่านั้นในการ

¹ Wenden, A., Learner strategies., TESOL Newsletter, 1985, pp. 1, 4 - 5, 7.

สื่อสาร แต่อย่างไรก็ตาม ยังเป็นปัญหาว่า พระพุทธเจ้าเน้นการใช้ภาษาอะไรกันแน่ในการเผยแผ่ธรรมะ

พระพุทธเจ้า พระองค์จึงยึดเอาภาษาธรรมดาหรือภาษาชาวบ้าน ขึ้นมาเป็นภาษาในการสื่อสาร ภาษามคธจึงได้รับการฟื้นฟูอีกที เพื่อเผยแผ่ศาสนากับทุกคนทุกชั้นไม่มีวรรณะเมื่อกล่าวโดยสรุป พระองค์ใช้ภาษาในลักษณะ 2 ประการ¹คือ

1. **ใช้ภาษาแบบทางการ** (Formal Language) ภาษาที่พบคือ ภาษาที่เป็นคำเดิมหรือภาษาที่พวกพราหมณ์ใช้กันอยู่ พระองค์ไม่ได้ปฏิเสธแต่อย่างไร เมื่อพวกพราหมณ์นำมากล่าวหรือสนทนารวมด้วยภาษาชั้นสูง (สันสกฤต) พระองค์ทรงใช้ด้วย แต่จะให้ความหมายใหม่ ตามที่พระองค์สอน โดยมุ่งเน้นที่ความหมายแบบตรงไปตรงมา ได้สาระ ได้ความจริงตามกฎของธรรม เช่น คำว่า **อริยะ** ความหมายเดิมคือ ลูกของพระพรหม เพราะถือว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ ผู้ประเสริฐ ส่วนความใหม่ของพระพุทธเจ้าคือ ความจริงจากชีวิตที่สะท้อนถึงความจริงที่เป็นอยู่อย่างนั้น ไม่มีใครสร้าง ไม่มีใครกำหนด แต่เป็นไปตามกฎไตรลักษณ์ เรียกว่า **อริยสัจ** ดังนั้น จะพบว่าความหมายของภาษาทางการ (เดิม) กับความหมายใหม่จึงเกิดขึ้นพร้อมกัน

2. **ใช้ภาษาเชิงเนื้อหา** (Material Language) เป็นภาษาที่เปลี่ยนแปลงตามกาลหมายความว่า ไม่ใช่ภาษาตายตัว เป็นภาษาที่ขึ้นอยู่กับผู้พูดเป็นหลัก และสามารถเปลี่ยนความหมายตามอารมณ์คนพูดได้ด้วย ในพุทธพจน์ของพระองค์มีมากมาย เช่น พระองค์ตรัสกับโจรองคูลิมาลว่า เราหยุดแล้ว แต่ท่านยังไม่หยุด ซึ่งสร้างความสงสัยอย่างมากกับโจรองคูลิมาลจึงแย้งพระองค์ว่า สมณะมีวาจาเท็จ ท่านก้าวเดินโดยตรัสว่าท่านหยุด พระองค์จึงตรัสแก่โจรองคูลิมาล ถึงความหมายที่แท้จริงว่า เราหยุดจากการทำชั่ว แต่ท่าน (โจร) ยังไม่หยุด ยังคิดจะฆ่าอีก ลักษณะเช่นนี้ นักปรัชญาคนหนึ่งชื่อ วิทกิตสไตน์กล่าวถึงภาษาว่า เหมือนเป็นภาษาแบบเล่นเกมคือ ผู้ฟังอาจจะไม่รู้ว่าคุณพูดหมายถึงอะไร เพราะเนื้อหาจริง ๆ มีได้อยู่ที่ตัวภาษา แต่อยู่ที่เนื้อหาวัฒนธรรมของภาษา จึงเป็นภาษาเชิงประหวัด ความจริงอยู่ที่คนพูด นอกจากนี้ ความหมายอาจจะเปลี่ยนตาม กาละ (Time) และเทศะ (Space) ด้วย² เช่น ภาษาชาวเมือง ภาษาชาวชนบทให้ถือตามถิ่นนั้น ๆ

¹ เสถียร โภธินันทะ, **ประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนา**, (พระนคร : บรรณาการ, 2513), หน้า 94-96.

² สนิท ศรีสำแดง, **พระพุทธศาสนากับหลักการศึกษ ภาคทฤษฎี ความรู้**, (กรุงเทพมหานคร : นีลนาราการพิมพ์, 2534), หน้า 46.

ภาษาที่ใช้ในพระพุทธศาสนามี 4 ระดับ คือ

1. **ภาษาที่ดีความตามอักษร** คือ ภาษาที่ว่าไปตามความหมายของอักษร ที่ไม่ซ่อนความนัยที่ลึกใด ๆ ซึ่งอาศัยภาษาสมมติหรือภาษาคนเป็นหลัก แต่ภาษาเหล่านี้ ไม่สามารถถือเอาเป็นหลักสากลได้ ต้องแปลตามภาษาต่าง ๆ ในกลุ่มเดียวกัน

2. **ภาษาระดับอุปมาอุปไมย** คือ เป็นภาษาซ่อนนัย ความหมายแฝงอยู่ เป็นภาษากวีวรรณกรรม ที่ใช้การร้อยกรองหรือร้อยแก้ว เพื่อให้เกิดความสวยงามของภาษาและเนื้อหาลักษณะกลมกลืน เรียกว่า ศิลปะภาษา ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับคนที่สนใจด้วย

3. **ภาษาระดับนามธรรม** คือ ภาษาที่ใช้ในทางศาสนา เพราะในคัมภีร์ของแต่ละศาสนาล้วนแต่มีความหมายที่ซุกซ่อนความหมาย ความจริงเอาไว้ บางทียากแก่การเข้าใจ จึงเป็นปัญหาสำหรับคนที่ไม่ค่อยใส่ใจเรื่องศาสนา เกิดการตีความผิด เชื้อผิดและปฏิบัติผิด อนึ่ง การที่วางภาษาธรรมหรือเนื้อธรรมเอาไว้กว้าง ๆ อย่างนั้น เพื่อเปิดโอกาสให้แก่คนรุ่นหลังใช้สติปัญญา โดยการตีความตามกาลยุคสมัยนั้น ๆ ได้ และยังเป็นการทดสอบความมั่นคงในศรัทธาของศาสนิกชนนั้น ๆ ด้วย

4. **ภาษาระดับอภิธรรม** หรืออภิปรัชญา คือ ภาษาที่เหนือโลก เป็นภาษาโลกุตระธรรมซึ่งมีทั้งเปรียบเทียบและเป็นนามธรรม ที่ต้องอาศัยการตีความอย่างละเอียด บางทีภาษาระดับนี้อาจจะมาจากระดับภาษาธรรมดา แต่มีความหมายไม่ธรรมดา เช่น การกิน การเกิด อาจแปลเป็นได้ 2 ความหมายคือ กินทางปากตามภาษาชาวโลกและกินทางอายตนะซึ่งเป็นภาษาธรรม ที่มีความหมายซ่อนความในภาษา ซึ่งผู้ที่เข้าใจต้องมีฐานในการเรียนรู้หรือมีประสบการณ์ในด้านศาสนาด้วย ส่วนการเกิด หมายถึง การเกิดจากแม่จริง ๆ หรือการคลอดและเกิดจากกิเลส¹ หมายถึง การเกิดขึ้นของกิเลสที่เกิดจากอกุศลภายในจิต ดังนั้น ภาษาระดับอภิธรรม จึงอมความหมายอยู่ในตัว ขึ้นอยู่กับผู้พูดว่า อยู่ที่ไหน พูดเรื่องอะไร เหมือนดังที่พระพุทธเจ้าตรัสแก่สาวกหรือพวกพราหมณ์ที่ใช้ภาษาตามสถานการณต่าง ๆ

การใช้ภาษาในการสื่อสารนี้ พระองค์ตรัสไว้เช่นกันว่า ไม่ควรจะยึดติดในเรื่องภาษามากนัก เพราะจะทำให้เกิดความเข้าใจผิดกันได้ พระองค์อนุญาตให้ใช้ตามที่ชาวบ้านเขาใช้กัน

¹ สุทธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์, **พุทธศาสน์**, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2519), หน้า 10-16.

บุคคลไม่ควรยึดมั่นภาษาถิ่นใดถิ่นหนึ่ง ทั้งไม่ควรละเลยภาษาชาวบ้านด้วย คือ ไม่ควรมองข้ามการบัญญัติขึ้นของชาวโลกด้วย¹

การที่จะเข้าใจภาษาในคำ และความหมายได้ดีนั้น จำเป็นต้องหาความหมายเดิมของภาษานั้นก่อน ดังที่พระพุทธเจ้าใช้เรียกสาวกว่า สมณพราหมณ์ อรหันต์และคำอื่น ๆ ที่ใช้ตามพุทธประสงค์ เช่น กรรม อนัตตา นิพพาน ผู้ลอยบาป ผู้บริสุทธิ์ อุตตา สมานิ บรรพชา ธรรมเหตุผลที่พระองค์ใช้ภาษาเหล่านั้น เพราะ (1) พระองค์ไม่พอพระทัยในความหมายเก่า (2) ภาษาที่พระองค์ทรงตรัสเป็นภาษาโลกหรือภาษาชาวบ้าน (3) ภาษาที่เกิดความหมายใหม่นั้น เกิดมาจากการตรัสรู้ความจริง ฉะนั้น ภาษาธรรมะกับความจริงจึงสอดคล้องกัน คือ สื่อออกมาจากสัจธรรมอย่างเที่ยงตรง ไม่ซ่อนความใน จึงเกิดประโยชน์โดยตรงต่อผู้คนที่กำลังต้องการหลักการดำเนินชีวิตที่แท้จริง

2.2.3 การใช้ภาษาเขียน (ในพระไตรปิฎก)

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) กล่าวว่าพระไตรปิฎกมีการสืบทอดกันมา สองยุค คือ ยุคที่ทองจำ (มุขปาฐะ) และยุคที่จารึกด้วยอักษร² ภาษาที่มนุษย์ใช้สื่อสารกันส่วนมากคือ ภาษาพูดและภาษาเขียน นอกจากเราใช้ภาษาในการสื่อสารแล้ว เรายังใช้ภาษาในการบันทึกจารึกเรื่องราวต่าง ๆ เป็นหลักฐานภาษาในการถ่ายทอดจากรุ่นไปสู่อีกรุ่นได้ เช่น ภาษาทางศาสนา ภาษาทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี เรื่องราวต่าง ๆ ที่ถ่ายทอดล้วนแต่อาศัยภาษาเป็นสื่อในการถ่ายทอดทั้งสิ้น ภาษาเขียนเกิดมาจากการคิดในรูปจินตนาการภายใน (Concept) แล้วย่อรูปออกมาเป็นส่วนที่เล็กลง เช่น เราเห็นสิ่งต่าง ๆ เป็นภาพ ๆ แล้วจำได้เราเห็นดวงจันทร์ ดวงอาทิตย์ แม่น้ำ ภูเขา เดิมเราก็จำได้ แล้วเขียนเป็นภาพนั้น ๆ ภายหลังเราก็อาศัยการเขียนภาพนั้น เป็นสื่อแทนด้วยอักษร³ ภาษาเขียน คือ เขียนด้วยอักษร ภาษาสัญลักษณ์ คือภาษาที่บอกด้วยเครื่องหมายทางอ้อม ภาษาใจ คือ ภาษาที่สื่อสารกันด้วยความรู้สึกนึกคิด อารมณ์ และภาษาธรรมที่สื่อกันด้วยความจริง ด้วยการเข้าใจ เข้าถึงธรรม

เสถียร โพธิ์นันทะ กล่าวว่า ภาษามคธเป็นภาษาที่ใช้จารึกในพระไตรปิฎก เมื่อครั้งที่มีการประชุมสงฆ์ในถ้ำสัตตบรรพต โดยท่านให้เหตุผลดังนี้ การทำสังคายนาทำกันที่แคว้นมคธ

¹ อ่างแล้ว, สนิท ศรีลำแดง, พระพุทธศาสนากับหลักการศึกษ ภาคทฤษฎี ความรู้, หน้า 90.

² พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), “ความสำคัญและการรักษาพระไตรปิฎก”, เก็บเพชรจากคัมภีร์พระไตรปิฎก, 2545), หน้า 28.

³ เกรียงศักดิ์ พลอยแสง, เอกสารประกอบการสอนวิชาพัฒนาการภาษาไทย, (กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2544), หน้า 1.

ภาษามคธในยุคนั้นเป็นภาษาที่มีอิทธิพลและเป็นภาษากลางที่ผู้คนพูดกันมากในสมัยนั้น¹ การจารึกเป็นลายลักษณ์อักษรเมื่อการสังคายนาครั้งที่ 5 พ.ศ. 500 โดยมีการบันทึกลงใบลาน แต่ยังใช้ภาษาบาลี ภาษาสิงหล ภาษาขอม ภาษาเทวนาครี ภาษาพม่า อักษรโรมัน ในแต่ละท้องถิ่น ส่วนการแปลเป็นภาษาไทยนั้น เริ่มในสมัยพระเจ้าติโลกราชแห่งเชียงใหม่ โดยจารึกเป็นอักษรไทยลานนา เมื่อ พ.ศ. 2020 ในรัชกาลที่ 5 (พ.ศ. 2531-2536) ทรงให้คัดลอกและปริวรรตจากอักษรขอมเป็นภาษาไทย รวมพิมพ์ 39 เล่ม และในรัชกาลที่ 8 เมื่อ พ.ศ. 2483 ได้แปลจากฉบับบาลีเป็นภาษาไทย ทำที่วัดสุทัศน์ฯ รวมเป็น 80 เล่ม และพิมพ์จำนวน 2500 ชุด² พระไตรปิฎก จึงได้มีการนิพนธ์งานขึ้นมาอีกเรียกว่า ฎีกา (ขยายอรรถกถา) และอนฎีกา (ขยายฎีกา) ตามลำดับ แต่สุดท้ายก็มีปัญหาอีกและมีการนิพนธ์เครื่องมือมาช่วยอีกที นั่นคือ ปกรณ์ เพื่อขยายในแง่ภาษา ความหมาย ไวยากรณ์ ให้ละเอียดกว่าเดิม³ เมื่อนำใช้ผสมกับภาษาไทยจึงเกิดปัญหา ในขณะภาษารธรรมะต้องอาศัยภาษาไทยสื่อ จึงเกิดปัญหาตามด้วย เพราะเหตุนี้เอง **ท่านพุทธทาส** จึงปริวรรตภาษาสื่อสารออกมา สองแบบ คือ ภาษารธรรมะ หมายถึงภาษาที่ลึกซึ้ง ที่สื่อความจริงเชิงปรมาตม์ เทียบเท่ากับคำว่าภาษา Meta-physics ส่วนภาษาคน หมายถึง ภาษาที่ชาวบ้านชาวโลกสื่อกันง่าย ๆ เทียบเท่าภาษา Physics⁴

ดังนั้นสรุปได้ว่า การเขียนบทความในพระไตรปิฎก มีการรวบรวมเรียบเรียงสังคายนา กันมา ทำให้เกิดการตีความ อธิบายขยายความออกไปมากขึ้น ทำให้เกิดการคลาดเคลื่อนในคำเดิมไป ในขณะที่อาจารย์ยุคหลังสอดแทรกทัศนะหรือความเห็นของตนที่แตกต่างออกไป จนเกิดความซับซ้อนในแง่การเข้าใจ เพราะภาษามีหลายระดับทับซ้อนทั้งของเก่าของใหม่ กลายเป็นปัญหาคนรุ่นใหม่ในปัจจุบัน จึงต้องแปลและตีความจากศัพท์ที่กำกวม ๆ แต่เมื่อคำสอนถูกบันทึกเป็นอักษร ความเดิมหรือคำเก่ายังคงมีอยู่ ได้ศึกษากันไป

2.2.4 ปัญหาการเขียนบทความทางพระพุทธศาสนาภาษาอังกฤษ

การเขียน บทความทางพระพุทธศาสนาภาษาอังกฤษ แยกเป็นปัญหาได้ดังต่อไปนี้

¹ อ่างแล้ว, เสถียร โพธิ์นันทะ, **ประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนา**, หน้า 111.

² วสิน อินทสระ, **ประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนา**, พิมพ์ครั้งที่ 2, (กรุงเทพมหานคร : เจริญกิจ, 2535), หน้า 230.

³ กীরติ บุญเจือ (ศ.), **ศาสนศาสตร์เบื้องต้น**, พิมพ์ครั้งที่ 4, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2541), หน้า 121.

⁴ พุทธทาสภิกขุ, **พจนานุกรมธรรมของท่านพุทธทาส**, (กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภา, 2449), หน้า 184-185.

1. ปัญหาด้านโครงสร้างการเขียน

ปัญหาด้านโครงสร้างการเขียน มีความวิตกกังวล ซึ่งมีสาเหตุมาจากความกลัว และความไม่มั่นใจในตนเอง อีกทั้งยังเป็นองค์ประกอบสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ โดยในทางจิตวิทยาได้กล่าวไว้ว่า ความวิตกกังวลเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดอุปสรรคต่อการสื่อสารและส่งผลให้กระบวนการเรียนรู้ขาดหายไปได้ เป็นสภาวะบุคคลที่เกิดจากการสูญเสีย ความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง (Self-Esteem) บุคคลจะตอบสนองต่อเหตุการณ์หรือสถานการณ์ต่าง ๆ ด้วยความกลัว เพราะมีความรู้สึกว่าการณ์นั้นจะทำให้เสียคุณค่าในตนเองไปซึ่งเป็นที่ทราบกันดีว่าความวิตกกังวลนี้มักจะเกิดขึ้นกับผู้เรียนภาษาที่สองและเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้การ การเขียนบทความทางพระพุทธศาสนาภาษาอังกฤษ ไม่ประสบความสำเร็จ จึงทำให้เกิดการเขียนผิด สะกดผิด ใช้หลักไวยากรณ์ไม่ถูกต้อง หรือเขียนไม่ถูกแบบฟอร์ม

2. ปัญหาด้านไวยากรณ์

ปัญหาด้านไวยากรณ์ภาษาอังกฤษนั้น การสอนโครงสร้างไวยากรณ์เป็นเรื่องที่ซับซ้อนและไม่มีวิธีการสอนใดที่เหมาะสมกับทุกสถานการณ์และยังไม่มีวิธีการไหนได้รับการยกย่องว่าเป็นวิธีการสอนที่ดีที่สุด¹

Marshall (1997) กล่าวว่า ไวยากรณ์ หมายถึง

1. สิ่งที่ทำได้และสิ่งที่ไม่ได้ในภาษาอังกฤษ
2. การสะกดคำและการใช้เครื่องหมายวรรคตอนที่ต้อง
3. การจัดโครงสร้างคำในลำดับที่ต้อง
4. การให้ภาษาอังกฤษที่ต้อง²

ไวยากรณ์มีความสำคัญหลายประการ ทั้งนี้ไวยากรณ์ยังเป็นพื้นฐานช่วยให้ผู้เรียนภาษาต่างประเทศประสบความสำเร็จในการเรียนทั้งทักษะการฟัง พูด อ่าน และเขียน โดยเฉพาะทักษะการเขียน ผู้เขียนจะต้องรู้จักเรียบเรียงประโยคให้เป็นข้อความที่สามารถสื่อสารและทำให้ผู้อ่านเข้าใจในแนวความคิดของผู้เขียน ซึ่งถือว่าเป็นกระบวนการที่ผู้เขียนต้องการถ่ายทอดความคิด ความรู้ของตนออกมาให้ผู้อ่านได้เข้าใจ ต้องอาศัยความรู้ความสามารถในด้าน ศัพท์ ไวยากรณ์ การสะกดคำ และเครื่องหมายวรรคตอน โดยเฉพาะความรู้ด้านไวยากรณ์เป็นสิ่งสำคัญ

¹ จินตนา สุจจันท์, การเรียนการสอนโครงสร้างไวยากรณ์ภาษาอังกฤษ, (คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2543), หน้า บทคัดย่อ.

² Marshall, C., The effects of grammar understanding on second language acquisition, (ERIC Database, 1997), p. 54.

มากและเป็นปัจจัยที่จะช่วยการเขียนให้ชัดเจน เพื่อที่จะสามารถสื่อความคิดกับผู้อ่านและผู้ฟังได้ ทั้งยังเป็นเครื่องแสดงระดับความสามารถในการเขียนของผู้เขียนอีกด้วย การเขียนมีส่วนเกี่ยวข้องกับไวยากรณ์ คือ การเขียนทำให้ผู้เรียนมีโอกาสทดลองใช้คำศัพท์ ไวยากรณ์ และโครงสร้างงานเขียน เป็นตัวแสดงให้เห็นความก้าวหน้าทางภาษาของผู้เรียนได้อย่างชัดเจนที่สุด เมื่อผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้ไวยากรณ์และได้มีโอกาสในการใช้ไวยากรณ์ในการสื่อสารอย่างจริงจัง ทั้งทักษะการพูด หรือการเขียน ก็จะทำให้ผู้เขียนมีความรู้และความชำนาญเรื่องไวยากรณ์มากยิ่งขึ้น

ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่า ไวยากรณ์ นั้นมีความสำคัญหลายประการไวยากรณ์ยังเหมือนเป็นกระดูกสันหลังที่เป็นพื้นฐานช่วยให้ผู้เรียนภาษาต่างประเทศประสบความสำเร็จ ในการเรียนทั้งทักษะการฟัง พูด อ่าน และเขียน โดยเฉพาะทักษะการเขียน ผู้เขียนจะต้องรู้จักเรียบเรียงประโยคให้เป็นข้อความที่สามารถสื่อสารและทำให้ผู้อ่านเข้าใจในแนวความคิดของผู้เขียน ซึ่งถือว่าเป็นกระบวนการที่ผู้เขียนต้องการถ่ายทอดความคิด ความรู้ของตนออกมาให้ผู้อ่านได้เข้าใจ ต้องอาศัยความรู้ความสามารถในด้าน คำศัพท์ ไวยากรณ์ การสะกดคำ และเครื่องหมายวรรคตอน โดยเฉพาะความรู้ด้านไวยากรณ์เป็นสิ่งสำคัญมากและเป็นปัจจัยที่จะช่วยการเขียนให้ชัดเจน เพื่อที่จะสามารถสื่อความคิดกับผู้อ่านและผู้ฟังได้ ทั้งยังเป็นเครื่องแสดงระดับความสามารถในการเขียนของผู้เขียนอีกด้วย การเขียนมีส่วนเกี่ยวข้องกับไวยากรณ์ คือ การเขียนทำให้ผู้เรียนมีโอกาสทดลองใช้คำศัพท์ ไวยากรณ์ และโครงสร้างงานเขียน เป็นตัวแสดงให้เห็นความก้าวหน้าทางภาษาของผู้เรียนได้อย่างชัดเจนที่สุด เมื่อผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้ไวยากรณ์และได้มีโอกาสในการใช้ไวยากรณ์ในการสื่อสารอย่างจริงจัง ทั้งทักษะการพูด หรือการเขียน ก็จะทำให้มีความรู้และความชำนาญเรื่องไวยากรณ์มากยิ่งขึ้น

3. ปัญหาด้านคำศัพท์

คำศัพท์เป็นศัพท์เบื้องต้น สำหรับการเรียนรู้ภาษา ผู้เรียนต้องรู้โครงสร้างของศัพท์และคำ หากผู้เรียนมีความรู้แคบ จะทำให้เกิดการใช้ภาษา มีการใช้ความสามารถในการใช้ภาษาต่ำจะทำให้การถ่ายทอดความคิด ความรู้ ความเข้าใจ ไม่เป็นไปตามต้องการหรือขาดประสิทธิภาพในการเขียน

ดังนั้นจึงกล่าวโดยสรุปได้ว่า คำศัพท์ คือ คำทั้งหมดที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารในภาษาหนึ่งๆ เป็นได้ทั้งคำโดด คำผสม และสำนวนต่างๆ ที่ปรากฏในภาษา เป็นความรู้ที่เป็นปัจจัยหลักในการสื่อสารและเป็นปัจจัยพื้นฐานที่ช่วยให้มนุษย์ทุกหมู่เหล่าสามารถเรียนรู้ภาษาของกันและกันและอยู่ร่วมกันด้วยความเข้าใจได้

4. ปัญหาด้านการแต่งประโยคการเผยแผ่

การแต่งประโยคการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ภาษาอังกฤษ เนื้อหาทางพระพุทธศาสนา ส่วนใหญ่ที่นำมาใช้ ประกอบด้วยเนื้อหา พระพุทธศาสนาในประเทศไทย วัด กิจวัตรประจำวันของ

พระสงฆ์ ของใช้พระสงฆ์ วันวิสาขบูชา และศีล 5 ผู้เขียนส่วนใหญ่ไม่รู้กฎเกณฑ์ ไวยากรณ์ของประโยคนั้น ๆ ที่จะเป็นเครื่องมือในการสื่อสารด้านภาษาและนำมาเขียน

2.2.5 การแก้ปัญหาเรื่องภาษาของพระพุทธเจ้า

การแก้ปัญหาของพระองค์ มีการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า เช่น การตอบโต้ การซักถาม การตำหนิ การชื้อชม ทุกแห่งที่พระองค์เสด็จไป ย่อมเป็นอุปกรณ์ในการแก้ปัญหาด้วยและการแก้ปัญหาอีกอย่างคือ การวางหลักการเอาไว้ให้ปฏิบัติตาม เช่น โอวาท 3 ข้อ หลักอริยสัจ 4 การตอบปัญหา การแก้ปัญหานี้ พระองค์เกือบไม่มีเวลาพักเลย ในหนึ่งวัน พระองค์จะคอยแก้ปัญหาให้เวไนยสัตว์เสมอ ตั้งแต่เช้าตรู่ สาย บ่าย เย็น เทียงคืน ล้วนแต่เป็นเวลาเวลาที่พระองค์คอยแก้ปัญหาล้วน

การแก้ปัญหา จึงเป็นงานเผยแผ่ธรรมะไปด้วย นอกจากนี้ พระองค์ยังต้องมาคอยแก้พฤติกรรมของสาวกที่ประพฤตินิดพระธรรมวินัยอีก หลายครั้งที่แก้อรรถธรรมะแก่พราหมณ์ทั้งหลาย เพื่อปราบพยศเจ้าลัทธิต่าง ๆ จึงทำให้เจ้าลัทธิเหล่านั้น เกิดความอับอายและเสียความเชื่อถือ ด้วยเหตุนี้เอง จึงเกิดการทำทนาย และจ้องทำลายคำสอน แม้แต่พระวรกาย แต่พระองค์สามารถแก้ปัญหานี้ได้ ศัตรูของพระองค์มีสองทางคือ ทางใน คือพวกมารทั้งหลายเช่น กิเลสมาร ฆนธมาร มัจจุราชมาร และทางนอกเช่น เจ้าลัทธิต่าง ๆ หรือแม้แต่สาวกพระองค์คือ พระเทวทัต สิ่งที่พระองค์ใช้การตอบโต้ในการแก้ปัญหาคือ การใช้ปัญญา กอปรภาษา อย่างสุขุมลุ่มลึก อดทน กล่าวเรื่องจริง และอิงพระธรรมที่พระองค์ตรัสรู้เท่านั้น ครั้งหนึ่งมีคนดำ พระอนนททัฬหว่า ทำไมพระองค์ไม่เสด็จหนีพวกที่ดำ พระองค์ถามว่า หากมีคนมาดำอีกจะทำอย่างไร อีกกรณีหนึ่งภรรยาของพราหมณ์คนหนึ่ง กล่าวสรรเสริญพระพุทธเจ้าบ่อย ๆ สามีเกิดความรำคาญ จึงคิดอยากไปประวาทะกับพระองค์ พอไปถึงก็ทูลถามพระองค์ว่า ฆ่าอะไรเสียได้จึงจะอยู่เป็นสุขพระพุทธเจ้าตรัสว่า ฆ่าความโกรธ จะเป็นสุข¹

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) กล่าวถึงการแก้ปัญหของพระองค์มี 3 ลักษณะคือ

1. แก้ปัญหาเฉพาะหน้าไปก่อนเช่น พฤติกรรมของตัวเอง แก้ตามจริตของตน เรียกว่า แก้ปัญหาขั้นต้น (ศีล)
2. การพยายามปรามจิตโดยการอบรมจิตใจ ฝึกจิตให้สงบ ระวังกิเลสให้เบาบางลง เรียกว่า การแก้ปัญหในระดับขั้นกลาง (สมาธิ)

¹ ส.ส. (ไทย) 15/626/630.

3. การเข้าใจระบบธรรมชาติ อย่างที่มันเป็น เข้าใจในหลักที่พระองค์ทรงสอนเพื่อให้
แจ้งในหลักคำสอนเช่น อริยสัจ 4 การแก้ปัญหาเช่นนี้ เรียกว่า ระดับขั้นสูงสุด (ปัญญา)¹

ดังนั้น การเผยแผ่ธรรมะ โดยการใช้ภาษาสื่อสารของพระองค์ มีหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะ
ชี้แจง ตอบโต้ วางหลักการไว้ ใช้คำเดิมแต่เปลี่ยนความหมาย โดยสรุปเรียกว่า ลีลาการตอบแบบ
8 (ย) คือ **ยกย่อน แยกแยะ ยินย้น และหยุดอยู่** จนวิธีการเหล่านี้ กลายเป็นทฤษฎีต่อการสืบ
ทอดในการเผยแผ่คำสอนมายาวนาน โดยผ่านการรวบรวมเป็นระบบกลายเป็นพระไตรปิฎกจนทุก
วันนี้

ดังนั้นสรุปได้ว่า การเขียนบทความเป็นภาษาอังกฤษ โดยการใช้ภาษาสื่อสารของ
พระองค์ มีหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะชี้แจง ตอบโต้ วางหลักการไว้ ใช้คำเดิมแต่เปลี่ยนความหมาย โดย
สรุปเรียกว่า ลีลาการตอบแบบ 8 (ย) คือ **ยกย่อน แยกแยะ ยินย้น และหยุดอยู่** จนวิธีการ
เหล่านี้ กลายเป็นทฤษฎีต่อการสืบทอดในการเผยแผ่คำสอนมายาวนาน โดยผ่านการรวบรวมเป็น
ระบบกลายเป็นพระไตรปิฎกจนทุกวันนี้

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับพุทธวิธีในการสอน

2.3.1 แนวคิดเกี่ยวกับพุทธวิธีการสอน

พระบรมครู หรือพระบรมศาสดา เป็นพระนามหนึ่งของพระพุทธเจ้าที่ปราชญ์ได้ขนาน
นามถวายและพุทธศาสนิกชนนิยมกล่าวเรียกเสมอ ซึ่งแปลว่าพระศาสดาผู้ยอดเยี่ยม หรือผู้เป็น
ยอดของครูดังในภาษาบาลีว่า *สตถุตา เทวมนุสสุสานิ* คือ พระศาสดาของทวยเทพและมนุษย์
ทั้งหลาย (the teacher of gods and men) หรือ *อนุตตโร ปริสทมมสารถิ* (the incomparable
leader of men to be tamed) คือ เป็นสาวกที่ฝึกคนไม่มีใครยิ่งกว่า ซึ่งเป็นการยกย่องเทิดทูน
พระพุทธองค์ในฐานะทรงเป็นนักสอนที่ยิ่งใหญ่ที่สุด ทรงมีพระปรีชาสามารถอย่างยอดเยี่ยมในการ
อบรมสั่งสอน และทรงประสบความสำเร็จในงานนี้อย่างดี ทั้งนี้เพราะเหตุผลดังต่อไปนี้² คือ

1. พระพุทธเจ้าเสด็จอุบัติในยุคที่ชมพูทวีปเป็นถิ่นที่นักปราชญ์เต็มไปด้วยศาสตราจารย์
เจ้าลัทธิต่าง ๆ เป็นอันมาก แต่ละท่านล้วนมีชื่อเสียงและมีความสามารถ ผู้ที่มาเผชิญพระองค์นั้น
มีทั้งมาดีและมาร้าย มีทั้งที่แสวงหาความรู้ มาลองภูมิและที่ต้องการข่มมาปราบ แต่พระองค์
สามารถประสพชัยชนะในการสอนจนมีพระนามนำเด่นมาถึงปัจจุบัน

¹ พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), **พุทธวิธีในการสอน**, (กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิพุทธธรรม, 2542), หน้า 95-96.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 2.

2. คำสอนของพระองค์ ชัดแย้งกับคำสอนในศาสนาเดิม และแย้งกับความเชื่อถือ ความประเพณีปฏิบัติที่แพร่หลายอยู่ในสังคมสมัยนั้น เช่น การทำลายความเชื่อถือเรื่องวรรณะ เป็นต้น ทรงจัดตั้งระบบคำสอนและความเชื่อถืออย่างใหม่ให้แก่สังคม การกระทำเช่นนี้ให้เป็นที่ ยอมรับอย่างกว้างขวางยอมเป็นงานยากอย่างยิ่ง

3. ขอบเขตงานสอนของพระองค์กว้างขวาง ทั้งโดยเทศะและระดับชนในสังคมต้อง เสด็จไปสั่งสอนในหลายถิ่นแคว้นพบคนทุกชั้นในสังคม ซึ่งมีระดับความเป็นอยู่ ความเชื่อถือ การศึกษาอบรม นิสัยใจคอและสติปัญญาแตกต่างกันทุกแบบทุกชนิด ทรงสามารถสอนคน เหล่านั้นให้เข้าใจได้และยอมเป็นศิษย์ของพระองค์นับแต่พระมหากษัตริย์ลงมาทีเดียว

4. พระพุทธศาสนาที่เจริญมาได้ตลอดเวลานับพันๆ ปี แพร่หลายเป็นที่นับถืออยู่ใน ประเทศต่าง ๆ และคณะสงฆ์ผู้สืบต่อพระศาสนา ซึ่งเป็นสถาบันใหญ่และสำคัญในสังคมที่ปรากฏ อยู่ในปัจจุบัน เป็นผลงานยิ่งใหญ่ของพระองค์ยืนยันทันถึงพระปรีชาสามารถอย่างประจักษ์ชัดโดยไม่ ต้องอธิบาย

ดังนั้นเนื้อพระธรรมคำสอน หลักการสอน และวิธีการสอนของพระพุทธองค์จึงยิ่งใหญ่ และประเสริฐ ทั้งนี้เมื่อพิจารณาถึงหลักการสอนและวิธีการสอนจึงควรศึกษาถึงแนวทางและ จุดหมายตามปรัชญาที่กำหนดให้ ซึ่งปรัชญาการศึกษาอันเป็นพุทธธรรมนั้นเป็นเรื่องของระบบ การศึกษา โดยภารกิจของพระพุทธศาสนา และระบบการศึกษาของพระพุทธศาสนา คือ การช่วย มนุษย์ให้แก่ปัญหาของตนได้

ตัวปัญหาของมนุษย์เกิดจาก **ตัณหา** (craving, desire) คือ ความอยากที่ทำให้ มนุษย์มีทัศนคติต่อสิ่งต่าง ๆ เคลื่อนคลาดจากที่เป็นจริงทำให้เกิดความขัดแย้งในตนเองและความ ขัดแย้งระหว่างตนกับผู้อื่น ทั้งนี้ปัญหาเกิดจากความไม่รู้ ไม่เข้าใจ ไม่มองเห็นสิ่งทั้งหลายตามที่ มันเป็น มีทัศนคติต่อสิ่งทั้งหลายอย่างไม่ถูกต้องเรียกว่า **อวิชชา** (ignorance) **การแก้ปัญหา หรือแก้ความทุกข์จึงต้องกำจัดอวิชชาหรือสร้างวิชาให้เกิดขึ้น** ภารกิจสำคัญของการศึกษา ของพระพุทธศาสนา คือ การฝึกอบรมบุคคลให้พัฒนาปัญญาให้เกิดความรู้ความเข้าใจใน ข้อเท็จจริง และสภาวะทั้งหลาย มีทัศนคติต่อสิ่งทั้งหลายอย่างถูกต้อง ปฏิบัติและจัดการกับสิ่ง ทั้งหลายตามที่ควรจะเป็น เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ตน คือ ความมีชีวิตอยู่อย่างสำเร็จผลดีที่สุด มีจิตใจเป็นอิสระ มีสุขภาพจิตสมบูรณ์ และประโยชน์แก่ผู้อื่น คือ สามารถช่วยสร้างสรรค์ประโยชน์ สุขแก่ชนทั้งหลายที่อยู่ร่วมกันเป็นสังคมได้

2.3.2 ปรัชญาทางการศึกษาตามแนวทางพุทธศาสตร์มีข้อที่ควรกำหนด¹

1. **ทัศนคติที่ถูกต้อง** เป็นภารกิจสำคัญของการศึกษาตามแนวทางพุทธศาสตร์ที่ทำให้บุคคลรู้จักมองสิ่งทั้งหลายตามที่เป็นอยู่และสามารถจัดการกับสิ่งเหล่านั้นตามทีควรจะเป็นให้เกิดเป็นประโยชน์ทั้งแก่ตนและสังคม ไม่ให้มองเห็นและจัดการสิ่งทั้งหลายตามอำนาจกิเลสตัณหา

2. **การพัฒนาปัญญา** เป็นการสร้างปัญญาอันเป็นความรู้ความเข้าใจให้เกิดขึ้นในตัวบุคคลนั่นเอง โดยไม่ใช่เกิดจากผู้อื่นนำมายึดเยียดให้หรือบังคับให้รับเข้าไป

3. **ผู้สอนเป็นกัลยาณมิตร** เป็นภารกิจของผู้สอนและการให้การศึกษาซึ่งเป็นเพียงผู้ชี้ทางหรืออำนวยความสะดวกช่วยให้ผู้เรียนหรือผู้รับการศึกษาอบรมดำเนินเข้าสู่ปัญญา สิ่งที่ดีที่สุดที่ผู้สอนที่ดีจะทำได้ ด้วยการพยายามสรรหาอุบายกลวิธี และอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่จะมาช่วยผู้เรียนให้เข้าถึงปัญญาอย่างได้ผลดีที่สุด

4. **ผู้เรียนมีส่วนร่วม** เป็นบทบาทที่สำคัญของผู้เรียนในฐานะที่เป็นผู้สร้างปัญญาให้เกิดแก่ตนและเป็นผู้ลงมือกระทำให้มากที่สุด เพื่อให้เกิดปัญญาขึ้นตามความสามารถ ความถนัด และอุปนิสัยของผู้เรียนอันเป็นสิ่งที่ผู้สอนจะต้องคำนึงเป็นสำคัญ เพื่อจัดสภาพการเรียนและกลวิธีสอนต่าง ๆ ที่ทำให้ผู้เรียน เรียนอย่างได้ผลดีที่สุด

5. **การใช้วิธีการแห่งปัญญาในการเรียนการสอนตามหลักกาลามสูตร** เป็นการให้อิสระแก่ผู้เรียนในการใช้ความคิด สามารถซักถามโต้ตอบสืบเสาะค้นหาความจริงต่าง ๆ ให้ได้รับความรู้ความเข้าใจขึ้นในตน โดยไม่บังคับให้เชื่อแต่ความเชื่อหรือศรัทธาในระบบการศึกษา เป็นเพียงความเชื่อในหลักการ วิธีการและสมมติฐานต่าง ๆ ที่ตั้งขึ้น โดยมีเหตุผลเป็นฐานรองรับอย่างเพียงพอและสามารถดำเนินไปสู่จุดหมายได้อย่างแท้จริง โดยสามารถพิสูจน์ได้ต่อไปตามลำดับในระหว่างดำเนินไปสู่เป้าหมาย

ข้อสรุปเกี่ยวกับการสอนได้ดังนี้คือ **ปัญญา** เป็นสิ่งที่สร้างสรรค์ขึ้นภายในตัวของ **ผู้เรียน ผู้สอนทำหน้าที่เป็นกัลยาณมิตร** ช่วยชี้แนวทางในการเรียนรู้ ด้วยวิธีการเรียนการสอน อุบาย และกลวิธีต่าง ๆ เป็นสื่อและเครื่องมือผ่อนแรงการเรียนรู้และการเรียนการสอน ประกอบด้วยอิสรภาพในทางความคิดเป็นอุปกรณ์สำคัญในการสร้างปัญญา ทั้งนี้ปัญญาเป็นส่วนสำคัญยิ่งในระบบการศึกษา ส่วนความรู้ ความสามารถแยกเป็น 2 ประเภท²

¹ อ่างแล้ว, พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), **พุทธวิธีในการสอน**, หน้า 6.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 8.

1. **สุตตะ** (learning) คือ ความรู้ที่เกิดจากการสดับตรับฟัง หรือเล่าเรียน อ่านรับ ถ่ายทอดจากแหล่งความรู้อื่น การสั่งสมความรู้ในลักษณะนี้มักเรียกว่า พานุสัจจะ อันเป็นความ ผู้คงแก่เรียนหรือพหูสูต หรือเรียนรู้อย่างมาก เป็นความรู้ประเภทประมวลหรือรวบรวมสิ่งอันพึงรู้ ทำตน ให้เป็นคลังเก็บความรู้ เป็นอุปกรณ์ที่นำไปใช้ทำประโยชน์ต่าง ๆ ได้มาก แต่ไม่ถือเป็นองค์ธรรม แขนงในระบบการศึกษา

2. **ปัญญา** (wisdom) คือ ความรู้ประเภทเข้าใจสภาวะ รู้คิด รู้เลือกคัดวินิจฉัยและรู้ที่ จะจัดการ เป็นความรู้ที่มุ่งหมายและเป็นส่วนสำคัญในระบบการศึกษา มีไวพจน์ไว้มากมาย เช่น ญาณ วิชา ปริญา ปฏิสัมภินา วิปัสสนา สัมมาทิจฺฐิ เป็นต้น ซึ่งแสดงถึงปัญญาในความหมาย ต่าง ๆ และขั้นตอนต่าง ๆ นั้นเอง

สำหรับลักษณะการสอนซึ่งแตกต่างกันตามประเภทวิชา แบ่งแยกได้เป็น 2 ประเภท คือ วิชาประเภทที่ชี้แจงข้อเท็จจริง มีหลักสำคัญอยู่ที่ทำให้เกิดความเข้าใจในข้อเท็จจริง การสอน จึงมุ่งเพียงหาวิธีการให้ผู้เรียนเข้าใจตามที่สอนให้เกิดพานุสัจจะเป็นใหญ่ ส่วนอีกประเภทหนึ่งเป็น วิชาเกี่ยวกับคุณค่าในทางความประพฤติปฏิบัติ ซึ่งการสอนที่ทำให้เกิดความเข้าใจ เกิดความรู้สึกร ู้เห็นคุณค่าความสำคัญ จนมีความเลื่อมใสศรัทธาที่จะนำไปประพฤติปฏิบัติโดยเฉพาะวิชา ศีลธรรมและจริยธรรม ทั้งนี้ผลสำเร็จในด้านการนำไปประพฤติปฏิบัติมีความสำคัญมากและทำได้ ยากกว่าผลสำเร็จในด้านความรู้ความเข้าใจ ซึ่งขึ้นอยู่กับคุณสมบัติขององค์ประกอบในการสอน คือ คุณสมบัติส่วนตัวของผู้สอน หลักทั่วไปในการสอน สลีลาในการสอน กลวิธีและอุปาย ประกอบการสอน¹ มีรายละเอียดดังนี้

1. **คุณสมบัติของผู้สอน** เป็นคุณสมบัติที่ปรากฏออกมาภายนอกอันเป็น **บุคลิกภาพ** และคุณสมบัติภายในอันเป็นคุณธรรมต่าง ๆ

บุคลิกภาพ มีรูปร่างท่าทางสง่างาม มีน้ำเสียงที่น่าฟัง แจ่มใส และมีบุคลิกลักษณะ น่าเลื่อมใส ทั้งนี้พระพุทธรูปเจ้าซึ่งทรงเป็นบรมครู ทรงมีพระลักษณะที่มีพระวรกายสง่างาม พระสีมูซึ่ง สามารถโน้มนำจิตใจ และพระบุคลิกลักษณะที่น่าศรัทธาปสาทะ สำหรับบุคลิกภาพของครูควรมี การแต่งตัวเพื่อให้มีรูปร่างน่าดู สะอาด และดูดีต่อผู้พบเห็นและผู้เรียน มีการพูดและสอนด้วย ความสุภาพนุ่มนวล และภาษาที่น่าฟังต่อบุคคลที่พูดคุยด้วยและผู้เรียน และมีกิริยามารยาท ดงามน่าเลื่อมใส ศรัทธา น่าคบ เขาเป็นแบบอย่างและขอคำปรึกษาทั้งบุคคลทั่วไปและผู้เรียน

ผู้สอนจะต้องสามารถสอน ชักจูงให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ พอใจที่จะเรียน มีความสุข ที่ได้เล่าเรียน เนื่องจากผู้สอนสามารถทำให้ผู้เรียนรู้สึกซาบซึ้งในเนื้อหาในเรื่องที่เรียน ผู้เรียน

¹ อ่างแล้ว, พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), **พุทธวิธีในการสอน**, หน้า 9.

สามารถเข้าใจและเรียนรู้อย่างสนุกสนานตั้งแต่เริ่มเรียนจนถึงสิ้นสุดบทเรียน ผู้เรียนสามารถค้นหา คำตอบ สามารถซักถามและร่วมเรียนรู้จนเข้าใจในสิ่งที่สงสัยใคร่รู้และต้องการเรียนรู้ ผู้เรียน สามารถร่วมกันเรียนรู้และร่วมเรียนรู้กับผู้สอนจนเกิดความรู้และความสามารถเพิ่มขึ้น รวมทั้ง สามารถแก้ปัญหาทั้งในบทเรียน การนำไปใช้และปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นของผู้เรียน¹

คุณธรรม เป็นสิ่งที่มีในตัวของผู้สอนอันเป็นคุณธรรม² ที่ผู้สอนจะต้องมี ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ ความรู้ในงานสอน จิตใจบริสุทธิ์ต่อผู้เรียน และจิตใจกรุณาต่อผู้เรียน ดังนี้

ความรู้ในงานสอน เป็นความรู้ความสามารถที่ผู้สอนจะต้องสามารถทำใน ระหว่างการเรียนการสอนมี 2 อย่าง คือ ความรู้ความเข้าใจและความแตกฉานในด้านต่าง ๆ ที่ จำเป็นของผู้สอนต่อการเรียนการสอน ดังนี้

ความรู้ความเข้าใจ เป็นความสามารถที่ผู้สอนจะต้องมีในการปฏิบัติการสอนเพื่อให้ เกิดความรู้ความสามารถในด้านต่าง ๆ เหล่านี้ คือ

1. ความรู้ความเข้าใจในเนื้อหา ขอบเขตของกฎเกณฑ์ และหลักการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง สามารถนำไปใช้ในการเรียนการสอนได้ชัดเจน และรู้ถึงความสามารถของผู้เรียนแต่ละบุคคลใน การเรียนการสอนที่จะสามารถพัฒนาผู้เรียน
2. ความรู้ความเข้าใจในพฤติกรรมของผู้เรียน เพื่อได้พัฒนาผู้เรียนด้วยวิธีการเรียน การสอนที่เหมาะสมแก่ผู้เรียน
3. รู้วิธีการ และกลวิธีในการเรียนการสอนที่จะทำให้เกิดการพัฒนาผู้เรียนให้สู่ เป้าหมายที่ต้องการ
4. มีความรู้ในวิชาด้านสรีรวิทยา และจิตวิทยา สามารถนำความรู้ในด้านต่าง ๆ เหล่านี้ ทั้งนี้อาจหมายรวมถึงการใช้แนวทางในทางพุทธศาสตร์ที่เป็นไปในแนวทางเดียวกันนี้ นำมาใช้ในกระบวนการการเรียนรู้ เพื่อให้เกิดภาวะที่เหมาะสมและทำให้เกิดทัศนคติที่เหมาะสม ของผู้เรียนให้มีความเข้าใจที่ถูกต้องเหมาะสมต่อสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ ทำให้เกิดการเพิ่มพูน ความสามารถ และประสิทธิภาพในการเรียนการสอนให้มีผลดีขึ้น อันเป็นเครื่องมือในการเพิ่ม ประสิทธิภาพการเรียนรู้
5. มีความรู้ความเข้าใจในความแตกต่างระหว่างบุคคลในความสนใจ ความถนัด ความโน้มเอียง โดยธรรมชาติที่อยู่ในผู้เรียน

¹ อ่างแล้ว, พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), **พุทธวิธีในการสอน**, หน้า 12.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 13.

6. มีความรู้ความเข้าใจในความแตกต่างระหว่างบุคคล ในด้านระดับสติปัญญา ความสามารถ ความพร้อม และพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ของผู้เรียนต่อการเรียนรู้
7. มีความรู้ความเข้าใจต่อปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลในด้านอุปสรรคและส่งเสริมต่อการเรียนรู้ และการฝึกอบรมในระดับต่าง ๆ พร้อมทั้งรู้จักนำเทคนิคต่าง ๆ มาใช้ในการแก้ไขและส่งเสริมต่อการเรียนรู้และการฝึกอบรมของผู้เรียนให้ดำเนินก้าวหน้าไปด้วยดี
8. รู้พื้นฐานและประสบการณ์ของผู้เรียน รู้พื้นฐานความรู้และลักษณะในตัวของผู้เรียนที่ผู้สอนควรจะนำมาเป็นแนวทางและองค์ประกอบเพื่อเลือกวิธีการ และกลวิธีในการเรียนการสอน
9. คอยสังเกตผู้เรียนในขณะทำการเรียนการสอน สามารถรู้เท่าทันในตัวผู้เรียน พฤติกรรมต่าง ๆ ที่แสดงออกมา มีปัญหาหรือไม่ สามารถเห็นสาเหตุแห่งปัญหา และพร้อมเข้าไปแก้ไขและช่วยเหลือในทันที
10. มีความเข้าใจแน่ใจ และรู้ชัดต่อจุดหมายและผลสัมฤทธิ์ที่ผู้เรียนจะต้องบรรลุถึงนั้น คืออะไร เป็นอย่างไร และผู้เรียนจะสามารถกระทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์นั้นด้วยตนเอง

ความแตกฉาน เป็นปัญหาที่แตกฉานในด้านต่าง ๆ ของผู้สอนที่จะต้องมิดังนี้

1. มีความรู้ความเข้าใจอย่างแจ่มแจ้งในสิ่งที่ทำการสอน สามารถอธิบายแยกแยะให้เห็นถึงรายละเอียดต่าง ๆ ในแต่ละหัวข้อแต่ละประเด็น สามารถเชื่อมโยงประเด็นต่าง ๆ เข้าด้วยกัน สามารถแจ่มแจ้งแยกย่อยกระจายความรู้ความคิดออกไปสู่รายละเอียดต่าง ๆ ได้อย่างชัดเจนรวมถึงผลต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นและเกิดตามมา คือ การสอนอย่างผู้เชี่ยวชาญ
2. มีความรู้ความเข้าใจอย่างแจ่มแจ้งในสิ่งที่ทำการสอน มีความเข้าใจในเนื้อหา ประเด็น และสามารถจับใจความในคำที่จะใช้อธิบายให้ลงสู่รายละเอียดมาตั้งเป็นประเด็น เป็นกระตุกหัวข้อในการอธิบายในการสอน สามารถเห็นผลในด้านต่าง ๆ ที่ปรากฏและสามารถสืบสาวกลับไปหาเหตุได้อย่างชัดเจน อันเป็นการรู้อย่างผู้เชี่ยวชาญ
3. มีความรู้ความเข้าใจอย่างแตกฉานในภาษา วัจนวิทยา สำนวน และรู้จักใช้ถ้อยคำในการชี้แจง ในการสอนเนื้อหา ประเด็นและหัวข้อต่าง ๆ เหล่านี้ให้ผู้เรียนเข้าใจ และเห็นตามอย่างที่เป็นตามเนื้อหาเหล่านั้น
4. มีไหวพริบ สามารถเข้าใจและคิดหาเหตุผลได้เหมาะสมทันการทันสิ่งต้องแก้ปัญหา และมีความรู้ความเข้าใจในความรู้ด้านต่าง ๆ ว่ามีแหล่งที่มา มีประโยชน์อย่างไร สามารถเชื่อมโยงความรู้ทั้งหลายเหล่านั้นเข้าด้วยกัน สามารถสร้างความคิดและเหตุผลขึ้นมาใหม่ได้ อันเป็นฉลาดแตกฉานในปฏิภาณ

จิตใจบริสุทธิ์ต่อผู้เรียน เป็นคุณธรรมของครูที่จะต้องทำตัวหรือประพฤติตัวให้บุคคลทั่วไปและผู้เรียนเชื่อถือและเลื่อมใสในตัวผู้สอน คุณธรรมความดีที่พึงต้องกระทำมีดังนี้

1. มีความประพฤติดี ไม่กระทำในสิ่งไม่ดีหรือความชั่วทั้งการกระทำ การพูด และความคิด หรือกาย วาจา และใจ ให้เป็นแบบอย่างไม่ให้เป็นคนทั่วไปและผู้เรียนนำมาตำหนิติเตียนได้
2. ทำตัวและใช้ชีวิตอย่างที่ดี สอนอย่างไรก็ทำตัวหรือประพฤติอย่างนั้น เป็นตัวอย่างที่ดีและให้ประชาชนบุคคลทั่วไปและผู้เรียนเกิดความเชื่อมั่นในสิ่งที่ทำการเรียนการสอน
3. มีความบริสุทธิ์ใจและจริงใจในการสอน ด้วยการสอนบุคคลทั่วไปและผู้เรียนด้วยความมุ่งหวังประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญโดยไม่มีอะไรเคลือบแฝงและตั้งใจให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน และทำให้ผู้เรียนบรรลุจุดมุ่งหมายตามต้องการ

จิตใจกรุณาต่อผู้เรียน เป็นความปรารถนาให้ผู้เรียนหรือบุคคลที่มีปัญหาได้รับการแก้ไขปัญหา ได้รับการพัฒนา รวมทั้งได้รับความรู้ได้รับความช่วยเหลือจากการเรียนการสอน โดยไม่เห็นแก่ความเหน็ดเหนื่อยยากลำบากของตนเอง พร้อมกับปฏิบัติตนอย่างกัลยาณมิตร คือ ทำตนให้น่ารักเป็นที่ไว้วางใจและสนิทสนมของผู้เรียนและผู้พบเห็น เป็นที่น่าเคารพเกิดความรู้สึกอบอุ่น พึ่งพาได้และปลอดภัย เป็นที่น่ายกย่องในความรู้อะลุและภูมิปัญญาอย่างแท้จริง รู้จักพูดด้วยการคอยแนะนำกล่าวเตือนและเป็นทีปรักษาที่ดี อดทนต่อถ้อยคำด้วยการพร้อมรับฟังคำซักถาม อยู่เสมอและด้วยความอดทนไม่เบื่อหน่าย กล่าวชี้แจง อธิบายเรื่องต่าง ๆ ที่ลึกซึ้งได้ และไม่ชักจูงไปในทางเสื่อมเสียแก่ผู้เรียน ทั้งนี้คุณลักษณะของความเป็นกัลยาณมิตรของผู้สอนหรือครูที่มีต่อผู้เรียนหรือศิษย์นั้น ถือเป็นความสัมพันธ์ทางพระพุทธศาสนาของผู้สอนที่มีต่อผู้เรียน

ครูหรือผู้สอนจะต้องมีคุณสมบัติเหล่านี้ คือ สอนสิ่งที่จริงและเป็นประโยชน์แก่ผู้ฟัง เข้าใจสิ่งที่สอนอย่างถ่องแท้ สอนด้วยความเมตตามุ่งประโยชน์แก่ผู้เรียนเป็นที่ตั้งโดยไม่หวังผลตอบแทน ทำได้จริงอย่างที่สอนและเป็นตัวอย่างที่ดี มีบุคลิกภาพสามารถโน้มน้าวจิตใจให้ผู้เรียนใกล้ชิดสนิทสนมและพึงพอใจมีความสุข และมีหลักการสอนและวิธีสอนยอดเยี่ยม¹

2. หลักทั่วไปในการสอน เป็นเรื่องของหลักโดยทั่วไปของการสอนที่จะต้องคำนึงถึงแบ่งออกเป็น 3 หมวด คือ เนื้อหาที่จะสอน ตัวผู้เรียน และการสอน² ดังนี้

เนื้อหาหรือเรื่องที่สอน เป็นประเด็นในสิ่งที่จะต้องสอนด้วยหลัก ดังต่อไปนี้

1. สอนจากสิ่งที่เข้าใจง่ายหรือเห็นอยู่แล้วไปหาสิ่งที่เข้าใจยากหรือยังไม่เคยเห็น

¹อ้างแล้ว, พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), **พุทธวิธีในการสอน**, หน้า 32.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 33.

2. สอนเนื้อเรื่องที่มีความลุ่มลึก ยุ่งยาก ซับซ้อนจากลำดับง่ายไปสู่เนื้อหาส่วนที่ยุ่งยาก ซับซ้อน ลุ่มลึกขึ้นไปเป็นลำดับ และมีความต่อเนื่องตลอดสายของเนื้อหา เป็นการสอนที่เป็น อนุรูปพิภพ

3. การสอนในสิ่งที่แสดงให้เห็นได้ เพื่อให้การสอนนั้นเกิดผลดีหรือเข้าใจได้ง่ายขึ้นแก่ผู้เรียนให้สอนด้วยการสอนจากของจริงซึ่งจะทำให้ผู้เรียนได้เห็น ได้ฟัง ได้รับรู้ เรียนรู้จากของจริง อันเป็นประสบการณ์ตรง

4. สอนตรงเนื้อหา ตรงเรื่อง ครอบคลุม มีจุดประเด็นที่สอนไม่วกวน ไม่ไขว้เขว ไม่ออกนอกเรื่องที่ไม่เกี่ยวข้องกับเนื้อหา

5. สอนอย่างมีเหตุผล หากตรงตาม สามารถเห็นจริงได้

6. สอนเท่าที่จำเป็นพอดีสำหรับให้เกิดความเข้าใจ และเรียนรู้ได้ผลไม่ใช่สอนเท่าที่ตนรู้ หรือสอนมากเกินไปเพื่อแสดงภูมิของผู้สอน เพราะสอนน้อยผู้เรียนก็ไม่เกิดประโยชน์สูงสุด และการสอนมากสอนลึกเกินไปผู้เรียนก็ไม่สามารถเข้าใจและเอามาใช้ประโยชน์ได้

7. สอนสิ่งที่มีความหมาย ควรแก่การเรียนรู้และเข้าใจ เป็นประโยชน์แก่ผู้เรียน

ตัวผู้เรียน เป็นผู้รับและเรียนรู้จากผู้สอนและการเรียนการสอนที่ผู้สอนจัดให้และให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม ซึ่งผู้สอนจะต้องคำนึงถึงผู้เรียนในประเด็นต่อไปนี้

1. ต้องรู้และคำนึงถึงผู้เรียนว่า ผู้เรียนมีความแตกต่างกัน และใช้ความรู้ความเข้าใจ ปัญหาของผู้สอนในการสอนให้เหมาะสมกับจริตของผู้เรียนซึ่งแยกได้ 6 ประเภท คือ วาจจริต โทสจจริต โมหจจริต ศรัทธาจจริต พุทธิจจริต และวิตกจจริต และระดับความสามารถของบุคคล ที่มีอยู่ 4 ประเภท คือ บุคคลที่รู้ได้เข้าใจได้จับพลังในทันทีที่ได้เรียนรู้หรือยกหัวข้อขึ้นแสดงเรียกว่า อุดมภูติปัญญา เทียบกับบัวพุดน้ำ บุคคลที่สามารถรู้เข้าใจได้เมื่อผู้สอนอธิบายความพิสดารหรืออธิบายรายละเอียดมากขึ้น เรียกว่า วิปจิตปัญญา เทียบกับบัวปลีมน้ำ บุคคลที่พอจะทำความเข้าใจเมื่อมีการชี้แจงแนะนำและเมื่อผู้สอนได้ทำการอธิบายแจ่มแจ้งให้ละเอียดมากขึ้น และจะต้องทำความเข้าใจ ผักผ่นมากขึ้นในโอกาสต่อไป เรียกว่า ไนยะ เทียบกับบัวงามได้น้ำ บุคคลที่อับปัญญาหรือมี ภูมิปัญญาน้อยไม่สามารถทำความเข้าใจในเรื่องเหล่านั้นหรือบรรลุคุณวิเศษในชาตินี้ เรียกว่า ปทปรมะ

2. ปรับวิธีสอนผ่อนให้เหมาะสมกับบุคคล ทั้งนี้เพราะในการสอนเรื่องเดียวกัน แต่หากต่างบุคคลอาจใช้วิธีต่างกันจึงจะทำให้เกิดความเข้าใจถึงเนื้อหาและเหตุผลของเรื่องนั้น ๆ

3. ความพร้อม เป็นสิ่งที่ผู้สอนจะต้องคำนึงถึงหรือคอยพิจารณาดูว่า ผู้เรียนมีความพร้อมที่จะเรียนรู้ มีความเข้าใจ ความสนุกสนาน ความกระตือรือร้นหรือความสนใจที่ ভাল เรียกว่า ปาฏิภาสะ ของแต่ละบุคคลว่าถึงเวลาที่ควรได้รับการเรียนรู้อะไร แค่นั้น

4. การลงมือปฏิบัติ เป็นการสอนโดยให้ผู้เรียนลงมือทำด้วยตนเอง ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจชัดเจน แม่นยำ และได้ผลจริง

5. การสอนอย่างมีส่วนร่วม เป็นการสอนที่ดำเนินไปในรูปแบบที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการหาความจริง มีการแสดงความคิดเห็น สามารถโต้ตอบได้โดยเสรี มีอิสระในการแสดงความคิดเห็น สามารถเข้าถึงความจริงได้ด้วยตนเอง มีความชัดเจน และมั่นใจในตนเอง ช่วยส่งเสริมให้เกิดความคิด การวินิจฉัยความรู้ของผู้เรียนด้วยตนเอง และกล้าแสดงความคิดเห็นโต้ตอบอย่างเสรี ก่อให้เกิดการแสวงหาความรู้อย่างเสรี อันเป็นการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยตนเองโดยมีผู้สอนเป็นผู้ชี้แนวทางเข้าสู่ความรู้

6. เอาใจใส่บุคคลที่ควรได้รับความสนใจเป็นพิเศษ เป็นรายๆ ไปตามควรแก่กาลเทศะ และเหตุการณ์ในขณะนั้น เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการเรียนการสอนในขณะนั้น

7. ช่วยเหลือเอาใจใส่คนที่ด้อย ที่มีปัญหาให้สามารถได้รับประโยชน์ตามควรแก่กาลเทศะและเหตุการณ์เพื่อให้เกิดประโยชน์อย่างทั่วถึงเท่าเทียมกัน และเกิดประโยชน์สูงสุด

ตัวการสอน เป็นการเรียนการสอนในส่วนของวิธีการที่ผู้สอนจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ซึ่งผู้สอนจะต้องสอนโดยคำนึงถึงวิธีการที่จะต้องสอนดังต่อไปนี้

1. การเริ่มต้นการสอน เป็นจุดสำคัญของการสอน หากผู้สอนเริ่มต้นการสอนที่ดีจะช่วยให้การสอนสำเร็จผลดีเป็นอย่างมาก เนื่องจากช่วยดึงดูดความสนใจของผู้เรียนให้เข้าสู่เนื้อหาได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้การนำเข้าสู่บทเรียนหรือการเริ่มต้นในการเรียน ควรเริ่มจากสิ่งที่ผู้เรียนรู้อยู่และเข้าใจอยู่แล้วหรือจุดที่ผู้เรียนสนใจจะทำให้การเข้าสู่เนื้อหาหรือบทเรียนที่จะทำการเรียนการสอนดำเนินไปด้วยดี

2. การสร้างบรรยากาศในการเรียนการสอนให้ผู้เรียนรู้สึกสนใจ พอใจที่จะเรียนรู้ มีความสนุกสนานต่อการเรียนรู้ เห็นความสำคัญของบทเรียน เกิดความต้องการเรียนรู้ เห็นประโยชน์ต่อบทเรียน เกิดความภูมิใจและพอใจที่จะเรียนรู้เพื่อให้เกิดความรู้เพิ่มพูน และให้เกียรติต่อผู้เรียน

3. การสอนมุ่งเนื้อหา เป็นการสอนที่มุ่งให้เกิดความรู้ความเข้าใจในสิ่งที่สอนแก่ผู้เรียน โดยไม่กระทบตนเองและผู้อื่น ไม่ยกตน ไม่เสียตสีใคร ดังนั้นในการสอนมุ่งสอนในเนื้อหาและแนวทางในการคิดวิเคราะห์ตามความเป็นจริงโดยให้ผู้เรียนคิดพิจารณาตัดสินใจด้วยตนเอง

4. สอนด้วยความเคารพ เป็นการสอนด้วยความตั้งใจ ทำด้วยความรู้สึกว่าเป็นสิ่งมีค่า ทำด้วยความจริงใจ เห็นความสำคัญของผู้เรียน ไม่ดูถูกผู้เรียนว่าโง่เขลา ต่ำค่า หาประโยชน์ไม่ได้ และสอนแบบขอไปที ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้สอนไม่ควรกระทำ แต่ควรสอนด้วยความมุ่งมั่นตั้งใจ

5. ใช้ภาษาที่สุภาพ นุ่มนวล ไพเราะน่าฟังในการสอนผู้เรียน ใช้ถ้อยคำที่น่าฟังเข้าใจง่ายและผู้เรียนคุ้นเคย เหมาะสมกับผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนพอใจที่จะฟัง ที่จะเรียน เกิดความเข้าใจได้ง่ายต่อบทเรียนและเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็วตามที่ผู้เรียนสามารถสื่อสารและทำความเข้าใจบทเรียนจากการเรียนการสอนที่ผู้สอนทำการสอน

การสอนหรือการจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้นั้น ไม่ใช่สิ่งที่กระทำได้ง่าย ดังนั้นผู้สอนควรทำตามหลักกรรม 5 อย่าง คือ ชี้แจงไปตามลำดับ ชี้แจงยกเหตุผลมาอธิบายให้เข้าใจ แสดงหรือสอนด้วยความเมตตา สอนโดยไม่เห็นแก่อาภิส และไม่สอนโดยก่อให้เกิดการกระทบต่อตนเองและผู้อื่น จึงจะทำให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียนในการเรียนรู้¹

2.3.3 ลีลาการสอน

เป็นแนวทางการสอนที่ผู้สอนดำเนินการสอนตั้งแต่เริ่มต้นจนเกิดผลสำเร็จโดยแนวทางการสอนหรือลีลาการสอน 4 อย่าง² คือ

1. สอนโดยการอธิบายให้เห็นสิ่งที่จะสอนหรือจะเรียนรู้ให้เห็นชัดเจน แจ่มแจ้ง เหมือนจูงมือไปดูให้เห็นกับตา เรียกว่า **สันทัตสนา**
2. สอนโดยการชักจูงใจให้เห็นจริงด้วยการชวนให้คล้อยตาม จนต้องยอมรับและนำไปปฏิบัติ เรียกว่า **สมาทปนา**
3. สอนโดยเข้าใจให้แกลัฏฐา เกิดกำลังใจ ปลุกให้มีความอุตสาหะ แข็งขัน มั่นใจว่าจะทำให้สำเร็จได้ ไม่หวั่นไหว ย่อท้อต่อความเหนื่อยยาก เรียกว่า **สมุตเตชนา**
4. สอนโดยการขโลมใจให้แช่มชื่น ร่าเริง เบิกบาน ทำให้ผู้เรียนฟังไม่เบื่อและเปี่ยมด้วยความหวัง เพราะมองเห็นคุณประโยชน์ที่ตนเองพึงได้รับจากการเรียนรู้ และจากการนำไปปฏิบัติ เรียกว่า **สัมปหังสนา**

สรุปลีลาในการสอนหรือแนวทางในการดำเนินการสอน จะต้องทำให้แจ่มแจ้ง จูงใจหาญกล้า ร่าเริงหรือซี้ซัด เชิญชวน คึกคัก เบิกบาน

¹ อ่างแล้ว, พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), **พุทธวิธีในการสอน**, หน้า 44.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 45.

2.3.4. วิธีการสอน

เป็นวิธีการสอนแบบต่าง ๆ ที่พระพุทธรเจ้าทรงใช้สั่งสอน ซึ่งเป็นวิธีการสอนที่ครูผู้สอนควรใช้ มีดังนี้

1) แบบสาक्षा หรือสนทนา เป็นวิธีการสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียนที่ยังไม่คุ้นเคยกับเนื้อหาที่สอนและผู้สอน โดยการสนทนาพูดคุยกับผู้เรียนเพื่อนำเข้าสู่บทเรียนและทำให้เกิดความเลื่อมใส ศรัทธาต่อการเรียนรู้ในการเรียนการสอนและต่อผู้สอนซึ่งจะทำให้การเรียนรู้ดำเนินไปตามผู้สอนต้องการและจัดการให้แก่ผู้เรียน

2) แบบบรรยาย เป็นวิธีสอนที่ใช้กับผู้เรียนที่มีพื้นฐานความรู้ความเข้าใจในบทเรียนเนื้อหาที่ผู้สอนจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และผู้เรียนมีความเลื่อมใส ศรัทธาอยู่แล้วให้ได้รับความรู้เพิ่มเติมมากขึ้นทั้งการสอนแบบบรรยายจะได้ผลอย่างทั่วถึงต่อที่ประชุมหรือชั้นเรียนนั้น เมื่อผู้เรียนหรือบุคคลในที่ประชุมเป็นบุคคลในประเภทเดียวกันและระดับความรู้ระดับภูมิปัญญาใกล้เคียงกัน

3) แบบตอบปัญหา เป็นวิธีสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนถามปัญหา สิ่งที่ยากรู้ สิ่งที่ไม่ควรรู้ สิ่งที่ยังสงสัยและถามหาคำตอบเพื่อเพิ่มพูนความรู้และพัฒนาความรู้ ในการตอบปัญหาของผู้สอนที่ผู้เรียนถามจะต้องพิจารณาปัญหาที่ถามว่ามีลักษณะเป็นอย่างไรและจะใช้วิธีตอบปัญหาเหล่านั้นให้เหมาะสมอย่างไรซึ่งพระพุทธรเจ้าทรงแยกประเภทปัญหาไว้ตามลักษณะวิธีตอบเป็น 4 อย่างในสังคีตสูตร¹ คือ

1. เอกังสพพยากรณ์ปัญหา เป็นปัญหาที่ฟังตอบตรงไปตรงมาตายตัว ตัวอย่างอย่างคำถามด้านปัญหาทางธรรมที่พระอรรถกถาจารย์ได้ยกตัวอย่างไว้เช่น “จักขุเป็นอนิจจังหรือ” ฟังตอบตรงไปทีเดียวว่า “ถูกต้อง”

2. ปฏิปุจฉาพยากรณ์ปัญหา เป็นปัญหาที่ฟังย้อนถามแล้วจึงแก้ตัวอย่างตัวอย่าง คำถามปัญหาทางธรรมที่พระอรรถกถาจารย์ยกตัวอย่างไว้ เช่น “โสตะก็เหมือนจักขุหรือ” ฟังย้อนถามก่อนว่า “ที่ถามนั้นหมายถึงแงใด” ถ้าผู้ถามบอกว่า “ในแงเป็นเครื่องมองเห็น” ฟังตอบว่า “ไม่เหมือน” ถ้าผู้ถามถามว่า “ในแงเป็นอนิจจัง” จึงตอบว่า “เหมือน”

3. วิภังชพยากรณ์ปัญหา เป็นปัญหาที่จะต้องแยกความตอบ ปัญหาทางธรรมที่อรรถกถาจารย์ยกตัวอย่าง เช่น “สิ่งที่เป็นอนิจจัง ได้แก่ จักขุใช่ไหม” ฟังแยกความออกตอบว่า “ไม่เฉพาะจักขุเท่านั้น ถึงโสตะ ฆานะ เป็นต้น ก็เป็นอนิจจัง” หรือปัญหาว่า “พระตถาคตตรัสสวาจาซึ่งไม่เป็นที่รักที่ชอบใจของคนอื่นไหม” ก็แยกตอบตามหลักการตรัสสวาจา 6 หรือปัญหาว่า

¹ อ้างแล้ว, พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), พุทธวิธีในการสอน, หน้า 47.

“พระพุทธเจ้าทรงตีเตียนตบะทั้งหมดจริงหรือ” ก็ต้องแยกตอบว่าชนิดใดตีเตียน ชนิดใดไม่ตี

4. ฐปณีย์ปัญหา เป็นปัญหาที่ฟังยับยั้งเสีย อันเป็นปัญหาที่ช่วยให้เกิดประโยชน์แก่ การเรียนการสอน ทั้งผู้เรียนและการคิดหาความรู้ ได้แก่ ปัญหาที่ถามนอกเรื่อง ไร้ประโยชน์ทำให้เกิดความไขว้เขว ยึดเยื้อ สิ้นเปลืองเวลา ซึ่งผู้สอนควรยับยั้งเสียด้วยการไม่ตอบคำถามและชักนำ ผู้ถามให้กลับเข้าสู่บทเรียน หรือเรื่องที่ต้องเรียนรู้ อรรถกถาจารย์ยกตัวอย่างของคำถาม เช่น ถามว่า “ชีวะอันใด สรีวะก็อันนั้นหรือ ” ซึ่งเป็นคำถามประเภทเท็จความจริง ที่แม้จะอธิบายอย่างไรผู้ถามก็ไม่สามารถเข้าใจ เพราะไม่อยู่ในฐานที่จะเข้าใจได้ พิสูจน์ไม่ได้ และไม่ก่อให้เกิดประโยชน์อะไรแก่ ผู้ถาม จึงไม่ควรตอบและควรชักนำเข้าสู่บทเรียน และเรื่องที่เรียนรู้ต่อไป

4) แบบวางกฎข้อบังคับ เป็นการเรียนการสอนที่หาข้อตกลงร่วมในการเรียนการสอน ด้วยการวางกฎระเบียบร่วมกันในการเรียนรู้ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดจากการเรียนรู้ จากนั้นจึง ทำการเรียนการสอนร่วมกันและผู้สอนจะเป็นผู้สรุปการเรียนรู้ร่วมกันนั้นว่ามีข้อดีหรือผลดีอย่างไร และผลเสียหรือข้อเสียอย่างไร ดังนั้นการเรียนการสอนแบบวางกฎข้อบังคับจะต้องช่วยกันค้นหา ข้อดีข้อเสียของประเด็นนั้น และผลที่เกิดขึ้นจากสิ่งนั้น นอกจากนี้ในการเรียนรู้บทเรียนว่ามีผล เป็นอย่างไรและมีประเด็นอยู่ที่ใด เพื่อให้การเรียนรู้เข้าสู่เนื้อหาและบทเรียนโดยเกิดการเรียนรู้ที่ ถูกต้อง

5). กลวิธีและอุปมาประกอบการสอน เป็นการใช้เทคนิคและกลวิธีต่าง ๆ ซึ่งเป็น กลเม็ดที่จะทำให้การเรียนการสอนที่สามารถทำให้ผู้เรียนเข้าสู่เนื้อหาบทเรียน และเรียนรู้บทเรียน ด้วยความสนใจ เข้าใจบทเรียนได้ง่ายตามความสามารถและศักยภาพของตนอย่างเต็มศักยภาพ ของตนและพัฒนาด้วยตนเอง ด้วยกลวิธีและอุปมา¹ ดังนี้

1. การยกอุทาหรณ์ และการเล่านิทานประกอบ เป็นการยกตัวอย่างประกอบ

คำอธิบายและการเล่านิทานประกอบการสอน ช่วยให้เข้าใจความหมายในบทเรียนได้ง่าย และชัดเจน ช่วยให้จำแม่นยำ เห็นจริงและเกิดความเพลิดเพลิน ทำให้การเรียนการสอนมีรสชาติ มากยิ่งขึ้น เช่น จะอธิบายถึงเรื่อง ลักษณะนามของข้างว่าเหตุใดจึงเรียกว่า เชือก ก็ควรจะอธิบาย ถึงที่มาของคำว่าเชือกที่ใช้เป็นลักษณะนามของข้างว่ามาจากใช้เชือกผูกข้างบ้านและเวลานับ จำนวนข้างจึงนับว่ามีจำนวนเป็นเชือกตามสิ่งที่ใช้คล้องอยู่กับข้างแต่ขณะที่ข้างป่าจะนับเป็นตัว

2. การเปรียบเทียบด้วยข้ออุปมา เป็นการนำอุปมาช่วยในการเรียนการสอนให้เกิด

ความเข้าใจในบทเรียนที่มีความลึกซึ้งเข้าใจยากให้เกิดความหมายที่เด่นชัด และเข้าใจง่ายมาก ยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในการอธิบายสิ่งที่เป็นนามธรรม ให้สามารถเปรียบเทียบให้เห็นได้อย่างชัดเจน

¹ อ่างแล้ว, พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), พุทธวิธีในการสอน, หน้า 51.

เป็นรูปธรรมหรือเปรียบเทียบเรื่องที่เป็นรูปธรรมด้วยข้ออุปมาแบบรูปธรรม เพื่อช่วยให้เห็น
ความหมายได้หนักแน่นมากยิ่งขึ้น ตัวอย่างเช่น

“ภูเขาศิลาล้วน เป็นแท่งที่บ ย่อมไม่หวั่นไหวด้วยแรงลม ฉันทิ บัณฑิต
ทั้งหลาย ย่อมไม่หวั่นไหวเพราะค่านินทาและสรรเสริญ ฉันทันัน”

“คนผู้เรียนรู้น้อย ย่อมแกล้งเหมือนโคถึก เนื้อเขาเจริญขึ้น แต่ปัญญาหา
เจริญไม่”

“เมื่อพระอาทิตย์จะอุทัย ย่อมมีแสงเงินแสงทองปรากฏขึ้นเป็นนิมิตมาก่อน
ฉันทิ ความมีกัลยาณมิตรย่อมมีเบื้องต้น เป็นนิมิตหมายแห่งการบังเกิดขึ้นของ
โพชฌงค์ 7 ฉันทันัน”

3. การใช้อุปกรรมหรือสื่อการสอน พระองค์ทรงใช้สื่อทุกอย่างที่อยู่ใกล้ตัวมาสอน เช่น
ขณะที่เดินไปในป่าแห่งหนึ่ง มีพระสงฆ์หมู่ใหญ่ตามเสด็จ พระองค์ทรงหยิบใบไม้ขึ้นมากำหนึ่ง
แล้วตรัสถามภิกษุทั้งหลายว่า เห็นใบไม้ในมือตถาคตไหม เห็นพระเจ้าข้า พระสงฆ์ตอบพร้อมกัน
นี่คือการใช้สื่อใกล้ตัวในการสอน

4. การทำเป็นตัวอย่าง เป็นวิธีสอนที่ดีที่สุดอย่างหนึ่ง โดยเฉพาะทางด้านจริยธรรม
อันเป็นการสอนด้วยการสาธิตให้ดู ทั้งนี้พระพุทธเจ้าทรงกระทำให้เป็นแบบอย่าง ด้วยพระจริยา
วัตรอันดีงามที่เป็นอยู่โดยปกติและในบางครั้งทรงปฏิบัติเป็นเรื่องเฉพาะก็มี เช่น คราวหนึ่ง
พระพุทธเจ้าพร้อมด้วยพระอานนท์ตามเสด็จ ขณะเสด็จตามเสนาสนะที่อยู่ของพระสงฆ์
ได้ทอดพระเนตรเห็นพระภิกษุรูปหนึ่งอาพาธเป็นโรคท้องร่วง นอนจมกองมูลและคูของตน ไม่มี
ผู้พยาบาลดูแล จึงเสด็จเข้าไปหา จัดการทำความสะอาดให้นอนโดยเรียบร้อย เสร็จแล้วจึงทรง
ประชุมสงฆ์ ทรงสอบถามเรื่องนั้น และตรัสต่อนหนึ่งว่า

...“ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอไม่มีมารดา ไม่มีบิดา ผู้ใดเล่าจะพยาบาลพวกเธอ
ถ้าพวกเธอไม่พยาบาลกันเองใครเล่าจักพยาบาล ผู้ใดจะพึงอุปัฏฐากเรา ขอให้ผู้นั้น
พยาบาลภิกษุอาพาธเถิด”¹

5. การเล่นภาษา เล่นคำ และใช้คำในความหมายใหม่ เป็นการใช้ภาษาผสมกับ
ปฏิภาณ แม้การถามที่ใช้คำที่มีความหมายไม่ดี แต่จะตอบไปด้วยคำพูดเดียวกันแต่เป็นคำพูดใน
ความหมายที่ดีงาม โดยความหมายและอรรถรสไม่เปลี่ยนแปลง

¹ วิ.ม. (ไทย) 5/365/240.

6. อุบายเลือกคนและการปฏิบัติรายบุคคล เป็นอุบายในการสอนซึ่งพระพุทธเจ้าได้ใช้เลือกคนในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ในการประกาศธรรมในระยะแรกประดิษฐานพระพุทธศาสนาด้วยพระพุทธโฆษาจารย์ เรียกว่า การวางแผนที่ได้ผลยิ่ง เมื่อพระองค์เข้าไปประกาศพระพุทธศาสนาในถิ่นใดจะทรงพิจารณาว่าควรไปโปรดใครก่อน

เมื่อตรัสรู้ใหม่ ๆ ได้เสด็จไปโปรดเบญจวัคคีย์ผู้ที่อยู่ใกล้ชิดพระองค์เมื่อครั้งออกแสวงธรรมก่อน ซึ่งพิจารณาได้ทั้งในแง่ที่เบญจวัคคีย์เป็นผู้ใฝ่ธรรม มีอุปนิสัยอยู่แล้ว หรือในแง่ที่เป็นผู้เคยมีอุปการะกันมา หรือในแง่ที่ว่าเป็นการสร้างความมั่นใจ ทำให้ผู้เคยเกี่ยวข้องหมดความคลางแคลงในพระองค์ ตัดปัญหาในการที่ท่านเหล่านี้อาจไปสร้างความคลางแคลงใจขึ้นแก่ผู้อื่นต่อไปด้วย หลังจากเสร็จการสั่งสอนเบญจวัคคีย์แล้ว ได้โปรดยถกกุมารพร้อมทั้งเศรษฐี ผู้บิดา และญาติมิตร และเมื่อเสร็จเข้าแคว้นมคธทรงเสด็จไปโปรดชฎิล 3 พี่น้อง พร้อมทั้งบริวารทั้งพัน เริ่มด้วยชฎิลคนพี่ใหญ่ แล้วนำเหล่าชฎิลผู้กลายเป็นสาวกเข้าสู่นครราชคฤห์ เพื่อประกาศธรรม ณ พระนครแห่งนั้น ทำให้ได้พระราชาเป็นสาวก ปราบกฏผลของการเริ่มต้นประกาศพระพุทธศาสนาที่ได้นักบวชผู้ใหญ่ เศรษฐี และพระราชาผู้ซึ่งเป็นคนชั้นสูงของสังคมในสมัยนั้นเป็นสาวก อันเป็นการทำทางเสด็จเผยแผ่ให้ปลอดโปร่งต่อไป ทั้งนี้ ในการทรงสั่งสอนคนแต่ละถิ่น แต่ละหมู่คณะมักทรงเริ่มต้นที่บุคคลผู้เป็นประมุข อาทิ พระมหากษัตริย์ หัวหน้าของชนหมู่นั้น ทำให้การประกาศพระศาสนาได้ผลดีและรวดเร็ว ในการบำเพ็ญพุทธกิจประจำวัน พระองค์ก็ทรงสอดส่อง พิจารณาบุคคลผู้ควรโปรดในวันนั้นแต่รุ่งสาง และเสด็จไปโปรดในเวลาเช้า เป็นการให้ความสนพระทัยสงเคราะห์บุคคลเป็นราย ๆ ซึ่งให้ผลดีในการสอนยิ่งกว่าการสอนแบบทั่วไปไม่เจาะจง และแม้แสดงธรรมในที่ประชุมก็ทรงกำหนดบุคคลที่ควรเอาพระทัยใส่พิเศษในคราวนั้น พร้อมทั้งแสดงธรรมโดยวิธีการทำให้ทุกคนในที่ประชุมได้รับผลประโยชน์อย่างน่าพอใจ เกิดความรู้สึกแก่ทุกคนว่า พระพุทธเจ้าตรัสอยู่กับตน

7. การรู้จักจังหวะและโอกาส เป็นสิ่งที่ผู้สอนจะต้องรู้จักใช้ รู้จักรอ เมื่อถึงจังหวะและโอกาสให้ใช้ช่องจังหวะนั้นในการดำเนินการเรียนการสอน ซึ่งในการเผยแผ่พระศาสนาแก่คนส่วนใหญ่ พระพุทธเจ้าก็ทรงปฏิบัติตามจังหวะและโอกาส เช่น ในระยะแรกของการประกาศพระศาสนา ณ วันมาฆปุณณมี หลังตรัสรู้ 1 ปี เมื่อประทับอยู่ ณ เวฬุวัน พระสงฆ์สาวกมาชุมนุมพร้อมกัน ณ วันนั้น และเป็นโอกาสเหมาะ พระพุทธเจ้าจึงทรงแสดงโอวาทปาติโมกข์สำหรับเป็นหลักยึดถือร่วมกันของสงฆ์ ที่จะแยกย้ายกันไปบำเพ็ญศาสนกิจ

8. ความยืดหยุ่นในการใช้วิธีการ เป็นการใช้กลวิธีในการเรียนรู้หรือวิธีการเรียนการสอนที่ทำให้ผู้เรียนได้รับผลสำเร็จมากที่สุด โดยไม่กลัวว่าผู้สอนจะเสียเกียรติ ไม่กลัวจะถูกผู้สังเกตว่า

แพ้ ยอมให้ผู้เรียนรู้สึกว่ายาก หากเห็นว่าควรข่มก็ต้องข่ม เห็นว่าสมควรโอนอ่อนผ่อนตามก็ยอมตาม หากเห็นว่าสมควรขัดก็ขัด สมควรปลอบก็ปลอบ ดังพุทธพจน์ที่ว่า

“เรายอมฝึกคนด้วยวิธีละมุนละไมบ้าง ด้วยวิธีรุนแรงบ้าง ด้วยวิธีที่ทั้งอ่อน
ละมุนละไม และทั้งรุนแรงปนกันไปบ้าง”¹ ดังตัวอย่าง

คราวที่เวรัญชพรหมณ์บริภาษพระพุทธเจ้า พระองค์ก็ทรงรับสมอ้างตามคำบริภาษ
นั้น ให้สมใจพรหมณ์แล้วจึงค่อยชี้แจงแก้ไขให้เขาเลื่อมใสพระองค์ภายหลัง เมื่อเผชิญอาพวักษ์
ผู้ดูร้าย พระองค์เสด็จเข้าไปในที่อยู่ของอาพวักษ์ ทรงยอมเสด็จเข้าออกตามที่อาพวักษ์สั่งถึง 3
วาระเพื่อให้เขาสมใจในอำนาจ ต่อจากนั้นจึงทรงเปลี่ยนกลวิธีโปรดอาพวักษ์ลงเป็นสาวกสำเร็จ
และกรณีของพรหมณ์คนหนึ่งซึ่งเป็นคนมีมานะ นิสัยแข็งกระด้าง ไม่ไหว้แม่แต่มารดา บิดา
อาจารย์ และพี่ชาย วันหนึ่งขณะพระผู้มีพระภาคทรงแสดงธรรมอยู่ในที่ประชุมเขาคิดจะลงเข้า
เฝ้า

“ถ้าพระสมณโคดมตรัสกะเรา เราก็จะพูดกับท่าน

ถ้าพระสมณโคดมไม่ตรัสกะเรา เราก็จะไม่พูดกับท่าน ”

แล้วเข้าไปยืนข้างหนึ่ง พระผู้มีพระภาคก็ทรงเฉยเสีย ไม่ตรัสด้วย พรหมณ์
ทำท่าจะกลับออกไปโดยคิดว่า

“พระสมณโคดมองค์นี้ไม่มีความรู้อะไร”

พระผู้มีพระภาคทราบความในใจของเขาอยู่ถึงตอนนี้จึงตรัสคาถาว่า

“พรหมเอ๋ยความถือตัวไม่ช่วยให้ใครได้ดีอะไรเลย

ใครมาเพื่อประโยชน์ใด ก็ควรเสริมสร้างประโยชน์นั้นเสีย ”

เมื่อตรัสพระดำรัสนี้ ในจังหวะนี้ก็ได้ผล ทำให้พรหมณ์ชะงักคิดว่า

“พระสมณโคดมรู้ใจเรา ” ถึงยอมทรุดลงนั่งแสดงคารวะ ทำให้ที่ประชุมงงงวย

ประหลาดใจว่า

“น่าอัศจรรย์จริง พรหมณ์นี้ไม่ไหว้แม่แต่มารดา บิดา อาจารย์ พี่ชาย แต่สมณ
โคดมทรงทำให้คนอย่างนี้นอบนบได้เป็นอย่างดี”

จากนั้นพระองค์จึงได้ทรงเชิญให้เขานั่งบนอาสนะ แล้วตอบปัญหาธรรมแก่เขาจนลง
ท้ายเขาได้ประกาศตนเป็นอุบาสก²

¹ อ้างแล้ว, พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), พุทธวิธีในการสอน, หน้า 59.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 61.

การสอนของครูผู้สอนในการเรียนการสอนแก่ผู้เรียนในชั้นเรียนเช่นเดียวกัน จะต้องใช้วิธีโอนอ่อนผ่อนตามผู้เรียนเช่นกัน กรณีผู้เรียนเป็นคนซึ่งสงสัย ชอบแสดงออกก็ให้แสดงออกแล้ว จึงชักนำเข้าสู่บทเรียนเนื้อหาสาระที่จะสอน เป็นคนชอบฟังช่างสังเกตก็ให้ทดลองปฏิบัติจริงตามโอกาส เป็นต้น

9. การลงโทษและให้รางวัล สำหรับพระพุทธเจ้าทรงแสดงธรรมตามปกติพระองค์ไป ตามเนื้อหาธรรมไม่กระทบกระทั่งใคร แม้พระพุทธเจ้าจะทรงใช้การชมเชยยกย่องบ้างก็เป็นไปในรูปการยอมรับความดีของผู้นั้น กล่าวชมโดยธรรมให้เขามั่นใจในการกระทำความดีของตน บางครั้งทรงชมเพื่อถือเป็นตัวอย่าง หรือเพื่อแก้ความเข้าใจผิดให้มีทัศนคติที่ถูกต้อง การลงโทษน่าจะมียุแบบหนึ่งคือ การลงโทษตนเองซึ่งมีทั้งในทางธรรมและทางวินัย ในทางพระวินัยมีบัญญัติและเป็นบทบัญญัติที่พระพุทธเจ้าตราไว้โดยความเห็นชอบร่วมกันของสงฆ์และมีบทกำหนดโทษไว้เสร็จ เมื่อผู้ใดล่วงละเมิดถือเป็นการทำผิดต่อส่วนรวม ต้องไถ่ถอนความผิดของตน มิฉะนั้นจะไม่เป็นที่ยอมรับของสงฆ์คือหมู่คณะทั้งหมด ส่วนในทางธรรม ภาววิสัยที่เหลือขอจนสอนไม่ได้จะกลายเป็นผู้ที่พระพุทธเจ้าและเพื่อนพรหมจรรย์ทั้งปวงไม่ถือเป็นผู้ที่ควรจะกล่าวสั่งสอนซึ่งเป็นวิธีที่ถือว่าการลงโทษอย่างรุนแรงที่สุด¹

สำหรับการสอนโดยทั่วไปของครูผู้สอน จะต้องพิจารณาว่าการสอนควรจะมีการลงโทษหรือไม่ หากสามารถสอนโดยไม่ลงโทษถือว่าเป็นผู้มีความสามารถในการสอนมากที่สุด ซึ่งการลงโทษโดยไม่ใช้วาจาหยาบคาย การทำร้ายร่างกายและการลงอาญา แต่การใช้กฏสังคัม การเตือน การชักจูง การชี้ถึงข้อดีข้อเสียให้เห็นประจักษ์ สามารถทำให้ผู้เรียนเข้าถึงสิ่งนั้นประจักษ์ และทำในสิ่งที่ควรทำจะเป็นการดีกว่าการลงโทษโดยวิธีรุนแรง

10. กลวิธีแก้ปัญหาเฉพาะหน้า เป็นการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในขณะนั้น เฉพาะหน้าที่เผชิญอยู่ซึ่งมีปัญหาเฉพาะหน้าที่เกิดขึ้นในแต่ละครั้งย่อมมีลักษณะแตกต่างกันไม่มีที่สุด การแก้ปัญหาจึงต้องอาศัยปฏิภาณ คือ ความสามารถในการประยุกต์หลักวิธีการ และ กลวิธีต่าง ๆ มาใช้ให้เหมาะสม²

¹ อ่างแล้ว, พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), **พุทธวิธีในการสอน**, หน้า 62.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 63.

2.4 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับวิธีการสอนภาษาอังกฤษ

2.4.1 การสอนการเขียน

การสอนเขียนงานในประเภทใด ๆ ก็ตาม ผู้สอนแต่ละคนจะมีเทคนิค และวิธีการสอนที่แตกต่างกันไป บางคนอาจจะมีกรอบหรือแนวทางกำหนดให้ผู้เขียนต้องเขียนตามหรือบางคนอาจจะให้ผู้เขียนเขียนได้ตามอิสระ ซึ่งแนวคิดในการสอนเขียนแต่ละอย่างไม่ได้เป็นแนวคิดที่ถูกต้องที่สุดเพียงแนวคิดเดียว บางครั้งเราจำเป็นต้องใช้หลาย ๆ แนวคิดมาประกอบในการสอนก็ได้ ดังต่อไปนี้

Raimes (1983) ได้แบ่งแนวคิดในการสอนเขียนออกเป็น 7 แบบ ด้วยกันคือ

1. การสอนจากควบคุมไปสู่อิสระ (The control to free approach) เป็นแนวของการสอนแบบฟัง แบบพูด ที่เป็นที่ยอมรับมานานซึ่งโอกาสที่ผู้เรียนจะทำผิดมีน้อย ทำให้การตรวจงานของผู้สอนเป็นไปอย่างรวดเร็ว ซึ่งการเขียนลักษณะแบบนี้จะเน้นความถูกต้อง แม่นยำ (accuracy) มากกว่า ความคล่องแคล่ว (fluency) หรือความคิดริเริ่มในการเขียน (originality)

2. การสอนเขียนแบบอิสระ (The free-writing approach) แนวคิดนี้เน้นปริมาณของการเขียนมากกว่าคุณภาพการเขียน การสอนเขียนในลักษณะแบบนี้ผู้เรียนระดับกลางควรให้ความสำคัญของการเขียนในด้านเนื้อหาและความคล่องแคล่วมากกว่ารูปแบบไวยากรณ์ ผู้สอนไม่ตรวจแก้ไขงานเขียนของผู้เขียน แต่จะอ่านและตีพิมพ์ความคิดที่แสดงออกในการเขียนนั้น ๆ

3. การสอนที่ให้ความสำคัญกับการเรียบเรียงข้อความ (The paragraph - pattern approach) แนวคิดนี้เน้นการเรียบเรียงข้อความ (Organization) โดยผู้สอนให้ผู้เรียนวิเคราะห์รูปแบบเรียงความแต่ละย่อหน้า ฝึกวิเคราะห์ถึงรูปแบบการเขียน จากนั้นให้เขียนเลียนแบบต้นฉบับ โดยเรียงความประโยคที่ให้มาเป็นข้อความ ย่อหน้า แล้ววิเคราะห์ด้านประโยคหลัก ประโยคเสริม เลือกรหรือตั้งชื่อเรื่องเรียงความที่ตั้งมา ตลอดจนเพิ่มหรือลดจำนวนประโยคในเรื่องที่กำหนดให้ได้

4. การสอนแบบยึดไวยากรณ์ - รูปแบบประโยคและการเรียบเรียงข้อความ (The grammar- syntax organization approach) แนวคิดนี้เชื่อว่าการเขียนประกอบขึ้นด้วยทักษะหลายอย่าง ผู้สอนควรพิจารณาองค์ประกอบของการเขียนในทุกด้านไปด้วยกัน เช่น ในด้านไวยากรณ์ รูปแบบประโยค และการเรียบเรียงคำ

5. การสอนแบบสื่อสาร (The communicative approach) แนวคิดนี้เน้นจุดประสงค์ในการเขียนที่ว่าผู้เขียนต้องการเขียนอะไรและใครเป็นผู้อ่าน ผู้สอนต้องขยายการอ่านงานเขียน

ของผู้เรียนไปยังเพื่อนร่วมชั้นและชุมชน เช่น การเช่นจดหมายโต้ตอบกับเพื่อนต่างประเทศ หรือ การเขียนแสดงความคิดเห็นต่อชุมชนนั้น ๆ

6. การสอนแบบเน้นกระบวนการเขียน (The process approach) การสอนเขียนแบบนี้ ผู้เขียนต้องรู้ตัวว่าจะเขียนอะไร ใครเป็นผู้อ่าน และจะเริ่มต้นการเขียนอย่างไร การได้รับข้อมูล ป้อนกลับที่เหมาะสมจากครูหรือเพื่อน ๆ ที่อ่านงานของเขาช่วยในการทบทวนงานเขียนฉบับร่าง ครั้งที่ 1 (First draft) และเขียนฉบับร่างครั้งที่ 2 ต่อไป (Second draft) ผู้เรียนมีโอกาสค้นหาหัวข้อ เรื่องเองจากกิจกรรมการเตรียมการเขียน ผู้สอนก็ไม่แก้หรือหาข้อผิดพลาดในงานเขียนฉบับร่างนั้น เพียงแต่ติชมและให้กลับไปทบทวนแล้วเขียนมาใหม่

7. การสอนแบบหลากหลายวิธี (Approaches and techniques) แนวการสอนเขียน บางอย่างย่อมมีความซ้ำซ้อนกันได้ ผู้สอนอาจดึงเทคนิคการสอนแบบอื่น ๆ มาใช้เมื่อจำเป็นที่ ต้องการฝึกผู้เรียนในบางจุด เช่น เรียงความตามแนวชี้แนะ เรียงความแบบอิสระ แม้ว่าเทคนิคการ สอนเขียนในแบบเหล่านี้เน้นความสำคัญในองค์ประกอบด้านการสอนเขียนต่างกัน แต่ทุกเทคนิค ต่างมีรากฐานมาจากสมมติฐานเดียวกันที่ว่า การเขียนเป็นข้อความที่มีความต่อเนื่องกันและ ผู้เขียนต้องมีจุดประสงค์ในการเขียนและรู้ว่าเขียนให้ใครอ่าน¹

ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่มีความสำคัญและจำเป็นสำหรับการสื่อสารในโลกยุคข้อมูล ข่าวสาร การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในโรงเรียน จึงเน้นเพื่อให้ผู้เรียนสามารถใช้ ภาษาในการสื่อสารได้

2.4.1 วิธีสอนภาษาอังกฤษ

เนื่องจากภาษาอังกฤษมีความสำคัญและจำเป็นในการสื่อสาร กระทรวงศึกษาธิการ ได้ให้ความรู้เกี่ยวกับสาระการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ดังต่อไปนี้ จึงได้ กำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรภาษาอังกฤษ² ไว้ดังนี้

1. วิธีสอนแบบไวยากรณ์และแปล (Translation Method)

วิธีสอนแบบไวยากรณ์และแปล เกิดขึ้นก่อนปี ค.ศ. 1950 เรียกอีกชื่อหนึ่งว่า Conventional Method หรือ Traditional Method หรือวิธีสอนแบบคลาสสิก (Classical Method)

¹ Raimes, A., *Techniques in teaching writing*, (USA: Oxford University Press, 1983), pp. 6-11.

² กระทรวงศึกษาธิการ, *การจัดสาระการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศตาม หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544*, (กรุงเทพมหานคร : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ , 2546), หน้า 1 - 8.

เป็นวิธีสอนที่เน้นให้ผู้เรียนท่องจำความหมายของคำศัพท์และกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ทางไวยากรณ์ มีวัตถุประสงค์ที่จะให้ผู้เรียนมีความสามารถในการอ่านและเห็นคุณค่าของบทประพันธ์ ภาษาต่างประเทศ และเชื่อว่าการเรียนรู้ไวยากรณ์ของภาษาใหม่จะช่วยให้เข้าใจไวยากรณ์ของภาษาตนเองมากขึ้น

2. วิธีสอนแบบตรง (Direct Method)

วิธีสอนแบบตรงเริ่มต้นในปี 1880 โดย ฟรองซัวส์ กูแอง (Francois Gouin) ค้นพบวิธีการนี้จากวิธีการเรียนรู้ภาษาแม่ของเด็ก ซึ่งเป็นวิถีธรรมชาติ คือไม่มีการแปลและเป็นแบบสร้างความคิดรวบยอดโดยไม่มีการอธิบายกฎไวยากรณ์ใช้ภาษาที่ง่ายต่อการเข้าใจ เป็นวิธีสอนที่ปรับปรุงมาจากการสอนแบบไวยากรณ์และแปล วิธีสอนแบบนี้มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้คุ้นเคยกับภาษาอังกฤษ ทำให้การสอนภาษาอังกฤษในประเทศที่ไม่ได้ใช้ภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวันไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร

3. วิธีสอนแบบฟัง - พูด (Audio - lingual Method : Aural - oral)

วิธีสอนแบบฟัง - พูด เริ่มต้นในสหรัฐอเมริกาในช่วงปี 1940 เป็นการสอนที่เน้นทักษะการฟัง-พูด การสอนให้ความสำคัญกับการใช้ภาษาพูดเน้นการให้ตัวอย่างเพื่อให้ผู้เรียนเลียนแบบ ทำแบบฝึกหัดลักษณะ Structural Exercises และฝึกปฏิบัติในห้องปฏิบัติการทางภาษา (Language Laboratory) มุ่งให้ผู้เรียนสามารถสื่อสารโดยใช้ภาษาต่างประเทศที่เรียนได้โดยผู้เรียนต้องฝึกภาษาที่เรียนซ้ำ ๆ จนเกิดเป็นนิสัย สามารถพูดได้โดยไม่ต้องหยุดคิด ใช้ผู้สอนหรือแถบเสียงเป็นตัวช่วยในการใช้ภาษาที่เรียน

4. วิธีสอนแบบ “นักออกแบบ” (The “Designer” Method)

วิธีสอนแบบ “นักออกแบบ” ในทศวรรษ 1970 เกิดนวัตกรรมการสอนใหม่ ๆ ขณะที่เรากำลังรับรู้ความสำคัญขององค์ประกอบในการเรียนภาษาต่างประเทศ ทั้งทางด้านสติปัญญาและเจตคติเพิ่มขึ้น วิธีสอนบางวิธีก็เข้ามามีความนิยม เพราะเป็นนวัตกรรม และปฏิวัติรูปแบบ เดวิด นูแนน (David Nunan) เรียกวิธีสอนกลุ่มนี้ว่า “นักออกแบบ” ที่เป็นที่ยอมรับมากที่สุด 4 วิธี คือ

1) การเรียนแบบกลุ่มสัมพันธ์ (Community Language Learning) ผู้ริเริ่มแนวคิดนี้คือชาร์ลส์ เอ. เคอเรน (Charles A. Curran) เมื่อประมาณปี ค.ศ. 1960 การเรียนแบบกลุ่มสัมพันธ์เน้นผู้เรียนเป็นหลัก เน้นการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน และระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน ผู้เรียนรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม ร่วมกันทำกิจกรรมและกำหนดความต้องการในการเรียน ผู้สอนต้องยอมรับความต้องการของผู้เรียน ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาทางภาษา เป็นผู้ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความคิดริเริ่มและมีอิสระในการคิด สนับสนุนให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและพึ่งพากัน

ภายในกลุ่ม จุดมุ่งหมายของการเรียน คือ ต้องการให้ผู้เรียนใช้ภาษาในการสื่อสารได้เรียนรู้วิธีการด้วยตนเอง (Learn how to learn)

2) วิธีสอนแบบเน้นการรับรู้ความคิด (The Cognitive Approach) เป็นวิธีสอนที่เน้นให้ผู้เรียนมีทักษะในการคิดสร้างสรรค์ หรือการแก้ปัญหา เป็นการส่งเสริมความคิดและสติปัญญา วิธีสอนแบบนี้จะประสบผลสำเร็จได้ ผู้เรียนต้องมีความกล้าในการแสดงออก อาจารย์ผู้สอนเป็นเพียงผู้คอยแนะนำเท่านั้น

3) วิธีสอนแบบเอกัตภาพ (Individualized Instruction) เป็นวิธีการจัดการศึกษาตามแนวใหม่ เน้นในด้านความแตกต่างระหว่างบุคคล ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนฝึกทักษะทางภาษาให้มากที่สุด ผู้เรียนสามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองตามความต้องการ ความสามารถ ความสนใจ และความถนัด วิธีการสอนแบบนี้ต้องใช้สื่อการเรียนการสอนเป็นจำนวนมาก อาจารย์ผู้สอนต้องเตรียมการสอนเป็นอย่างดี

4) วิธีสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (Communicative Approach) เป็นวิธีสอนที่เน้นด้านภาษาศาสตร์ตามแนวคิดที่ว่า ภาษาเป็นเรื่องของการสื่อสาร ความสามารถในการสื่อความหมาย คือความสำเร็จในการเรียนภาษา ไม่เน้นด้านไวยากรณ์มากนัก เนื้อหาที่นำมาสอนเป็นเนื้อหาเกี่ยวกับชีวิตประจำวันหรือสภาพแวดล้อมรอบ ๆ ตัวผู้เรียน

2.4.2 การสอนภาษาอังกฤษตามหลักทฤษฎีจิตวิทยาการเรียนรู้

กลุ่มมนุษยนิยม (Humanism Psychology Theory)

ทฤษฎีนี้ เน้นธรรมชาติของความเป็นมนุษย์ โดยค่านึงว่า ทุกคนเป็นผู้มีจิตใจ อารมณ์ มีความรู้สึก มีศักดิ์ศรี มีเหตุผล คนไม่ใช่เครื่องจักรที่รอรับคำสั่ง ไม่ใช่วัตถุหรือสัตว์ที่สามารถวางเงื่อนไขให้ปฏิบัติอะไรก็ได้ตามความต้องการ ทุกคนมีความสามารถ มีความต้องการที่จะพัฒนาศักยภาพของตนเอง ดังนั้น ถ้าบุคคลปรารถนาจะเปลี่ยนพฤติกรรมก็จะขึ้นอยู่กับการตัดสินใจของเขาเองมากกว่าจากสิ่งเร้าหรือสิ่งแวดล้อมภายนอก เพราะการเรียนรู้เป็นผลมาจากการรับรู้ของบุคคลต่อสิ่งเร้าด้วยตนเอง มากกว่าจะเป็นผลมาจากการที่สิ่งเร้ามีอิทธิพลต่อการควบคุมพฤติกรรมบุคคลมีความแตกต่างกัน มีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง มีวิธีการในการประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ไม่เหมือนกัน

โรเจอร์ (Rogers) นักจิตวิทยาชาวอเมริกันผู้เสนอแนวคิดของการแก้ปัญหา โดยให้ผู้รับคำปรึกษาเป็นผู้รักษาด้วยตนเอง ทั้งนี้ผู้ให้คำปรึกษาต้องให้ความเชื่อมั่นแก่ผู้รับคำปรึกษาในการที่จะช่วยดำเนินการแก้ไขปัญหของตนเอง จนกระทั่งผู้รับคำปรึกษาหาแนวความคิดใหม่ของตนเองได้ และหายจากความทุกข์ในที่สุด โรเจอร์ เรียกเทคนิคนี้ว่า "Client-Centred Attitude"

โรเจอร์แนะนำให้นำหลักการนี้ไปใช้ในการศึกษาในหนังสือชื่อ "Liberty in Learning" โดยเสนอ "การสอนทางอ้อม" หรือ "Non-directivity" ว่า

1. ผู้สอนมิได้สอนโดยตรง แต่จะสนับสนุนจัดสภาพให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

2. ผู้เรียนจะเรียนรู้ในสิ่งที่ตนอยากเรียน หรือเรียนเพราะเห็นความสำคัญ หรือเห็นว่าส่วนนั้นเป็นประโยชน์สำหรับตน

3. ผู้สอนและผู้เรียนจะต้องร่วมกันสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ คือ บรรยากาศที่ปลอดจากการข่มขู่ ปลอดจากความหวาดกลัวหรือความหวาดระแวงทั้งปวง¹ แนวคิดของโรเจอร์นั้นเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและเน้นความมีคุณค่าของมนุษย์ ความเป็นปัจเจกบุคคล สิทธิของบุคคลที่จะกำหนดการกระทำของตนเอง ตลอดจนการเห็นคุณค่าของการพัฒนาศักยภาพของมนุษย์เพื่อนำไปสู่การบรรลุถึงศักยภาพแห่งตน โดยไม่ได้ให้ความสนใจต่อเป้าหมายที่เป็นวัตถุ

แนวคิดของมาสโลว์

(Maslow, อ้างถึงใน ละเอียด จุฑานันท์ [2541]: 77) มาสโลว์

มีความเชื่อในลักษณะเดียวกับโรเจอร์ โดยเชื่อว่าทุกคนมีความต้องการที่จะให้ตนเองบรรลุ ศักยภาพแห่งตน เขาเสนอว่าการที่บุคคลจะบรรลุศักยภาพแห่งตนได้นั้น ต้องได้รับการสนองตอบ ต่อความต้องการในระดับต้นก่อน มาสโลว์เสนอลำดับขั้นของความต้องการของมนุษย์ 5 ขั้น คือ

ขั้นที่

1 ความต้องการในด้านร่างกาย (Physiological Needs)

ขั้นที่

2 ความต้องการความมั่นคงปลอดภัย (Needs of Security)

ขั้นที่

3 ความต้องการความรักและความเป็นเจ้าของ (Needs of Affection and

Sense of Belonging)

ขั้นที่

4 ความต้องการรู้จักคุณค่าของตนเอง (Self - Esteem)

ขั้นที่

5 ความต้องการการบรรลุถึงศักยภาพแห่งตน (Self -Realization)²

จากแนวคิดของมาสโลว์ สรุปได้ว่า ในการจัดการเรียนการสอน ผู้สอนต้องจัด สภาพแวดล้อมให้สนองตอบต่อความต้องการของผู้เรียนในระดับต้น ๆ ผู้สอนจึงสามารถจัด กิจกรรมการเรียนการสอนได้ โดยต้องไม่ทำให้ผู้เรียนหวาดกลัว หรือทำให้รู้สึกว่าคุณค่าของตนเอง

¹ Rogers, Edward Jones, "Increasing Comprehension through Specific Skill Instruction, Cloze Procedure, and Discussion.", (Dissertation Abstracts International 43, 1983), p. 287-A.

² Morrow, Keith, "Principle of Communicative Methodology.", (In Communicative in Classroom. London : Longman, 1981), p. 85.

ลดลง ผู้สอนต้องจัดบรรยากาศให้ทำท่าย น่าสนใจ น่าสนุก จะทำให้ผู้เรียนอยากเรียนรู้มากขึ้น ในขณะที่เดียวกันผู้สอนต้องพยายามส่งเสริมให้ผู้เรียนทำงานร่วมกัน เพื่อตอบสนองความต้องการ ความอบอุ่น ความเป็นพวกเดียวกัน ให้อยอมรับซึ่งกันและกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน จะทำให้ผู้เรียนรู้สึกว่าคุณค่า และเกิดความต้องการที่จะเข้าใจตนเองอย่างถ่องแท้ อันเป็นการบรรลุถึงศักยภาพของตนได้ดีที่สุด

โดยสรุปแนวคิดของนักจิตวิทยาในกลุ่มนี้ได้ว่า การจัดการเรียนการสอนต้องมีผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง กระบวนการจัดการเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เป็นหน้าที่ของผู้เรียน เน้นการพัฒนา ส่วนตนเองกระทำด้วยตนเอง ไม่เข้มงวด ผู้สอนมีหน้าที่เอื้ออำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามที่เขาต้องการ ผู้สอนต้อง ยกย่องให้เกียรติ จริงใจและมั่นใจในตัวเขา เข้าใจอารมณ์และความรู้สึกของเขา และพร้อมที่จะยอมรับว่า ผู้เรียนมีสิทธิที่จะกำหนดทิศทางของตนเอง

H. Douglas Brown การสอนตามทฤษฎีการเรียนรู้ซึ่งมุ่งเน้นความสำคัญของตัวผู้เรียน จัดลำดับการเรียนรู้เป็นขั้นตอน 3 ขั้น¹ คือ

1. ขั้นการนำเสนอเนื้อหา (Presentation)
2. ขั้นการฝึกปฏิบัติ (Practice)
3. ขั้นการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร (Production) การฝึกใช้ภาษาลักษณะนี้ช่วยให้

ผู้สอนและผู้เรียนรู้ว่าผู้เรียนเข้าใจและเรียนรู้ภาษาไปแล้วมากน้อยเพียงใด สามารถปรับใช้ตามความต้องการของตนเองมากแค่ไหน การที่ผู้เรียนได้เรียนรู้แล้วอย่างแท้จริง คือ ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาสื่อสารได้อย่างอิสระ² (Littlewood, 1983) ภายใต้สถานการณ์จำลอง หรือ ในชีวิตจริงโดยใช้ภาษาในการสื่อสารควบคู่ไปกับการเรียนรู้ทางไวยากรณ์อย่างถูกต้องและเหมาะสม นอกจากนี้ผู้เรียนได้มีโอกาสนำความรู้ทางภาษาที่เคยเรียนมาแล้วมาใช้เป็นประโยชน์อย่างเต็มที่ในการฝึกในขั้นตอนนี้อีกด้วย เพราะผู้เรียนไม่จำเป็นต้องใช้ภาษาตามรูปแบบที่กำหนดมาให้เหมือนการฝึกในขั้นการฝึก การได้เลือกใช้ภาษาเองช่วยสร้างความมั่นใจในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารให้แก่ผู้เรียนได้เป็นอย่างดี วิธีการฝึกมักฝึกในรูปแบบของการทำกิจกรรม โดยผู้สอนเป็นผู้กำหนดภาระงานหรือสถานการณ์ต่าง ๆ ให้ การสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร ควรสอนให้ผู้เรียนคุ้นกับการใช้ภาษาในชีวิตประจำวัน และนำภาษาที่คุ้นเคยนั้นไปใช้ได้

¹ ศูนย์พัฒนาหลักสูตร กรมวิชาการ, คู่มือการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้กลุ่มสาระภาษาต่างประเทศ, (กรุงเทพมหานคร : กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2545), หน้า 109 - 112.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า เดียวกัน.

2.4.3 การประเมินผลการเขียน

องค์ประกอบในการเขียนให้เกณฑ์การให้คะแนนการเขียน สำหรับในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เกณฑ์การให้คะแนนการตรวจอนุเขต โดยปรับจาก ESL Composition Profile ของ Jacobs¹ โดยแบ่งการให้คะแนนแต่ละองค์ประกอบ ดังนี้

เนื้อหา	4 คะแนน
การเรียบเรียงความ	2 คะแนน
การใช้โครงสร้าง	2 คะแนน
กลไภษา	2 คะแนน
รวม	10 คะแนน

ดังมีรายละเอียดในแต่ละองค์ประกอบดังตาราง ต่อไปนี้

ตารางที่ 2.1

เครื่องมือให้คะแนนความสามารถทางการเขียนภาษาอังกฤษ

องค์ประกอบ	คะแนน	ระดับ	คำอธิบายระดับ
เนื้อหา	4	ดีมาก	แสดงความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาอย่างสมบูรณ์และไม่ออกนอกเรื่อง
	3	ปานกลาง	แสดงความรู้พอประมาณ การดำเนินเรื่องจำกัด ส่วนใหญ่ไม่ออกนอกเรื่องแต่ยังขาดรายละเอียด แสดงความรู้ที่จำกัด
	2	พอใช้	เนื้อหาน้อย การดำเนินเรื่องอ่อน
	1	อ่อนมาก	ไม่แสดงความรู้เลย

¹ Jacob, H.L., Zinkgraf, S.A., Wormuth, D.R., Heartfiel, V.F., and Hughey, J.B., Testing ESL composition : A practical approach, (Massachusetts : Newburry house publishers, 1981), pp. 92-96.

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

องค์ประกอบ	คะแนน	ระดับ	คำอธิบายระดับ
การเรียบเรียง	2	ดีมาก	แสดงความคิดเห็นคล่องแคล่วและชัดเจนมีข้อสนับสนุน ไม่เยิ่นเย้อ มีการจัดลำดับเหตุผลและความสอดคล้องดี
	1.5	ปานกลาง	ค่อนข้างมาปะติดปะต่อ ใจความสำคัญชัดเจนดีแต่มีข้อสนับสนุนน้อย การเรียบเรียงลำดับสมเหตุผลแต่มาสมบูรณ์
	1	พอใช้	ไม่ปะติดปะต่อ ขาดการเสนอเหตุผลและการดำเนินเรื่อง
	0.5	อ่อนมาก	ไม่สื่อสารเลย ไม่มีการเรียงเรียงความจึงไม่เพียงพอที่จะประเมินได้
การใช้ศัพท์	2	ดีมาก	วงศัพท์กว้างมีความรู้ ใช้คำศัพท์อย่างมีประสิทธิภาพมีความสามารถสูงในการใช้รูปแบบภาษาที่เหมาะสม
	1.5	ปานกลาง	ใช้วงศัพท์กว้างพอ มีการใช้คำศัพท์สำนวน การเลือกคำผิดในบางครั้งแต่ความหมายชัดเจน
	1	พอใช้	ศัพท์มีวงจำกัด ใช้ศัพท์ สำนวน การเลือกคำผิดบ่อยๆความหมายไม่ชัดเจน สับสน
	0.5	อ่อนมาก	ใช้การแปลคำต่อคำ รู้ศัพท์และสำนวน น้อยมาก
การใช้โครงสร้าง	2	ดีมาก	ใช้โครงสร้างซับซ้อนอย่างมีประสิทธิภาพ ผิดน้อยมากในการสอดคล้องของการใช้ประธาน และกิริยา กาล จำนวน การเรียงคำตามหน้าที่ สรรพนาม คำบุพบท และคำนำหน้านาม ใช้โครงสร้างธรรมดา มาซับซ้อนแต่มีประสิทธิภาพ

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

องค์ประกอบ	คะแนน	ระดับ	คำอธิบายระดับ
	1.5	ปานกลาง	มีปัญหาเล็กน้อยในการใช้โครงสร้างที่ซับซ้อนมีที่ผิดหลายแห่งด้านความสอดคล้องทางไวยากรณ์ การใช้กาลจำนวน การเรียงคำตามหน้าที่ สรรพนาม คำบุพบท การใช้วลีต่อเนื่อง อนุประโยคและการละคำ แต่ความหมายส่วนใหญ่ชัดเจนทั้งธรรมดาและประโยคซับซ้อน
	1	พอใช้	ผิดพลาดครั้งในการใช้ประโยคปฏิเสธ ความสอดคล้องของคำ กาล จำนวน การเรียงคำตามหน้าที่ สรรพนาม คำบุพบท การใช้วลีต่อเนื่อง อนุประโยค และการละคำ ความหมายคลุมเครือ สับสน
	0.5	อ่อนมาก	แทบจะไม่สามารถสร้างประโยคใด ๆ ได้ มีที่ผิดเต็มไปหมด
กลไกทางภาษา	2	ดีมาก	แสดงความสามารถในการใช้ระเบียบวิธีการเขียนผิดน้อยมากในการสะกดคำ การใช้เครื่องหมายวรรคตอน การใช้อักษรใหญ่ และการจัดเรียงความน้อยมาก
	1.5	ปานกลาง	ผิดบางครั้งในด้านการสะกด การใช้เครื่องหมายวรรคตอน การใช้อักษรใหญ่ แต่ความหมายยังชัดเจนดีไม่คลุมเครือ

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

องค์ประกอบ	คะแนน	ระดับ	คำอธิบายระดับ
	1	พอใช้	ผิดบ่อยครั้งในด้านการสะกด การใช้ อักษรใหญ่ การใช้เครื่องหมายวรรค ตอน ลายมืออ่านยาก
	0.5	อ่อนมาก	ความหมายคลุมเครือสับสน ไม่รู้ ระเบียบวิธีการเขียน มีแต่ที่ผิดทางการ สะกดคำ การใช้เครื่องหมายวรรคตอน การใช้อักษรใหญ่ การจัดเรียงความ ลายมืออ่านไม่ออก

จะมีการแบ่งระดับคะแนนออกเป็น 4 ระดับ คือ

1. ระดับดีมากถึงดีเยี่ยม (Very good to Excellence)
2. ระดับปานกลางถึงดี (Average to Good)
3. ระดับอ่อนถึงใช้ได้ (Poor to Fair)
4. ระดับอ่อนมาก (Very poor)

การนำเกณฑ์การประเมินเรียงความไปใช้ Jacobs¹ (1981)

ได้ให้แนวทางของการตรวจในแต่ละองค์ประกอบไว้ดังนี้

1) องค์ประกอบด้านเนื้อหา พิจารณาจาก

1. การมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่เขียน หมายถึง มีความเข้าใจในหัวข้อเรื่องที่เขียน
เลือกใช้ข้อมูลที่เป็นจริงหรือตรงกับหัวข้อเรื่อง เนื้อหาถูกต้องและมีความสัมพันธ์กันภายในเนื้อหา

2. เขียนได้ใจความ หมายถึง สามารถเขียนขยายใจความสำคัญ มีรายละเอียด
และเนื้อหาที่ชัดเจน ผู้เขียนสามารถแสดงออกถึงรายละเอียดได้ด้วยการอธิบายประกอบตัวอย่าง
 อีกทั้งมีการเปรียบเทียบ มีการให้คำนิยาม เป็นต้น

3. เขียนขยายความต่อเนื่อง หมายถึง สามารถเขียนขยายหัวข้อเรื่องออกไปจน
กว้างและครบถ้วน มีการให้เหตุผลในลักษณะของการเปรียบเทียบ การยกข้อเท็จจริง หรือการให้
ตัวอย่างประกอบ

¹Ibid. Jacob, H.L., Zinkgraf, S.A., Wormuth, D.R., Heartfiel, V.F., and Hughey, J.B.,

4. เนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องที่เขียน หมายถึง ข้อมูลที่นำมาเขียนนั้นมีความถูกต้องชัดเจน ตรงกับหัวข้อเรื่อง ไม่มีข้อมูลที่ไม่เกี่ยวข้องกับหัวข้อเรื่อง

2) องค์ประกอบด้านเรียบเรียงความคิด พิจารณาจาก

1. เขียนได้สละสลวย คือ การแสดงความคิดสั้นไหลจากความคิดหนึ่งยังอีกความคิดหนึ่ง มีการกล่าวนำและกล่าวสรุป เลือกใช้ถ้อยคำ วลี ประโยคที่สามารถขยายใจความของเรื่องได้ และสามารถเชื่อมโยงความคิดถึงกันทั้งภายในย่อหน้าและระหว่างย่อหน้าได้

2. แสดงความคิดชัดเจนประกอบด้วยเหตุผล คือ สามารถแสดงความคิดได้ตรงกับหัวข้อเรื่องและสัมพันธ์กันตลอดเรื่อง ในส่วนของประโยคใจความสำคัญนั้นสามารถสนับสนุนในแต่ละย่อหน้าและอยู่ในขอบเขตของหัวข้อเรื่อง

3. ความกะทัดรัด หมายถึง การแสดงความคิดได้อย่างตรงจุด กระชับตลอดเรื่อง โดยไม่ออกนอกประเด็น

4. เรียบเรียงความคิดดี หมายถึง การแสดงความคิดได้อย่างสัมพันธ์และชัดเจน ทั้งความคิดในแต่ละย่อหน้า และความคิดที่เชื่อมต่อระหว่างในแต่ละย่อหน้า

5. ลำดับความสมเหตุสมผล หมายถึง ลำดับเหตุผลได้อย่างถูกต้อง มีพัฒนาการของการใช้เหตุผล

6. ความต่อเนื่อง หมายถึง แต่ละย่อหน้าแสดงถึงจุดประสงค์เดียวกันและต่อเนื่องตลอดเรื่อง

3) องค์ประกอบด้านการใช้ถ้อยคำ พิจารณาจาก

1. การเลือกใช้ถ้อยคำถูกต้อง หมายถึง มีการใช้ถ้อยคำ สำนวนอย่างถูกต้องตรงกับความคิดที่ต้องการแสดงออก ตรงกับตำแหน่งหน้าที่ของคำ เหมาะสมกับบริบท สามารถเลือกใช้คำเหมือน คำตรงกันข้ามได้ถูกต้องกับความหมาย อีกทั้งเลือกใช้คำได้หลายระดับความหมายในการแสดงความคิด

2. สื่อความหมายชัดเจน หมายถึง ใช้ถ้อยคำได้เหมาะสมกับเรื่อง เหมาะกับระดับของผู้อ่าน ตรงกับจุดมุ่งหมายของเรื่อง โดยใช้คำที่เข้าใจง่ายเป็นที่คุ้นเคย และสามารถสร้างความประทับใจได้

4) องค์ประกอบทางด้านไวยากรณ์ พิจารณาจาก

1. ความรู้เกี่ยวกับเกณฑ์การเขียน หมายถึง สามารถสะกดคำได้ถูกต้องตรงตามหลักการเขียน มีการแสดงความคิดที่ต่อเนื่องจากย่อหน้าหนึ่งไปยังอีกย่อหน้าหนึ่ง

2. ลายมือ หมายถึง ลายมืออ่านง่าย ไม่เป็นอุปสรรคต่อการสื่อสารเมื่อมีเกณฑ์พิจารณาคุณลักษณะที่ต้องการจะวัดแล้ว ก็สามารถกำหนดค่าคะแนนในแต่ละคุณลักษณะนั้นมาช่วยได้อีกทางหนึ่ง ในการกำหนดค่าคะแนนนี้จะช่วยจำแนกถึงระดับของความสามารถในแต่ละคุณสมบัติของผู้เขียนได้อย่างชัดเจน การกำหนดค่าคะแนนนี้ Heaton¹ (1990) ได้กล่าวไว้ว่าเกณฑ์การตรวจให้คะแนนการเขียนเรียงความ มีดังนี้

2.1) วิธีการนับคำผิด ให้นับคำที่นักเรียนเขียนผิด โดยพิจารณาจากคำทั้งหมดที่กำหนดให้เขียน สิ่งสำคัญที่ให้คะแนนคำที่ไม่ควรละเลย คือ เนื้อหา การใช้ภาษาและจุดประสงค์ของการเขียน

2.2) วิธีการวิเคราะห์ เป็นวิธีที่ดีมีประโยชน์ที่ให้นักเรียนรู้ถึงขั้นตอนการปฏิบัติ โดยแยกเป็นรายละเอียดเป็นส่วนๆตามที่เรากำลังต้องการให้คะแนน คือ ความคล่องแคล่วในการใช้ภาษาไวยากรณ์ คำศัพท์ เนื้อหา และตัวสะกด ในแต่ละหัวข้ออาจให้คะแนน 5-6 คะแนน โดยมีรายละเอียดการให้คะแนนดังต่อไปนี้

1. ความคล่องแคล่วในการสื่อความหมาย

การเขียนสื่อความหมายเข้าใจได้ง่ายมาก	การใช้ประโยคความซ้อนและประโยค
ใจความเดียวได้อย่างสมเหตุสมผลมาก ให้ 5 คะแนน	
การเขียนสื่อความหมายมีข้อบกพร่องน้อยมาก	ส่วนมากเข้าใจง่ายมีการใช้
ประโยคความซ้อนเล็กน้อย สมเหตุสมผล ให้ 4 คะแนน	
การเขียนสื่อความหมายบกพร่องและสับสน	ใช้ประโยคสับสน ส่วนใหญ่ใช้
ประโยคง่าย ๆ ใจความเดียวสมเหตุสมผลพอสมควร ให้ 3 คะแนน	
การเขียนสื่อความหมายบกพร่องมาก	อ่านแล้วจับใจความไม่น่าสนใจ ใช้ประโยค
ง่าย ๆ ทั้งหมด ใช้ประโยคสับสน ใช้คำว่า “และ” มากเกินไป ให้ 1 คะแนน	

2. ไวยากรณ์

การใช้ไวยากรณ์ในประโยคย่อยผิด	1 ที่ หรือ 2 ที่ ให้ 5 คะแนน
การใช้ไวยากรณ์ในประโยคย่อยผิดพลาดเล็กน้อยทั้งคำสันธาน	คำบุพบทหรือคำ
วิเศษณ์ เป็นต้น ให้ 4 คะแนน	
การใช้ไวยากรณ์ในประโยคหลักผิด	1 หรือ 2 ที่ ประโยคย่อยผิดเพียงเล็กน้อยให้
3 คะแนน	

¹ Heaton, J.B., Writing English language test, (London: Long Man Group Ltd., 1990), pp. 108-111.

ส่วนใหญ่การใช้ไวยากรณ์ผิดพลาด มีความเข้าใจยาก มีข้อบกพร่องในเรื่องการ
ผูกประโยค ให้ 2 คะแนน

การใช้ไวยากรณ์มีข้อผิดพลาดมาก ไม่สามารถผูกประโยคได้ จนทำให้ไม่เข้าใจ
เรื่องได้ ให้ 1 คะแนน

3. คำศัพท์

มีความรู้ในการใช้คำศัพท์ได้อย่างกว้างขวาง ให้ 5 คะแนน

ส่วนใหญ่ใช้คำศัพท์ใหม่ ๆ ได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม ใช้คำที่มีความหมาย
เหมือนกันและใช้คำซ้ำซ้อนให้ 4 คะแนน

ใช้คำศัพท์อย่างถูกต้องเหมาะสมบ้าง แต่จำกัดคำศัพท์ที่ใช้คำที่มีความหมาย
เหมือนกัน และใช้คำซ้ำซ้อนเล็กน้อย ให้ 3 คะแนน

จำกัดการใช้คำศัพท์ บางครั้งใช้ไม่เหมาะสม ไม่ถูกต้องและได้ความหมายเพียง
เล็กน้อย ให้ 2 คะแนน

จำกัดการใช้คำศัพท์มากขึ้น การใช้คำศัพท์ไม่สามารถสื่อสารได้ ให้ 1 คะแนน

4. การสะกดคำ

การสะกดคำถูกต้อง ให้ 5 คะแนน

การสะกดคำผิดพลาดเพียงเล็กน้อย ผิด 1 หรือ 2 ที่ ให้ 4 คะแนน

การสะกดคำผิดพลาดหลายที่แต่ไม่ทำให้ความหมายเปลี่ยน สามารถเข้าใจได้
พอสมควร ให้ 3 คะแนน

การสะกดคำผิดพลาดหลายที่ บางครั้งไม่สามารถสื่อความหมายได้เข้าใจ ให้ 2
คะแนน

การสะกดคำผิดพลาดมากจนไม่สามารถเข้าใจความหมายได้ สื่อความหมายได้
ยาก ให้ 1 คะแนน

2.3) วิธีการใช้ความรู้สึกรู้สึก วิธีการนี้ไม่เน้นรายละเอียดมากนัก แต่จะดูเนื้อหาโดยรวม
วิธีนี้ผู้ตรวจใช้ความรู้สึกส่วนตัวซึ่งถือว่าจะมีความลำเอียง เพื่อที่ให้เกิดความเที่ยงในการตรวจนั้น
ต้องใช้ผู้ตรวจร่วมกัน 3 คน แล้วจึงนำคะแนนมาหาค่าเฉลี่ยจากเกณฑ์การประเมินงานเขียนไม่ว่า
จะเป็นการให้แนวทางในการตรวจ การกำหนดเรื่องคุณลักษณะที่ต้องการจะวัด รวมไปถึงเกณฑ์
ในการให้คะแนนงานเขียนนั้น ต่างมีขึ้นเพื่อที่เป็นการตรวจสอบความมีประสิทธิภาพในงานเขียน
แต่ละประเภท ถึงแม้ว่าส่วนใหญ่จะเป็นเกณฑ์การตรวจให้คะแนนเรียงความ แต่ก็สามารถนำ
เกณฑ์เหล่านั้นมาปรับใช้ในการพิจารณางานเขียนอื่นๆได้เพราะเกณฑ์ส่วนใหญ่นั้นก็

องค์ประกอบหลักที่ควรพิจารณาอยู่แล้ว เช่น การพิจารณาที่เนื้อหาการใช้ภาษา คำศัพท์ กลไกในการเขียน รวมไปถึงลีลาในการเขียนของแต่ละคน เป็นต้น

สรุปได้ว่า ในการประเมินความสามารถในการเขียน ผู้สอนควรประเมินโดยเน้นการเขียนเพื่อการสื่อสาร กล่าวคือ ประเมินความสามารถของผู้เรียนในการสื่อความคิดของตนเองผ่านตัวอักษรได้มากน้อยเท่าใด การให้คะแนนงานเขียนนั้น ต่างมีขึ้นเพื่อให้เกิดการตรวจสอบความมีประสิทธิภาพในงานเขียนแต่ละประเภท ถึงแม้ว่าส่วนใหญ่จะเป็นเกณฑ์การตรวจให้คะแนนเรียงความ แต่ก็สามารถนำเกณฑ์เหล่านั้นมาปรับใช้ในการพิจารณางานเขียนอื่น ๆ ได้เพราะเกณฑ์ส่วนใหญ่ก็เป็นองค์ประกอบหลักที่ควรพิจารณาอยู่แล้ว เช่น การพิจารณาที่เนื้อหาการใช้ภาษา คำศัพท์ กลไกในการเขียน รวมไปถึงลีลาในการเขียนของแต่ละคน

2.4.4 กิจกรรมการเรียนรู้การสอนภาษาโดยใช้หัวข้อเรื่อง

Snow and Brinton (1987) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการสอนภาษาโดยใช้หัวข้อเรื่องไว้ดังนี้

1. ผู้เรียนได้เรียนภาษาพร้อม ๆ กับการเรียนเนื้อหาวิชา และภาษาที่ได้มานั้นสามารถเข้าใจได้ โดยเชื่อมโยงกับความต้องการการเรียนรู้ของผู้เรียน ผู้สอนได้สำรวจเนื้อหาที่น่าสนใจและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสม สะท้อนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ในการเรียนเนื้อหาวิชาได้
2. ผู้เรียนได้เรียนภาษาในบริบท ได้มีโอกาสใช้ภาษาสนทนาเกี่ยวกับเนื้อหา
3. ผู้เรียนในชั้นที่ใช้การสอนภาษาโดยใช้หัวข้อเรื่องมีโอกาสใช้ความรู้เกี่ยวกับเนื้อหามากขึ้นและมีการพัฒนาทางภาษาเพิ่มขึ้นด้วย
4. การสอนภาษาโดยใช้หัวข้อเรื่องทำให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้ทางภาษา แรงจูงใจและความสนใจที่เกิดขึ้นมีค่าต่อความพยายามในการแสวงหาหัวข้อเรื่องที่ท้าทายความสนใจของผู้เรียน
5. การสอนภาษาโดยใช้หัวข้อเรื่องส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีการร่วมแรงร่วมใจ การเรียนรู้ที่ช่วยเหลือกันและกัน การเรียนรู้แบบประสบการณ์ และการเรียนรู้จากการทำโครงการ
6. การสอนภาษา โดยใช้หัวข้อเรื่องมีความยืดหยุ่นและสามารถปรับใช้ในการสร้างหลักสูตรและกิจกรรมต่อเนื่อง เพราะหัวข้อย่อยที่เพิ่มขึ้นทำให้ความสนใจและความต้องการของผู้สอนและผู้เรียนสมบูรณ์

7. กิจกรรมที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง สามารถนำการสอนภาษาโดยใช้หัวข้อเรื่องไปใช้ได้ผู้เรียนมีโอกาสเลือกทำแบบฝึกหัดในรูปแบบของกิจกรรมการเรียนรู้เนื้อหาเฉพาะทางเพราะได้มีการสำรวจเพื่อเลือกหัวข้อและกิจกรรมมากขึ้น¹

สรุปการสอนโดยใช้หัวข้อเรื่องมีประโยชน์ คือเป็นกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางซึ่งส่งผลให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้เพราะผู้สอนได้สำรวจเนื้อหาที่น่าสนใจ และจัดกิจกรรมการเรียนภาษาที่เหมาะสม มีความยืดหยุ่นและสามารถปรับใช้ในการสร้างหลักสูตรและกิจกรรมต่อเนื่อง สะท้อนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ในการเรียนเนื้อหาวิชาได้ ผู้เรียนได้เรียนภาษาพร้อมๆ กับการเรียนเนื้อหาวิชา และภาษาที่ได้มานั้นสามารถเข้าใจได้ โดยเชื่อมโยงกับความต้องการการเรียนรู้ของผู้เรียน รวมทั้งผู้เรียนมีโอกาสใช้ภาษาสนทนาเกี่ยวกับเนื้อหา ใช้ความรู้เกี่ยวกับเนื้อหามากขึ้น และมีการพัฒนาทางภาษาเพิ่มขึ้นด้วย การเรียนรู้แบบประสบการณ์ และการเรียนรู้จากการทำโครงการช่วยส่งเสริมการเรียนรู้แบบร่วมมือและช่วยเหลือกันและกันในการเรียนรู้

2.5 แนวคิดทฤษฎีและวิวัฒนาการการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ

การเรียนการสอนภาษาอังกฤษมีวิวัฒนาการมาหลายยุคหลายสมัย เนื้อหาที่น่าสนใจต่อไปนี้เป็นสรุปแนวคิดทฤษฎีและวิวัฒนาการของภาษาตั้งแต่ยุคโครงสร้างนิยม ยุคหลังโครงสร้างนิยม ยุคสมัยใหม่และยุคหลังสมัยใหม่ พัฒนาการของวิธีการหาความรู้เหล่านี้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเรื่องแนวคิดและวิธีการเรียนการสอนภาษา ถ้าเปรียบเทียบกับพัฒนาการทางด้านอื่นเช่นเทคโนโลยีและทฤษฎีการถอดรหัสพันธุกรรมแล้ว การเปลี่ยนแปลงในเรื่องการเรียนการสอนภาษามีลักษณะค่อยเป็นค่อยไปไม่ได้เปลี่ยนแปลงไปตามแนวคิดใหม่ตามยุคสมัยทั้งหมด มีการนำแนวคิดทฤษฎีบางเรื่องมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษแต่การดำเนินงานยังไม่ก้าวหน้าเป็นการเปลี่ยนแปลงในส่วนย่อยและมีมิติของการเรียนการสอนภาษาอังกฤษก็ยังคงเป็นส่วนมากกว่าการมองภาพรวม

แนวคิดทางด้านมานุษยวิทยาและสังคมวิทยาในยุคหลังสมัยใหม่โดยรวมต่างก็ได้อิทธิพลหรือผลกระทบมาจากวิธีการหาความรู้ วิธีการคิดและวิธีวิเคราะห์ของแนวคิดหลังโครงสร้างนิยมและหลังสมัยใหม่นิยม มีจุดเริ่มต้นจากจุดเปลี่ยนทางภาษาศาสตร์ (Linguistic turns) แต่เดิมภาษาเป็นเพียงภาพแสดงตัวแทนความคิดหรือระบุชื่อคน สัตว์ สิ่งของและความคิด

¹ Snow, M.A. & Brinton, D.M, The content-based classroom perspectives on intergrating language and content, (Addison-Wesley, 1997), pp.19-20.

มนุษย์เท่านั้น แต่ในปัจจุบันภาษาคืออำนาจในการจัดระบบระเบียบ จัดประเภท ทำการแยกแยะ ภาษาร่างและผลิตเอกลักษณ์ต่างๆขึ้นมา โดยเฉพาะการใช้ภาษาในการอ้างถึงความรู้ ความจริง ความเป็นธรรมชาติ ความเป็นวิทยาศาสตร์ จัดเป็นภาษาในระดับสูงและแสดงถึงพลังอำนาจของ ภาษามากขึ้นเพราะทำให้ผู้สนทนาด้วยต้องยอมจำนน ยุติการถกเถียงการโต้แย้งลง เกิดเป็น อำนาจที่แฝงอยู่ในรูปภาษา นักปรัชญาได้หันมาให้ความสนใจกับอิทธิพลของภาษาที่มีต่อวิถีคิด ของมนุษย์อย่างจริงจังเป็นครั้งแรก จึงเกิดจุดหักเหของภาษาที่ใช้เป็นเครื่องมือในการสื่อสารมา เป็นเครื่องมือทางสังคมและเป็นเครื่องมือในการต่อรองและให้ได้มาหรือเกิดขึ้นในสิ่งซึ่งมนุษย์ ต้องการ¹ (Halliday, 1994)

2.5.1 แนวคิดทฤษฎีภาษายุคโครงสร้าง (Structuralism)

ภาษายุคโครงสร้าง เริ่มจากแนวคิดของเฟร์ดินอง เดอ โซซูร์ (Ferdinand de Saussure) ในระหว่างคริสต์ศักราช 1857 - 1913 โซซูร์ แยกภาษา (langue) และการใช้ภาษา (parole) ออกจากกันโดยเชื่อว่าภาษาเป็นเรื่องของระบบกฎเกณฑ์ และเป็นสิ่งที่ถูกกำหนดขึ้นและเป็นสิ่งที่มีอยู่ตามธรรมชาติ เป็นความเคยชินที่มนุษย์กระทำโดยจิตไร้สำนึก เขาให้ความหมายของ ภาษาว่าเป็นระบบองค์รวมที่มีความสมบูรณ์ มีกฎเกณฑ์ และมีรูปแบบที่เป็นส่วนย่อยต่างกัน สำหรับการใช้ภาษา (parole) นั้นเป็นเรื่องของความสามารถในการใช้ภาษารวมกับการนำ กฎเกณฑ์ทางภาษามาใช้ตามจารีตปฏิบัติเพื่อให้การสื่อสารนั้นเป็นไปตามระเบียบกฎเกณฑ์ และเป็นที่ยอมรับทางสังคม² โซซูร์แยกภาษาและสังคมออกจากกันเป็น สององค์ประกอบแต่ทั้งสอง อย่างต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน โดยให้คำอธิบายเพิ่มเติมว่าภาษาเป็นเรื่องของบุคคลที่ต้องซึมซับเอาไว้ในระดับจิตไร้สำนึกเพื่อให้สามารถพูดใช้ภาษาได้ การศึกษาภาษาในแนวคิดของโซซูร์จึง เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ของรูปแบบ (form) กับการใช้ภาษาที่เป็นเนื้อหาสาระ (substance) ที่เป็นนามธรรม และกล่าวว่ารูปแบบช่วยทำให้เนื้อหาสาระที่เป็นนามธรรมเกิดเป็นรูปธรรมได้ ซึ่งต่อมา ชอมสกี (Chomsky, 1965) ได้นำมาสานต่อโดยแยกแยะออกเป็นความสามารถทาง ภาษา (language of competence) และความสามารถทางการแสดงออกหรือความสามารถใน

¹ Halliday, M.A.K., *An Introduction to Functional Grammar*, (New York : Edward Arnold, 1994), p. 97.

² ไชยรัตน์ เจริญสินโอฟาร, *สัญวิทยา โครงสร้างนิยม หลังโครงสร้างนิยมกับการศึกษา รัฐศาสตร์*, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิภาษา, 2545), หน้า 13.

การใช้ภาษาในแต่ละสถานการณ์ (language of performance) และยังคงใช้แนวคิดเรื่องรูปแบบมาเป็นหลักการในการค้นหาความรู้ตามแนวโครงสร้างนิยม

สำหรับสาระสำคัญของประการที่สองในความคิดของโซซูร์คือภาษาเป็นระบบสัญญาณ (sign) ซึ่งสื่อถึงความคิดต่าง ๆ การศึกษารูปแบบของระบบสัญญาณเรียกว่าสัญวิทยา (Semiology) ในความหมายของโซซูร์ นอกจากภาษาเป็นสัญญาณแล้วยังรวมสัญลักษณ์อื่น ๆ ที่ใช้สื่อความหมายด้วยเช่น สีขาว สีดำ เครื่องหมายตกใจ การเว้นวรรค หรือการย่อหน้า เป็นต้น ภาษาจึงไม่ใช่การศึกษาเฉพาะเรื่องระบบเสียง คำศัพท์และไวยากรณ์แต่ยังหมายถึงการศึกษาระบบสังคมและวัฒนธรรมของภาษานั้น ความหมายของโซซูร์ในเรื่องของสัญญาณมีสองลักษณะ คือความสัมพันธ์ระหว่างรูปสัญญาณและความหมายของสัญญาณ ตัวอย่างความหมายของสัญญาณเช่น ผู้หญิง ผู้ชาย ซึ่งสื่อความหมายของความคิดที่ต่างกัน ตัวอย่างในระดับรูปสัญญาณของภาษาที่แตกต่างกันเช่น ผู้ชาย – men, ผู้หญิง – women รูปสัญญาณจะเป็นปัญหาในการเรียนรู้ภาษาใหม่ถ้าไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับภาษาเดิม โซซูร์ยังอธิบายเพิ่มเติมว่าถึงแม้รูปสัญญาณและความหมายสัญญาณจะมีความสัมพันธ์กันแต่ก็ไม่ได้เป็นไปอย่างอิสระยังคงอยู่ภายใต้การยอมรับของคนในชุมชนนั้น ผู้ใช้ภาษามีได้มีส่วนในการกำหนดรูปสัญญาณแต่ใช้ภาษาภายใต้กฎเกณฑ์ของภาษานั้น ๆ ภาษาจึงเป็นผลมาจากสิ่งที่ถูกกำหนดให้เป็น (arbitrariness) บวกกับจารีตปฏิบัติในสังคม (conventionality)

ในส่วนการศึกษารูปแบบของโซซูร์ ประเด็นสำคัญที่เขามองข้ามคือการศึกษารูปแบบองค์ประกอบในส่วนของไวยากรณ์ เพราะโซซูร์เห็นว่าไวยากรณ์ไม่ใช่หน่วยพื้นฐานของภาษา ซึ่งต่อมา นอม ชอมสกี ได้ศึกษาเรื่องของไวยากรณ์และตั้งสำนักไวยากรณ์ใหม่ที่เรียกว่าไวยากรณ์เพิ่มพูนหรือไวยากรณ์ปริวรรต (generative transformative grammar) นับว่าเป็นจุดอ่อนของโซซูร์ที่มองข้ามความคิดสร้างสรรค์ทางไวยากรณ์ภายใต้ระบบกฎเกณฑ์ของภาษา

2.5.2 แนวคิดทฤษฎีภาษายุคหลังโครงสร้างนิยม (Poststructuralism)

ผู้ที่ได้รับอิทธิพลและสานต่อความคิดของโซซูร์คือ โคลด เลวี สโตรส (Claude Levi Strauss) ซึ่งเป็นผู้นำการศึกษาด้านมานุษยวิทยาแนวโครงสร้าง ได้ผนวกความคิดในแง่มุมมองทางด้านวัฒนธรรมและปฏิสัมพันธ์ทางสังคม กับระบบโครงสร้างที่ทำให้ทุกอย่างดำรงอยู่ได้อย่างที่เป็นอยู่ ดังนั้นการศึกษาวรรณกรรมของเขาจึงเป็นการศึกษาในระดับโครงสร้างและไม่ได้ศึกษาลงในรายละเอียดและส่วนที่เป็นปลีกย่อย

ผู้นำการศึกษาวรรณกรรมต่อมาคือ โรลองด์ บาร์ตส์ (Roland Barthes) ศึกษาวัฒนธรรมนิยมตามยุคสมัยและให้ความเห็นแตกแนวไปจากโครงสร้างนิยมว่าในการเขียนบท

ประพันธ์ ผู้ประพันธ์เป็นผู้กำหนดบทประพันธ์ แต่มีใช้บทประพันธ์กำหนดผู้ประพันธ์ ตัวอย่างเช่น ในการประพันธ์เรื่องราวการสืบสวนสอบสวน ผู้ประพันธ์เลือกใช้คำ สร้างความเชื่อมโยงทางภาษา ในรูปแบบที่เหมาะสม ใจผู้อ่าน ซึ่งเป็นแนวคิดที่ขัดแย้งกับแนวคิดภาษาศาสตร์โครงสร้างที่กล่าวว่าภาษาเป็นเรื่องของรูปแบบไม่ใช่เรื่องเนื้อหาสาระ ภาษาเป็นตัวกำหนดการพูด แต่มีผู้พูด เป็นผู้กำหนดภาษา สำหรับบาร์ตส์แล้วภาษาเป็นกระบวนการสื่อและการสร้างความหมายที่ไม่รู้จบ ภาษาเป็นผู้กำหนดบทบาทหน้าที่ให้กับผู้เขียน ผู้เขียนไม่ได้เป็นผู้ควบคุมและกำหนดภาษา โดยตรง

นักปรัชญาชาวฝรั่งเศส ฌาคส์ แดริดา (Jacques Derrida) มีความเห็นขัดแย้งกับภาษาศาสตร์ในยุคโครงสร้างอย่างสิ้นเชิง เขาเห็นว่าภาษามีธรรมชาติที่ไร้ระเบียบและไม่มีเสถียรภาพ ความหมายของมันผันแปรไปตามบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป เขาต่อต้านแนวคิดที่ว่าด้วย ศูนย์รวม (logo centralism) ในเรื่องที่เป็นความชัดเจน ความถูกต้อง ความงดงาม และความเป็นจริง ซึ่งเขาถือว่าการมีศูนย์รวมเป็นการปิดกั้นความคิดใหม่และการที่จะให้คนคิดใหม่ ทำใหม่ จึงต้องรื้อแนวคิดเก่า ๆ ออกไป¹

ไซยรัตน์ เจริญสินโอฬาร² ได้กล่าวถึงฟูโก นักคิดยุคหลังโครงสร้างนิยม ว่าเป็นผู้ที่โต้แย้งแนวคิดเรื่องรูปแบบและโครงสร้างภาษาศาสตร์ของโซซูร์ และเชื่อว่าภาษาไม่คงที่ มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เขาให้ความสนใจเรื่องรหัสสัญลักษณ์ (symbolic codes) และวาทกรรมทางภาษา (discourse) เขาเชื่อมโยงภาษากับสังคมและถือว่าภาษาเป็นภาคปฏิบัติของสังคมหรือวัฒนธรรม ภาษาไม่ใช่ตัวตนแท้จริงของมนุษย์ มนุษย์ใช้ภาษาเพื่อสร้างคุณค่าและเอกลักษณ์และผลประโยชน์ให้กับตนเอง ความรู้ต่าง ๆ ถูกถ่ายทอดออกมาผ่านทางภาษาและนำความรู้ ไปใช้ ให้เกิดผลประโยชน์และอำนาจแก่ชนชั้นผู้นำในสังคม

ไซยรัตน์ เจริญสินโอฬาร³ ได้กล่าวว่า โรล็องด์ บาร์ตส์ ได้ให้ความสนใจในเรื่องของตัวบท (text) และการวิเคราะห์ตัวบท (textual analysis) และบาร์ตส์ให้ความคิดเห็นว่ามีปัจจัยอื่นที่เข้ามาเกี่ยวข้องในการสร้างตัวบท เช่นปัจจัยทางสังคม ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ความหมายของตัวบทจึงเป็นความคิดในเรื่องโวหารหรือกลวิธีการพูดการเขียน (rhetoric) ทฤษฎี

¹ จันท์ เจริญศรี, โฟสต์โมเดิร์น, สังคมวิทยา, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิภาษา, 2544), หน้า 6 -7.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 201.

³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 204 - 221.

ตัวบทแบบใหม่จึงเป็นการเคลื่อนจากการศึกษาภาษาเชิงโครงสร้างมาเป็นการศึกษาการสื่อ
ความหมายของตัวบท และได้กล่าวถึงทฤษฎีที่ว่าด้วยตัวบทไว้ 5 ประการคือ

1. ตัวบท (text) เป็นภาคปฏิบัติของการสื่อ/สร้างความหมายและภาคปฏิบัติของตัวให้
ทราบกระบวนการสื่อ /สร้างความหมายที่งานและภาษาถักทอซึ่งกันและกันจนเป็นตัวบท /
ความหมายขึ้นมา

2. ตัวบทเป็นเรื่องของการผลิตแบบหนึ่งที่มีผู้เขียนและผู้อ่านมาพบกัน ตัวบทจะมีการ
ทำงานตลอดเวลาเป็นการผลิต /สร้างที่ไม่รู้จบ ตัวบททำงานผ่านภาษาด้วยการย่อยสลาย การ
ถอดรหัสความหมายของภาษาที่เป็นตัวแทนของการสื่อสารหรือเพื่อการแสดงออกทางความคิด
และสร้างภาษาขึ้นมาใหม่ซึ่งเป็นภาษาที่มีพื้นที่ของการผสมกลมกลืนและพลิวไหวตลอดเวลาไม่รู้
จบ ตัวบทจึงเริ่มจากคนเขียนคัดเลือกใช้คำและรูปแบบไวยากรณ์ที่มีอยู่เพื่อสร้างความหมาย
ขึ้นมาและคนอ่านใช้รูปสัญลักษณ์สร้างความหมายใหม่จากสิ่งที่คนเขียนซึ่งคนเขียนอาจนึกไม่ถึงและ
อาจจะไม่ได้หมายความว่าความเช่นนั้นได้

3. ตัวบทเป็นเรื่องของกระบวนการสื่อ /สร้างความหมายอย่างไม่จบสิ้น ใ้ใจให้คน
อ่านสืบเสาะหาความรู้จริงต่อไปอย่างไม่สิ้นสุด กระบวนการปฏิบัติการผ่านทางภาษาเพื่อสร้าง
ความหมายช่วยสลายตัวตนของผู้อ่านและกลายเป็นส่วนหนึ่งในตัวบท ตัวบทจึงเป็นสิ่งเฝ้าหวงใจ
ให้คนเข้าไปแสวงหาความสุข

4. ตัวบทแสดงออกซึ่งความรู้สึกนึกคิดเป็นปรากฏการณ์ของการสื่อสารโดยใช้วาท
กรรม (discourse) การถักทอของภาษาอย่างไม่รู้จบ การที่ให้เข้าถึงตัวบทจึงมีความจำเป็นต้อง
วิเคราะห์ในเรื่องของการใช้ภาษา วาทกรรมทางภาษา วิธีการ กระบวนการที่ผู้พูดและผู้เขียนใช้
เพื่อแสดงความเป็นตัวตนหรือหลีกเลี่ยงความเป็นตัวตนของตนเอง

5. ตัวบททำหน้าที่แจกแจงภาษาใหม่หรือเป็นการสร้างเนื้อเยื่อใหม่ของสิ่งที่ได้กล่าว
มาแล้ว วิธีการเข้าถึงภาษากระทำได้โดยการถอดตัวบทและสร้างตัวบทขึ้นมาใหม่ (reconstruction
text) เพื่อความเข้าใจในตัวบท ตัวบทจะมีลักษณะที่สัมพันธ์ ติดต่อกันและโยงใยกันในเรื่องเนื้อหาที่
กล่าวมาก่อนและที่กล่าวในปัจจุบัน ต่างมาบรรจบกันเป็นเงื่อนไขของการดำรงอยู่ของตัวบทซึ่งเป็น
สูตรสำเร็จที่ไม่ซ้ำกัน แต่มีลักษณะที่หลากหลายกระจัดกระจายเพื่อแสดงถึงการผลิตที่ไม่ซ้ำ
ของตัวบทซึ่งเป็นแนวคิดที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม

2.5.3 แนวคิดทฤษฎีภาษายุคสมัยใหม่ (Modernism)

ยุคหลังสมัยใหม่เป็นยุคมิติของความแตกต่างทางวัฒนธรรมต่อเนื่องมาจากยุคหลัง
อุตสาหกรรมใหม่ เน้นความแตกต่าง ความไม่ต่อเนื่องและการไม่ย้อนกลับของวัฒนธรรมแบบ

ดั้งเดิม มีการกลมกลืนและหลอมรวมของวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน กล่าวถึงสิทธิของสตรี (women's right) การศึกษาในเรื่องของเพศและความเท่าเทียมกันทางสังคม ยุคนี้เป็นยุคที่เลิกเชื่อถือในเรื่องของความเป็นสากลของภาษาและวัฒนธรรม หรือการแยกส่วนย่อย ๆ ของภาษา เป็นยุคสมัยของการอ่านที่มากับสื่อในรูปแบบที่หลากหลายหลากหลาย เน้นการตีความสิ่งที่อ่าน การอ่านเพื่อหาสัมพันธ์บท (intertextualities) และการอ่านในลักษณะของการใช้หลายศาสตร์หรือข้อความรู้ในต่างสาขา (intersubjectivities) เป็นยุคสมัยที่ไม่ยึดติดกับความคิดเดี่ยวว่าถูกต้อง มีการสร้างข้อสรุป นานาประการเพื่อการอธิบายข้อความรู้ต่าง ๆ ที่มีอยู่และเกิดขึ้นใหม่ และไม่เชื่อเพียงความคิดหรือข้อสรุปเดี่ยวว่าจะถูกต้อง จะมีการเสนอความคิดทั้งในแง่มุมที่เห็นด้วยและขัดแย้งในทุกประเด็น

เนื่องจากยุคนี้เป็นยุคแห่งความขัดแย้งและเป็นการเปิดรับความคิดและสิ่งแปลกใหม่ แนวคิดในเรื่องของภาษาจึงแตกต่างออกไป ภาษาไม่ใช่รูปแบบและอยู่ในขอบเขตอีกต่อไป ภาษาตามความหมายของ มอเฟตต์ (Mofett, 1968) เป็นความสัมพันธ์ระหว่างผู้ส่งสาร และผู้รับสาร ภาษาเป็นสิ่งที่เลื่อนไหลและเป็นสิ่งที่บ่งบอกอุดมการณ์ วัฒนธรรม แนวความคิดและแนวทางเพื่อการปฏิบัติในสังคม

จากการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัยทั้งหมดที่กล่าวมาแล้ว ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง และวิวัฒนาการในแนวการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ผนวกกับแนวคิดของยุคปฏิฐานนิยม (Positivism) กับยุคหลังปฏิฐานนิยม (Post-Positivism) ซึ่งจาคอบส์และ ฟาร์เรล¹ (Jacob & Farrel, 2001) สรุปไว้ดังนี้

ยุคสมัยใหม่สืบเนื่องมาจากกระแสการต่อต้านลัทธิยึดติดทางวิทยาศาสตร์ การต่อต้านเริ่มจากนักคิดในสาขาศิลปะและวรรณคดีวิจารณ์ และยังแพร่หลายออกไปยังสาขาปรัชญาและสังคมศาสตร์ แนวคิดของ จอห์น ดิวอี้ (อ้างจาก Kalantzis & Cope, 1993) ในเรื่องมนุษยธรรม และการต่อต้านอุตสาหกรรมที่ไม่คำนึงถึงมนุษยชาติ แนวคิดทางภาษาศาสตร์ของดิวอี้ขัดแย้งกับแนวคิดภาษาศาสตร์โครงสร้าง ดิวอี้เห็นว่าภาษาเป็นกระบวนการทางสังคม ไม่เป็นนามธรรม ไม่มีระเบียบแบบแผนที่แน่นอน กระบวนการเรียนภาษาคือผู้เรียนพูดในสิ่งที่ต้องการพูดและต้องการแสดงออก และมีได้หมายความว่าเพียงการพูดเท่านั้น

ยุคสมัยใหม่เป็นยุคที่นักปรัชญาผสมผสานภาวะทางสังคมเข้ากับปัญหาด้านญาณวิทยาของทฤษฎีสังคมเลียวทาร์ (Lyotard, 1992) ได้ปฏิเสธความรู้จากอภิถำนานทั้งหมดโดยเกิดความคลางแคลงใจว่าความรู้เดิมที่เขียนไว้ไม่สอดคล้องกับสภาวะที่เปลี่ยนไปของสังคม เฟธเธอร์

¹ Jacob, George. M and Farrel, Thomas. S C., "Paradigm shift : Understanding and implementing change in second language education", TESL-EJ, 5(1), 2001, pp. 92-96.

สโตน¹ (Featherstone, 1988) ได้ให้นิยามของยุคสมัยใหม่ว่าเป็นเป็นผลกระทบที่เกิดจากการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจที่ทำให้โครงสร้างทางสังคมดั้งเดิมเปลี่ยนแปลงซึ่งเกิดจากกระบวนการย่อย ๆ เช่นกระบวนการทางอุตสาหกรรม กระบวนการเติบโตทางสังคมและเทคโนโลยี ทุนนิยม และกลไกทางการตลาด ซึ่งมีผลกระทบต่อกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม เช่นมีการพัฒนาในการผลิตและขายสินค้าในระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ยุคบริโภคนิยม ซึ่งให้ความสำคัญต่อความก้าวหน้า (advantage - grade) และแปลกใหม่ (novelty) มีการเสนอค่านิยมแบบสุขนิยมของผู้บริโภคโดยใช้สื่อสารมวลชนเป็นสื่อกลาง และวัฒนธรรมสมัยใหม่เข้ามาครอบงำสังคม ซึ่งเป็นช่วงปลายของยุคทุนนิยม เป็นระบบการผลิตที่ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เครือข่ายและทุนนิยมระดับนานาชาติ (Jameson, 1992) จนอาจจะกล่าวได้ว่าครอบคลุมไปทั่วทุกบริเวณทั่วโลกในสังคม มีผลให้ภาษามีพัฒนาการในรูปแบบที่ก้าวหน้ามากเช่นระบบดิจิทัล ไซเบอร์สเปส มีการนำเสนอข้อมูลต่าง ๆ ในแบบไฮเปอร์มีเดีย โดยสามารถสั่งซื้อของดูรายการสินค้าอ่านหนังสือพิมพ์วารสารและติดตามเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้ทั่วโลกบนระบบจอภาพ

2.5.4 แนวคิดทฤษฎีภาษายุคหลังสมัยใหม่ (Postmodernism)

ยุคหลังสมัยใหม่เป็นยุคมิติของความแตกต่างทางวัฒนธรรมต่อเนื่องมาจากยุคหลังอุตสาหกรรมใหม่ เน้นความแตกต่าง ความไม่ต่อเนื่องและการไม่ย้อนกลับของวัฒนธรรมแบบดั้งเดิม มีการกลมกลืนและหลอมรวมของวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน กล่าวถึงสิทธิของสตรี (women's right) การศึกษาในเรื่องของเพศและความเท่าเทียมกันทางสังคม ยุคนี้เป็นยุคที่เลิกถือถือในเรื่องของความเป็นสากลของภาษาและวัฒนธรรม หรือการแยกส่วนย่อย ๆ ของภาษา เป็นยุคสมัยของการอ่านที่มากับสื่อในรูปแบบที่หลากหลาย เน้นการตีความสิ่งที่อ่าน การอ่านเพื่อหาสัมพันธภาพ (intertextualities) และการอ่านในลักษณะของการใช้หลายศาสตร์หรือข้อความรู้ในต่างสาขา (intersubjectivities) เป็นยุคสมัยที่ไม่ยึดติดกับความคิดเดี่ยวว่าถูกต้อง มีการสร้างข้อสรุปนานาประการเพื่อการอธิบายข้อความรู้ต่าง ๆ ที่มีอยู่และเกิดขึ้นใหม่ และไม่เชื่อเพียงความคิดหรือข้อสรุปเดี่ยวว่าจะถูกต้อง จะมีการเสนอความคิดทั้งในแง่มุมมองที่เห็นด้วยและขัดแย้งในทุกประเด็น

เนื่องจากยุคนี้เป็นยุคแห่งความขัดแย้งและเป็นการเปิดรับความคิดและสิ่งแปลกใหม่ แนวคิดในเรื่องของภาษาจึงแตกต่างออกไป ภาษาไม่ใช่รูปแบบและอยู่ในขอบเขตอีกต่อไป ภาษา

¹ Featherstone, Mike., "In pursuit of the postmodern : An introduction in theory", (Culture and Society. vol.5, 1988), pp. 195-215.

ตามความหมายของ มอเฟตต์ (Mofett, 1968) เป็นความสัมพันธ์ระหว่างผู้ส่งสาร และผู้รับสาร ภาษาเป็นสิ่งที่เลื่อนไหลและเป็นสิ่งที่บ่งบอกอุดมการณ์ วัฒนธรรม แนวความคิดและแนวทางเพื่อการปฏิบัติในสังคม

จากการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัยทั้งหมดที่กล่าวมาแล้ว ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง และวิวัฒนาการในแนวการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ผนวกกับแนวคิดของยุคปฏิฐานนิยม (Positivism) กับยุคหลังปฏิฐานนิยม (Post-Positivism) ซึ่ง จากอบส์และฟาร์เรล (Jacob & Farrel, 2001) สรุปไว้ดังนี้

1. ปฏิฐานนิยม

- 1) เน้นส่วนย่อยและไม่มีบริบท (detextualization)
- 2) เน้นการแยกส่วน (separation)
- 3) เน้นทั่วไป (general)
- 4) เน้นความเป็นปรนัยและปริมาณ
- 5) พึ่งพาผู้เชี่ยวชาญและความรู้จากภายนอก มีการควบคุม กระบวนการบนสู่ล่าง (top-down)

6) เน้นความเป็นมาตรฐาน(standardize)

7) เน้นผลผลิต (product)

2. หลังปฏิฐานนิยม

- 1) เน้นส่วนรวม และบริบท(contextualization)
- 2) เน้นการบูรณาการ (integration)
- 3) เน้นเฉพาะเรื่อง (specific)
- 4) เน้นลักษณะอัตวิสัยและไม่คำนึงปริมาณ
- 5) คำนึงถึงผู้ปฏิบัติและความรู้จากนักวิจัยภายใน เน้นความเข้าใจ กระบวนการล่างสู่บน (bottom-up)

6) เน้นความแตกต่างที่หลากหลาย (diversity)

7) เน้นกระบวนการและผลผลิต

การเปลี่ยนแปลงในทางตรงกันข้ามนี้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแนวคิดจากจิตวิทยา พฤติกรรมของภาษาศาสตร์เชิงโครงสร้างมาสู่แนวจิตวิทยาทางความคิดและสังคมวิทยา แนวการสอนภาษาอังกฤษจึงหันมาเน้นคุณลักษณะดังต่อไปนี้คือ

- (1) ให้ความสำคัญกับบทบาทของผู้เรียนมากกว่าสิ่งเร้าที่มาจากภายนอกและเปลี่ยนจากที่เคยเน้นผู้สอนมาเป็นเน้นผู้เรียน

- (2) เน้นกระบวนการการเรียนรู้ของผู้เรียนมากกว่าผลผลิตที่เกิดขึ้นจากผู้เรียน
- (3) ให้ความสำคัญในเรื่องธรรมชาติทางสังคมของผู้เรียนมากกว่าการเรียนรู้แบบแยกส่วนหรือการสอนที่แยกส่วนจากบริบท
- (4) คำนึงถึงความแตกต่างที่หลากหลายของผู้เรียนและถือว่าไม่เป็นส่วนที่ขัดขวางการเรียนรู้แต่ตรงกันข้ามกับมีส่วนที่ช่วยให้เกิดการเรียนรู้และเป็นสิ่งที่ดี
- (5) ให้ความสำคัญของการจัดการเรียนการสอนภายในห้องเรียน ประเมินการเรียนการสอน ให้ความสำคัญกับการทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อค้นหาคำตอบในการปรับปรุงและพัฒนาประสิทธิภาพและประสิทธิ การเรียนการสอนโดยผ่านกระบวนการศึกษาปัจจัยภายในและสาเหตุของปัญหาต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ
- (6) เชื่อมโยงโรงเรียนกับโลกภายนอกโดยการส่งเสริมการเรียนรู้แบบองค์รวม (Holistic learning)
- (7) ช่วยผู้เรียนให้เข้าใจจุดมุ่งหมายของการเรียนและมีจุดมุ่งหมายของตนเอง
- (8) สอนจากส่วนรวมไปหาส่วนย่อย (whole-to-part) แทนวิธีการสอนจากส่วนย่อยไปส่วนรวม (part-to-whole) ใช้วิธีการสอนโดยให้เข้าถึงความหมายที่ถักทอไว้ในตัวบท รวมทั้งชนประเภทและคุณลักษณะเฉพาะ ของตัวบทตัวอย่างเช่นในการเลือกใช้คำ การใช้วาทกรรมทางภาษา และการวางโครงเรื่อง
- (9) เน้นในเรื่องการสื่อความหมายมากกว่าการท่องจำหรือกฎเกณฑ์ทางไวยากรณ์
- (10) เน้นการเรียนรู้ตลอดชีวิตมากกว่าเน้นการสอบวัดความรู้
- แนวคิดทฤษฎีดังกล่าวข้างต้นทำให้มีการเปลี่ยนแปลงในเรื่องของการเรียนการสอนภาษาอังกฤษใน 8 ประเด็นสำคัญ ๆ ดังนี้ คือ

- (1) ผู้เรียนเป็นนิติบุคคล (Learning autonomy)
- (2) แนวการสอนแบบความร่วมมือ (Cooperative learning)
- (3) การบูรณาการหลักสูตร (Curricular integration)
- (4) การเน้นความหมาย (Focus on meaning)
- (5) ความแตกต่างที่หลากหลาย (Diversity)
- (6) ทักษะการคิด (Thinking skills)
- (7) การประเมินผลแบบใหม่ (Alternative assessment)
- (8) ครูทำหน้าที่เป็นผู้ร่วมเรียน (Teachers as co-learners)

สรุปได้ว่าวิธีสอนภาษาต่างประเทศมีหลายวิธีและวิวัฒนาการมาหลายยุค หลายสมัย วิธีสอนแต่ละแบบก็มีข้อดี ข้อจำกัดแตกต่างกัน ผู้สอนสามารถนำข้อดี และข้อจำกัดของวิธีสอนแต่ละวิธีมาปรับปรุงแก้ไขและประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับการจัดการเรียนรู้และวัยของผู้เรียนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้การสอนประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์

2.5.5 การประเมินผลแบบใหม่ (Alternative assessment)

ในการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษามีวิธีการประเมินโดยใช้ข้อทดสอบแบบต่าง ๆ เช่นการเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุด การระบุข้อถูกข้อผิด การเติมคำลงในช่องว่าง ซึ่งการประเมินดังกล่าวเป็นการประเมินที่ไม่สอดคล้องกับการปฏิบัติในชีวิตจริงและการใช้ทักษะการคิดในการดำเนินการ หรือการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น ถึงแม้ว่าการวัดการประเมินผลโดยใช้ข้อสอบแบบอัตโนมัติเพื่อประเมินทักษะการคิดต้องใช้เวลาในการดำเนินการ และการประเมินผลมีลักษณะเป็นอัตวิสัย แต่เริ่มเป็นที่นิยมใช้มากขึ้นในยุคหลังสมัยใหม่ เพราะในการพัฒนาทักษะการคิดในระดับที่สูงขึ้น จำเป็นต้องใช้ต้องมีการประเมินผลที่สอดคล้องกัน เช่นการประเมินผลงานโครงการฉบับก่อนและฉบับสุดท้ายเพื่อดูการพัฒนา การประเมินแฟ้มสะสมเพื่อดูความก้าวหน้า ปริมาณและคุณภาพของผลงาน การใช้รูปแบบการประเมินแบบความเข้าใจโดยรอบ (think aloud) การสืบสวนสอบสวนเพื่อให้ทราบกระบวนการ (seek to investigate process)

ทางเลือกใหม่ในการประเมินผลนั้นยังรวมถึงการให้ผู้เรียนประเมินผลกันเองเช่นการประเมินแบบเปรียบเทียบ (peer assessment) ในการทำโครงการของงานกลุ่มหรือการทำงานเดี่ยว ซึ่งการประเมินผลแบบนี้ไม่ได้ลดบทบาทการประเมินของครูแต่เป็นการฝึกทักษะการประเมินผลตนเองและการให้ข้อมูลย้อนกลับจากกลุ่ม เช่นการให้ผู้เรียนตรวจงานเขียนของเพื่อน จะช่วยให้ผู้เรียนได้ตั้งเกณฑ์การประเมินและได้ทราบถึงเกณฑ์ของการเขียนที่ประสบผลสำเร็จมีคุณลักษณะเช่นใด

2.5.6 ครูทำหน้าที่เป็นผู้ร่วมเรียน (Teachers as co-learners)

แนวความคิดในการที่ให้ครูเป็นผู้ร่วมเรียนไปกับนักเรียนสืบเนื่องมาจากคำถามต่าง ๆ ไม่มีเพียงคำตอบเดียว ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นมีความซับซ้อนแตกต่างกันและโลกมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา การเรียนรู้ตลอดชีวิตจึงเป็นสิ่งจำเป็น ผู้สอนมีส่วนร่วมในการถามคำถามและตอบคำถามอย่างไม่สิ้นสุดและจะต้องปฏิบัติให้เห็นจนผู้เรียนตระหนักถึงความจริงดังกล่าว ผู้สอนมีการเรียนรู้เกี่ยวกับวิชาที่สอนและวิธีการสอนเพิ่มมากขึ้นทุกครั้งที่ทำการสอน

ในการเรียนการสอนของยุคหลังสมัยใหม่ ครูร่วมเรียนรู้ไปกับผู้เรียน การเรียนการสอนเป็นกระบวนการทางสังคม ครูและผู้เรียนร่วมกันสร้างความรู้ ผู้สอนทำหน้าที่ผู้ให้ความสะดวกและสนับสนุนให้ผู้เรียนมีการเรียนรู้ร่วมกัน การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในยุคหลังนี้คือผู้สอนและผู้เรียนเป็นผู้ที่เชี่ยวชาญในสิ่งที่กำลังปฏิบัติและสามารถเป็นผู้ทำการวิจัยปฏิบัติการ วิจัยแบบมีส่วนร่วม วิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งแต่ก่อนผู้เชี่ยวชาญทำการวิจัยและผู้บริหารเป็นผู้ทำการประเมินเท่านั้น และที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมคือผู้เรียนมีบทบาทในการประเมินผลการสอนของครูด้วยเช่นกัน

การนำแนวคิดดังกล่าวไปสู่ภาคปฏิบัติในการเรียนการสอนภาษาคือการทำการวิจัยเพื่อหาทางแก้ไขและพัฒนาการเรียนการสอนในห้องเรียนของผู้สอน โดยใช้วิธีการเก็บบันทึกข้อมูล เช่นจากการสนทนา ซักถาม สัมภาษณ์ การทำกรณีศึกษาและนำผลที่ได้มาศึกษาวิเคราะห์ สังเคราะห์เขียนเป็นรายงานการวิจัยเพื่อให้ได้ข้อความรู้ใหม่ในการปฏิบัติงานที่เพิ่มประสิทธิภาพมากขึ้นจะเห็นได้ว่าในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงในเรื่องของการเรียนการสอนที่เน้นจากตัวครูมาเน้นการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาผู้เรียน และแนวคิดที่ให้ครูและนักเรียนได้เรียนรู้ไปด้วยกัน

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.6.1 งานวิจัยภายในประเทศ

วิภาวดี วิภาวีน ที่ได้ทำการศึกษาความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนโดยใช้สื่อประสม ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์ มีความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.01¹

นงเยาว์ ปรีพูล² ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะการเขียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้แนวการสอนเขียนแบบเน้นกระบวนการ ผลการศึกษาพบว่า

1. กิจกรรมการเรียนการสอนเขียนภาษาอังกฤษตามแนวการสอนเขียนแบบเน้นกระบวนการ ที่ได้รับการพัฒนามีขั้นตอนของการจัดกิจกรรมประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ

1) ขั้นก่อนเขียน นักเรียนได้ฝึกทักษะผ่านกระบวนการคิด การอภิปราย การทำงานเป็นกลุ่ม ทีมงาน

¹ วิภาวดี วิภาวีน, การสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้สื่อประสม, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2543), หน้า บทคัดย่อ.

² นงเยาว์ ปรีพูล, การพัฒนาทักษะการเขียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้แนวการสอนเขียนแบบเน้นกระบวนการ, ประเภทของงานวิจัย : การศึกษาอิสระ, (คณะศึกษาศาสตร์และสำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2551), หน้า บทคัดย่อ.

2) เรียงข้อมูล การวางแผนการทำงาน เกิดความสามัคคี เชื่อเพื่อมีน้ำใจต่อเพื่อน มีความมั่นใจกล้าแสดงออก

3) ก่อนการเขียน นักเรียนได้ฝึกการใช้รูปแบบโครงสร้างภาษา การใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร เน้นให้นักเรียนทุกคนได้ปฏิบัติจริง กล้าแสดงความคิดเห็นต่อผลงานเขียนของเพื่อน แก้ไข ปรับปรุงงานเขียนของตนให้สมบูรณ์ สร้างปฏิสัมพันธ์อันดีกับเพื่อนและครู

4) หลังการเขียน นักเรียนสามารถวิเคราะห์ แก้ไขปรับปรุงงานเขียนของตนเองให้สมบูรณ์ถูกต้องมากที่สุด

2. ผลสัมฤทธิ์ด้านทักษะการเขียนภาษาอังกฤษ ตามแนวการสอนเขียนแบบเน้นกระบวนการที่พัฒนาโดยการใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ มีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75 ตามที่กำหนดไว้คิดเป็นร้อยละ 84 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือนักเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 75 มีคะแนนตั้งแต่ร้อยละ 75 ขึ้นไป

สมใจ กงเติม การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อ พัฒนาแบบฝึกการเขียนเชิงสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดปทุมธานีโดยผู้วิจัยพัฒนาและหาประสิทธิภาพแบบฝึกการเขียนเชิงสร้างสรรค์ จำนวน 4 ชุด ได้แก่ แบบฝึกการสร้างคำแบบฝึกการเขียนประโยค แบบฝึกการเขียน สำนวน สุภาษิต คำพังเพย และแบบฝึกการเขียนเรื่อง โดยแบบฝึกที่สร้างขึ้นทุกชุด มีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 0.30 -1.00 และประสิทธิภาพ 87.79/85.50 และนำไปใช้กับนักเรียนโดยใช้แบบแผนการวิจัยแบบ Randomized group pretest -posttest design กลุ่มละ 30 คน พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05 และเมื่อประเมินความคิดเห็นในการใช้แบบฝึกในด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการและด้านผลผลิตจากนักเรียนที่ใช้แบบฝึกการเขียนเชิงสร้างสรรค์จำนวน 30 คน มีความเห็นว่าแบบฝึกมีความเหมาะสมปานกลางถึงเหมาะสมมาก¹

สุทิสรา อุทัยคุปต์ ที่ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่องผลของการใช้หนังสือพิมพ์เป็นสื่อในการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์โดยใช้หนังสือพิมพ์เป็นสื่อการสอน มีความสามารถทางการเขียนเชิงสร้างสรรค์ก่อนและหลังเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยคะแนนเฉลี่ยที่ได้รับจาก

¹ สมใจ กงเติม, “การพัฒนาแบบฝึกการเขียนเชิงสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5”, (สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี, 2543), หน้า บทคัดย่อ.

การทดสอบหลังการสอนสูงกว่า คะแนนเฉลี่ยที่ได้รับจากการทดสอบก่อนการสอนแสดงว่า นักเรียนมีความสามารถทางการเขียนเชิงสร้างสรรค์สูงขึ้น¹

2.6.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในต่างประเทศ

Abdulmuhamdi (1992) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้โดยได้แบ่งผู้เรียนออกเป็นสามกลุ่ม กลุ่มละสามคน ให้แต่ละกลุ่มได้รับข้อมูลย้อนกลับในทางลบกลุ่มทดลองจะได้รับข้อมูลย้อนกลับให้แก่ข้อผิดพลาดที่อยู่ในขอบเขตระหว่างการแก้ปัญหาด้วยตัวเองกับการแก้ปัญหาภายใต้คำแนะนำของผู้อื่น (The Zone of Proximal Development) ส่วนอีกสองกลุ่มได้รับข้อมูลย้อนกลับให้แก่ข้อผิดพลาดทางตรง (Explicit) และทางตรงอ้อม (Implicit) ผลการวิจัยพบว่า การให้ข้อมูลย้อนกลับในทางลบเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการเรียนรู้ภาษาที่สอนและช่วยขจัดความผิดพลาดด้านไวยากรณ์อีกด้วย²

Brown (1991) กล่าวว่าในปัจจุบันนี้การศึกษาวิจัยทางการเรียนการสอนภาษาอังกฤษมักจะเน้นในหัวข้อต่อไปนี้ คือ

1. ผู้เรียน โดยศึกษาให้เข้าใจว่าผู้เรียนคือใคร เหตุใดเขาจึงต้องเรียนภาษาอังกฤษ จุดมุ่งหมายสูงสุดของเขาคืออะไร ความรู้ภาษาอังกฤษจะช่วยอะไรเขาได้บ้าง บรรวณ ได้กล่าวถึงเรื่องแรงจูงใจและเรื่องการทำอำนาจไว้ดังนี้ คือ แรงจูงใจ (Motivation) แบ่งเป็นแรงจูงใจภายใน (Intrinsic Motivation) และแรงจูงใจภายนอก (Extrinsic Motivation) แรงจูงใจภายในเกิดขึ้นจากการที่ผู้เรียนเห็นประโยชน์ของการเรียน และเรียนด้วยความสมัครใจ แรงจูงใจภายนอกเกิดจากการที่ผู้เรียนเรียนเพื่อมุ่งหวังรางวัลเป็นเครื่องตอบแทน การให้อำนาจ (Empowerment) คือ การสอนให้ผู้เรียนสามารถแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง รู้จักใช้ความคิดอย่างมีเหตุผล พร้อมทั้งจะเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ ในสังคม

2. สภาพสังคมและภูมิศาสตร์ (Sociopolitical and Geographical Issues) โดยศึกษาว่าการเรียนการสอนกระทำอยู่ ณ ที่ใด สภาพภูมิศาสตร์มีอิทธิพลต่อการเรียนการสอนด้วยหรือไม่ ภาษาอังกฤษที่ใช้อยู่ในหลายประเทศทั่วโลกมีความหลากหลาย (Varieties) จนทำให้ภาษาอังกฤษกลายเป็นสากล (English as an International Language)

¹ สุทิศา อุทัยคุปต์, ผลของการใช้หนังสือพิมพ์เป็นสื่อ ในการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2542), หน้า บทคัดย่อ.

² Abdulmuhamdi, A.A., "Negative feedback in second language learning and the zone of proximal development.", (Dissertation Abstracts : International 54, 911A,1992), pp. 4 - 6.

3. เนื้อหา (Subject Matter) โดยการศึกษาว่าครูควรจะสอนอะไร หลักสูตรควรจะเน้นที่เนื้อหาวิชา (Content - based) หรือเน้นที่กิจกรรม (Task - based)

4. วิธีสอน (Method) ศึกษาเรื่องวิธีสอนแบบให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Learner center) โดยผู้เรียนทำกิจกรรมการสื่อสารตามแนวที่เป็นจริงในสังคม เพื่อให้เกิดความคล่องแคล่ว (Fluency) นอกเหนือไปจากความถูกต้อง (Accuracy)¹

Brown²(1980) กล่าวถึงกลวิธีในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษไว้โดยแบ่งออกเป็น 2 หัวข้อคือ กลวิธีการเรียนรู้ (Learning Strategies) และกลวิธีสื่อสาร (Communication Strategies) กลวิธีเรียนรู้คือ การที่ผู้เรียนรับความรู้เข้ามาและเก็บไว้เพื่อเตรียมพร้อมที่จะนำออกไปใช้ในโอกาสต่อไป โดยแยกออกเป็นกลวิธีต่าง ๆ ดังนี้คือ การถ่ายโยง (Transfer) การขัดขวาง (Interference) การสรุป (Generalization) การทำให้ง่าย (Simplification)

Correia (1997) ในศึกษาการประเมินผลนวัตกรรมทางการสอนเพื่อพัฒนาทักษะเขียนและเพื่อส่งเสริมการประเมินผลงานเขียนให้มีประสิทธิภาพ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนเกรด 11 จำนวน 33 คน การศึกษานี้เป็นการประเมินนวัตกรรมทางการสอน 3 แนวทางแนวการสอนแรกมุ่งเน้นเกณฑ์ในการตรวจให้คะแนนงานเขียน ซึ่งกำหนดให้มี 6 ระดับแต่ละระดับจะใช้จุดประสงค์ทางการเขียนเป็นเกณฑ์ปฏิบัติงานเขียนในด้านเนื้อหา โครงสร้างทางภาษากลไวยากรณ์และรูปแบบทางภาษา จุดมุ่งหมายของการใช้เกณฑ์การตรวจให้คะแนนงานเขียนในแนวการสอนแรกที่มีเกณฑ์ในการตรวจให้คะแนนงานเขียนก็เพื่อช่วยกำหนดเกณฑ์ให้ชัดเจนขึ้น เพื่อให้นักเรียนสามารถนำ เกณฑ์ไปใช้ได้สะดวกขึ้นและเพื่อช่วยประเมินงานเขียนให้แม่นยำ และให้ผลคะแนนที่แน่นอนขึ้น แนวการสอนลำดับที่ 2 เพื่อช่วยนักเรียนหาวิธีการ แนวทางและความสัมพันธ์ต่าง ๆ ในงานเขียนและช่วยให้นักเรียนได้สรุปงานเขียนได้ง่ายขึ้น แนวการสอนที่ 3 เป็นการหาวิธี ในการจำแนกงานเขียนที่มีความหมายตามตัวอักษรกับงานเขียนที่มีความหมายแฝงลักษณะของงานวิจัยคือ

¹ Brown, H. Douglas, Principle of Language Learning and Teaching, (New Jersey : Prentice – Hall, 1991), pp. 83 - 176,

² Brown,D.H., To Language Pedagogy, (Sanfrancisco : San Francisco StateUniversity, 1980), p. 83.

ทดสอบก่อนสอน ทดสอบหลังสอนและใช้แบบสอบถามนักเรียน และการบันทึกการสังเกตการสอน สรุปได้ว่านวัตกรรมทางการสอนทั้ง 3 แนวการสอนช่วยพัฒนาการเขียนของนักเรียนให้ดีขึ้น¹

Hag (1996) ได้ทำ การวิเคราะห์ความสามารถในการเขียนแบบบรรยาย (narrative writing) ของนักเรียนระดับมัธยมที่ใช้ 2 ภาษาในมาเลเซียและเปรียบเทียบข้อผิดพลาดในการเขียนเรียงความภาษาอังกฤษของนักเรียนทั้ง 2 กลุ่ม กลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนระดับมัธยมศึกษาฟอร์ม 4 และ 5 (form 4 and 5) ในโรงเรียนมัธยมศึกษาเขตชนบท ประเทศมาเลเซียที่ใช้และไม่ใช้ภาษาบาฮาซาเป็นภาษาแม่จำนวน 150 คน เกณฑ์ในการวิเคราะห์เรียงความของนักเรียนมี 6 เกณฑ์ ได้แก่ มาตรฐานส่วนคุณภาพเรื่อง (story quality scale) เกณฑ์การประเมินการเขียนของรัฐออริกกัน(Oregon Statewide Writing Assessment) จำนวนคำ ที่เขียนทั้งหมด (Total words written) ที-ยูนิต (T-units) โครงสร้างประโยคที่มีความถี่ต่ำ (low frequency syntactic structures) และโครงสร้างไวยากรณ์ที่เพิ่มเติม (additional grammatical structures) ผลการวิจัยพบว่าความสามารถในการเขียนของกลุ่มขึ้นอยู่กับภาษาที่ใช้ในการเขียนเรียงความ กลุ่มที่ไม่ใช้ภาษาบาฮาซาเป็นภาษาแม่มีคะแนนในการเขียนเรียงความภาษาอังกฤษและเรียงความภาษาบาฮาซาต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติและผลการวิจัยที่ไม่คาดคิดคือกลุ่มที่ไม่ใช้ภาษาบาฮาซาเป็นภาษาแม่ได้คะแนนในการเขียนเรียงความภาษาอังกฤษสูงกว่ากลุ่มที่ใช้ภาษาบาฮาซาเป็นภาษาแม่ในด้านจำนวนคำ ที่เขียนทั้งหมดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้ยังพบว่านักเรียนแต่ละกลุ่มได้คะแนนเรียงความภาษาอังกฤษต่ำกว่าคะแนนเรียงความภาษาบาฮาซาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติและจากการวิเคราะห์เรียงความภาษาอังกฤษของนักเรียนโดยใช้เกณฑ์ทั้ง 6 ข้างต้นพบว่านักเรียนทั้ง 2 กลุ่ม มีข้อบกพร่องในการเขียนคล้ายคลึงกัน²

Hwang (1991) ได้ทำการศึกษาพัฒนาการทางความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชาวเกาหลีระดับเกรด 9 ถึงระดับอุดมศึกษาปีที่ 3 ที่ใช้ภาษา อังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ โดยการวิเคราะห์เรียงความของนักเรียนเกรด 9, 10 และ 11 และเรียงความของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาชั้นปีที่ 3 เพื่อศึกษาพัฒนาการความสามารถทางการเขียนโดยทั่วไปและ

¹ Correia, Oscar Valerian Menino., "A case study evaluating an teaching program to improve writing and to promote accurate and consistent assessment of literacy essays for intermediate and senior student." (Dissertation Abstracts : International 58, 6,1997), p. 2049 - A.

² Hag, Faridah Serajul., "An analysis of Narrative Writing Performance to Bilingual SecondarySchool students in Malaysia." (Dissertation Abstracts : International 57,4, 1996), p. 1550-A.

รูปแบบของข้อผิดพลาดทางโครงสร้าง (syntactic) และความหมาย (semantic) ผลการศึกษาพบว่านักเรียนได้คะแนนรวมของเรียงความสูงขึ้นเมื่ออยู่ในระดับชั้นสูงขึ้นและเมื่อได้รับการฝึกฝนมากขึ้น และเมื่อความสามารถทางการเขียนของนักเรียนเพิ่มขึ้น ความยาวของที-ยูนิต (T-unit) จะเพิ่มขึ้นด้วย ในขณะที่อัตราของข้อผิดพลาดทางไวยากรณ์และความหมายลดลง ข้อผิดพลาดทางไวยากรณ์ประเภทที่พบบ่อยที่สุดคือการใช้นามวลี (noun phrase) เนื่องจากการละค่านำหน้านาม (articles) รองลงมาคือ การใช้กริยาวลี (verb phrase) เนื่องจากการใช้กริยาผิด ข้อผิดพลาดทางไวยากรณ์ประเภทที่พบบ่อยที่สุดในทุกระดับชั้นคือข้อผิดพลาดที่เกิดจากการละเว้น (omission) และการใช้ผิด (wrong usage) ส่วนข้อผิดพลาดทางไวยากรณ์ประเภทที่พบน้อยที่สุดคือ ข้อผิดพลาดที่เกิดจากการเรียงคำ (word order) และการเพิ่มเข้าไป (insertion) ตามลำดับ ส่วนข้อผิดพลาดทางความหมายประเภทที่พบบ่อยที่สุดคือ ข้อผิดพลาดทางคำศัพท์ (lexical) เนื่องจากการเลือกใช้คำศัพท์ผิดหรือการเลือกใช้คำศัพท์ร่วมกัน (collocation) ผิดตรงลงมาคือข้อผิดพลาดในการนำเสนอความคิด (idea presentation) เนื่องจากการนำเสนอความคิดที่ไม่สมบูรณ์หรือไม่ชัดเจน ดังนั้นข้อผิดพลาดทางความหมายที่เป็นปัญหาที่สำคัญที่สุดสำหรับนักเรียนชาวเกาหลีคือการใช้คำ ศัพท์ที่เหมาะสมทั้งในการเลือกใช้คำ ศัพท์คำ เดี่ยวโดดๆและการเลือกใช้คำ ศัพท์ร่วมกัน (collocation)¹

Raphael and others (1983) ทำการวิจัยโดยสอบถามผู้ที่เป็นความคิดความเข้าใจของนักเรียนระดับ 5 และระดับ 6 ในกระบวนการเขียนบรรยายและแบบอธิบายสอบถามความรู้ในการอธิบายสอบถามรู้ในด้านเงื่อนไขการปฏิบัติโดยใช้แบบสอบถามเป็นกลุ่มและสัมภาษณ์แต่ละคน ทั้งก่อนและในระหว่างลงมือทำ งานในรายการเขียนสี่รายการ แต่ละรายการใช้เวลาประมาณ 5 เดือน รายการต่าง ๆ เน้นปริบทการสื่อสารในการเขียน (เน้นหน้าที่และการสื่อสาร) ความรู้โครงสร้างเรื่อง (และการใช้โครงสร้างนั้นระหว่างการเขียน) ความรู้ในโครงสร้างเรื่องมีปริบทการสื่อความหมายหรือไม่ ผลการวิจัยพบว่าการสร้างความเข้าใจลักษณะที่แตกต่างกันของกระบวนการเขียน การสอนที่เน้นโครงสร้างเรื่องจะส่งเสริมให้นักเรียนมีความเข้าใจการตอบคำถามของผู้เขียน และการใช้ระเบียบแบบแผนในการเขียนเชิงอธิบาย (เช่น คำ และข้อความเฉลยคำตอบ) รายการ

¹ Hwang, Hae Jin., "The Development of English Writing Proficiency among Korean Students from Ninth-Grade to College Juniors." Dissertation Abstracts International 52,11, 1992), p. 3814A.

รวมข้อมูลนี้จะส่งเสริมให้ผู้เรียนเข้าใจวิธีการที่เป็นระเบียบแบบแผนที่ใช้เป็นสัญลักษณ์ให้ผู้อ่านทราบถึงจุดประสงค์ในการเขียนของผู้เขียน¹

Rominski, Carolyn and Vazquez, Magdalena (1997) ได้ทำการออกแบบสนับสนุนการสอนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาที่สอง (English as a Second Language) กับนักเรียนเกรด 8 เรื่องการเขียนเชิงพรรณนา โดยเป็นความต้องการของโรงเรียนในแถบชานเมืองที่มีความประสงค์ให้นักเรียนที่เรียนภาษาอังกฤษซึ่งเป็นภาษาที่สอง (ESL) ที่ขาดทักษะในการเรียนและมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำในด้านการเขียน โดยทางวิชาการแล้วถือว่าการเขียนเชิงพรรณนาเป็นเรื่องยากและมีเกณฑ์การเรียนสูง สัปดาห์แรกนักเรียนจะได้รับการทดสอบทักษะทางภาษา โดยครูเข้ามามีส่วนร่วมและให้ความร่วมมือในการให้คำปรึกษาและร่วมอภิปรายปัญหาการอ่านและการเขียนของนักเรียน ตลอดทั้งสัปดาห์ครูจะร่วมให้คำปรึกษาและร่วมอภิปราย ช่วยตีความตลอดจนกำหนดเรื่องให้นักเรียนอ่าน มอบหมายการบ้านให้นักเรียนทำ ทั้งผู้วิจัยและครูจะช่วยจัดหาและอำนวยความสะดวกแก่นักเรียนตลอดเวลา 15 สัปดาห์ ตามกำหนดระยะเวลาของการวิจัย ผลการวิจัยได้ชี้ให้เห็นว่า นักเรียนเกิดพัฒนาทักษะในชั้นเรียนและมีการเปลี่ยนแปลงในการเรียนภาษาอังกฤษซึ่งเป็นภาษาที่สอง (ESL) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สิ่งที่แสดงให้เห็นถึงการพัฒนาได้แก่ กระบวนการเขียนของนักเรียน ซึ่งมั่นใจว่าเกิดจากการร่วมอภิปรายในชั้นเรียนและทักษะการให้ข้อมูลย้อนกลับจากการรับฟัง²

เคลลี (Kelly, 1984) ทำ การวิจัยเกี่ยวกับการใช้แนวการสอนเขียนแบบกระบวนการ (The Process Approach) โดยการใช้กิจกรรมผสมผสานเพื่อการสื่อสารทั้งหมด 7 ขั้นตอน ทำการสอนนักศึกษาในมหาวิทยาลัยเมลเบิร์น ประเทศออสเตรเลีย ผลการวิจัยพบว่านักศึกษากลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการสอนเขียนตามแนวการสอนแบบกระบวนการมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักศึกษาที่เรียนด้วยวิธีธรรมดา นอกจากนี้ยังพบว่าการสอนเขียนแบบกระบวนการทำให้นักเรียนมีความเชื่อมั่นในตนเอง และมีความกระตือรือร้นสูงมาก³

¹ Raphael, Taffy E. and others, (Michigan State U.), "Students' Met cognition Knowledge about Writing.", (Research in the Teaching of English. (Urbana Ill), 23, 4, 1983), p. 159.

² Rominski, Carolyn and Vazquez, Magdalena, *Improving Reading and Writing Skills of Mainstreamed ESL Student*, (M.A. Action Research Project, Saint Xavier University and IRI / Skylight, 1997), p. Abstract.

³ Kelly, P.G., "Teaching Writing to Tertiary Level ESL Students.", (RELC Journal Vol. 15, No.2, 1984), pp. 80 - 94.

โปรโดรมัว (Prodromou,1992) ศึกษาความคิดเห็นของผู้เรียนเกี่ยวกับแนวทางการสอนภาษา กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชาวกรีก จำนวน 300 คน ซึ่งเรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศในสถาบันเอกชน แบ่งนักเรียนออกเป็น 3 ระดับคือ ระดับต้นคือผู้ที่เริ่มเรียนภาษาอังกฤษ นอกจากนั้นมีผู้เรียนภาษาอังกฤษระดับกลาง และระดับสูง จากการสำรวจโดยใช้แบบสอบถามพบว่า 1) ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมเป้าหมายซึ่งหมายความถึงวัฒนธรรมภาษาอังกฤษมีความสำคัญต่อการเรียนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศในระดับกลางมากกว่าระดับต้น และในระดับสูงมากกว่าระดับกลาง 2) ผู้สอนควรใช้สื่อให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่นสำหรับชั้นเรียนภาษาต่างประเทศและควรคำนึงถึงวัฒนธรรมและกระบวนการเรียนของนักเรียน 3) ผู้สอนที่ไม่ใช่เจ้าของภาษาสามารถเป็นผู้ชำนาญทางภาษาเป้าหมายได้เช่นเดียวกับเจ้าของภาษา และควรคำนึงถึงประโยชน์จากความรู้อันวัฒนธรรมและภาษาแม่ของนักเรียน และ 4) ควรให้ความรู้เกี่ยวกับภาษาอังกฤษทั้งด้านเนื้อหาภาษาและวัฒนธรรม โดยเฉพาะในการทดสอบควรสร้างข้อสอบให้สอดคล้องกับโลกแห่งความจริง¹

ราฟาเอล และคณะ (Raphael and others,1983) ทำ การวิจัยโดยสอบถามผู้ที่เป็นความคิดความเข้าใจของนักเรียนระดับ 5 และระดับ 6 ในกระบวนการเขียนบรรยายและแบบอธิบายสอบถามความรู้ในการอธิบายสอบถามรู้ในด้านเงื่อนไขการปฏิบัติโดยใช้แบบสอบถามเป็นกลุ่ม และสัมภาษณ์แต่ละคนทั้งก่อนและในระหว่างลงมือทำ งานในรายการเขียนสี่รายการ แต่ละรายการใช้เวลาประมาณ 5 เดือน รายการต่างๆ เน้นบริบทการสื่อสารในการเขียน (เน้นหน้าที่และการสื่อสาร) ความรู้โครงสร้างเรื่อง (และการใช้โครงสร้างนั้นระหว่างการเขียน) ความรู้ในโครงสร้างเรื่องมีบริบทการสื่อความหมายหรือไม่ ผลการวิจัยพบว่าการสร้างความเข้าใจลักษณะที่ต่างกันของกระบวนการเขียน การสอนที่เน้นโครงสร้างเรื่องจะส่งเสริมให้นักเรียนมีความเข้าใจการตอบคำถามของผู้เขียนและการใช้ระเบียบแบบแผนในการเขียนเชิงอธิบาย (เช่น คำ และข้อความเฉลยคำตอบ) รายการรวมข้อมูลนี้จะส่งเสริมให้ผู้เรียนเข้าใจวิธีการที่เป็นระเบียบแบบแผนที่ใช้เป็นสัญลักษณ์ให้ผู้อ่านทราบถึงจุดประสงค์ในการเขียนของผู้เขียน²

โอนิล (O'Neill,1999) ได้ทำการศึกษา เรื่องทัศนคติข้ามวัฒนธรรมในโปรแกรมภาษาต่างประเทศ กับนักเรียนเกรด 10 จำนวน 598 คน จากการตอบแบบสอบถามของกลุ่ม

¹ Prodromou, Luke., "What culture? What culture", *Cross-Cultural Factors in Language Learning.*, (ELT Journal 46, 1, 1992), pp. 39-50.

² Raphael, Taffy E. and others, (Michigan State U.), "Students' Met cognition Knowledge about Writing.", *Research in the Teaching of English*, (Urbana Ill, 23, 4,1983), p. 159.

ตัวอย่างพบว่า ทักษะที่มีต่อกลุ่มวัฒนธรรมอื่นค่อนข้างน่าพอใจ เป็นไปในทางบวกมากกว่า ทางลบและพบว่าไม่มีความแตกต่างกันทางนัยสำคัญทางด้านทัศนคติ ไม่ว่าจะนักเรียนนั้นเรียนอยู่ในโปรแกรมภาษาหรือไม่ก็ตาม และจากผลการวิจัยพบว่า นักเรียน 59% ต้องการให้มีการสอนวัฒนธรรมเพิ่มขึ้นในการเรียนภาษา และจากการสำรวจครูผู้สอนภาษาพบว่าครูส่วนใหญ่ตั้งจุดมุ่งหมายคือต้องการให้นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้ภาษา และครูส่วนใหญ่ตระหนักว่า ความเข้าใจทางวัฒนธรรมเป็นสิ่งจำเป็นในการพัฒนาระบบความหมายของภาษา ความรู้และความเข้าใจทางวัฒนธรรม เป็นสิ่งจำเป็นที่ก่อให้เกิดการพัฒนาความเข้าใจข้ามวัฒนธรรมและมีทัศนคติต่อวัฒนธรรมอื่นในทางบวก¹

จากงานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศที่กล่าวมาข้างต้น พบว่าผู้ทำการวิจัยส่วนใหญ่ต้องการวัดความสามารถและผลสัมฤทธิ์การเขียนภาษาอังกฤษที่ได้นำกิจกรรมการสื่อสาร เช่น กิจกรรมบทบาทสมมติในการเขียน กิจกรรมปฏิสัมพันธ์ กิจกรรมกลุ่มรวมทั้ง การสอนที่เป็นเอกสารจริงแผนภูมิความหมายและตารางช่วยสอน เป็นต้น เข้าร่วมในการทดลอง จึงเป็นการส่งเสริมการเขียนทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น มีความคิดเห็นที่ดีต่อการเรียนภาษาอังกฤษและเป็นแนวทางสำคัญในการปรับกระบวนการเรียนการสอนภาษาอังกฤษให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2.7 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการศึกษาวิจัย เรื่อง “ศึกษาปัญหาการเขียนบทความทางพระพุทธศาสนาเป็นภาษาอังกฤษของนิสิตชั้นปีที่ 4” ได้กำหนด ตัวแปรต่าง ๆ สามารถนำมาสรุป แสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ ที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ดังนี้

¹ Oxford, Rebecca L., and Neil J. Anderson, “A crosscultural view of learning styles.”, *Language Teaching* 28, (1995), pp. 201-215.

แผนภาพประกอบที่ 2.1

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ (Independent Variable)

ตัวแปรตาม (Dependent Variable)

